

ARGIA

POLITIKA

Gobernu
spainiarraren eta
ETAren arteko
kontaktuei buruz
esan gabekoak

LUDO DOCX

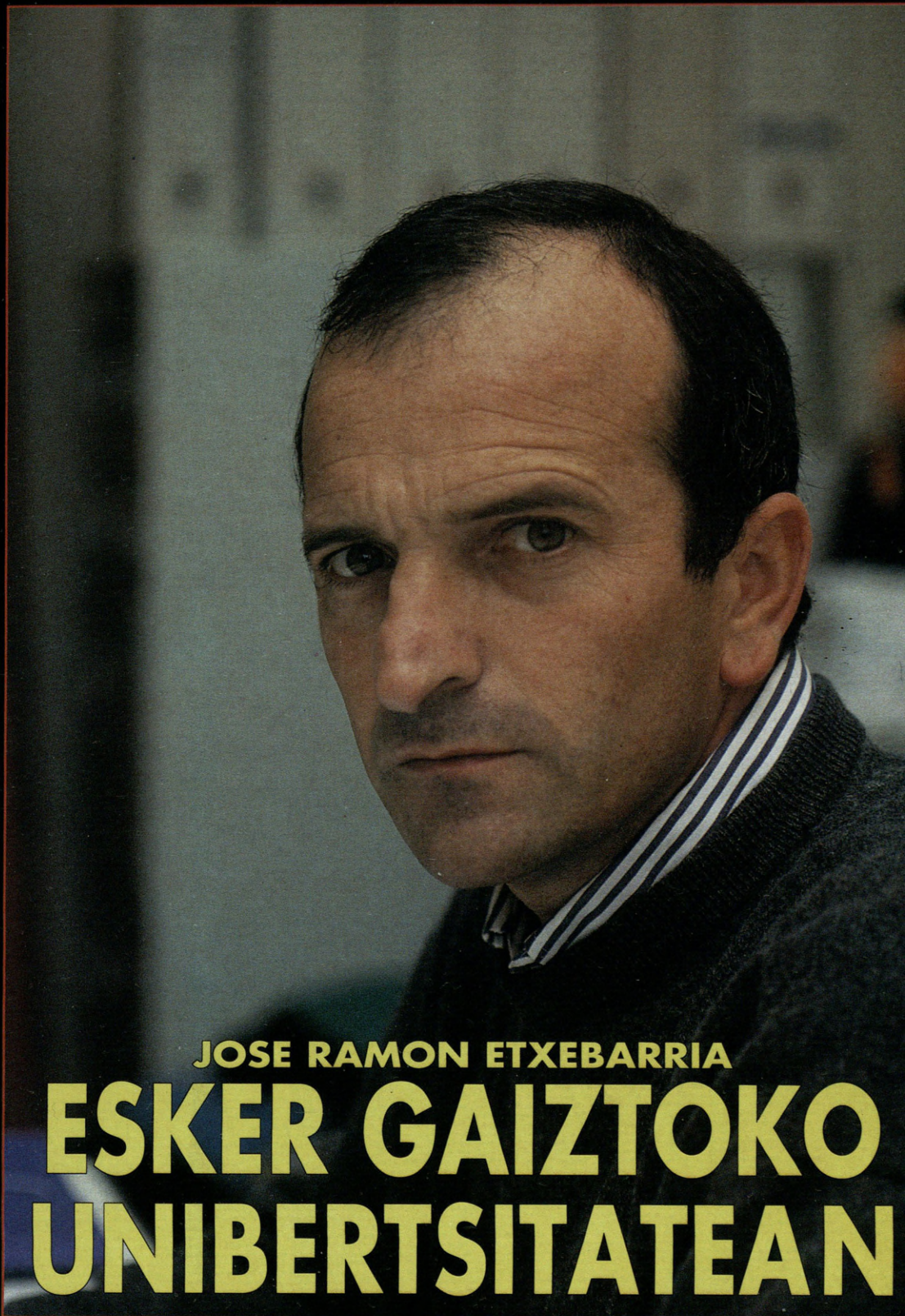
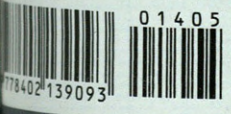
«Hego Euskal
Herrian Monzonen
karisma lukeen
bertsona falta da»

BIZKAIKO LABE GARAIK

Altzairuaren
zaindariak
Madrilerantz

KIROLA

Txapeldun
ahantziak

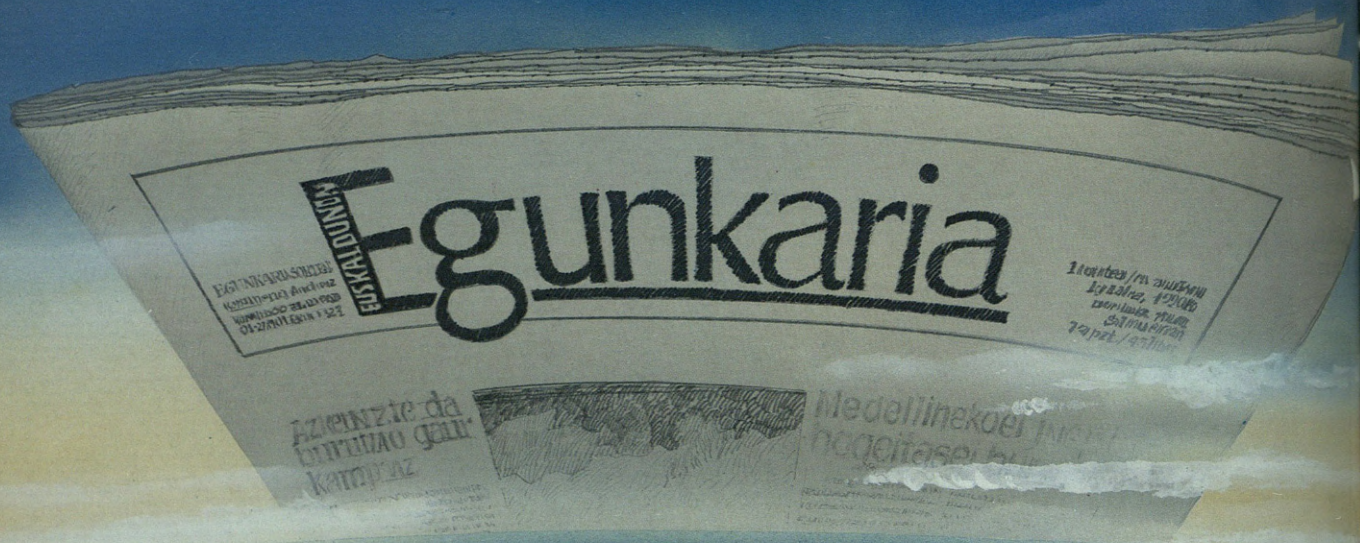


JOSE RAMON ETXEBARRIA

ESKER GAIZTOKO UNIBERTSITATEAN

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria



Zu ere egun batez euskaldun

OBIARTZUNEN giro ezin okerragoa su-
tatu genuenok ez genuen euria eta haizea-
ren erasoak bakarrik jasan, erdarazaleena ere
baita. Nola liteke euskara eta euskal mun-
daren alde antolatzen den jaialdi batean
horrenbeste pertsonak erderaz hitz egitea?
Ez, gaitzen demagogikoak: horrek esan
nahi du pertsona ez euskaldunak gurera
hurbiltzea lortu dugula, edo haur euskaldun-
en (ikastolaren bidez) guraso erdaldunak
Ez! Erdaraz mintzatzen ziren gehie-
nek euskaldun petotzat joko zuketzen beren
burua! Orduan, zertara hurbildu giro eus-
kalduna bultzatu nahi duen festa honetara?
Zurrutera, eta arazorik gabe erdaraz hitz
egin. Donostiako Alde Zaharrean edo Erre-
ge Katolikoaren kalearen inguruan bezala?
Neuk pentsatu nahi nuke horrelako egunek
euskaldunak euskararekiko konpromezua
sendotzeko balio dutela.

Josu Iniguez
(Donostia)



Eskola Konpentsatorioen inguruan

AURREKO astean, ARGIAko 1.404.
alean, «Eroritako Aingeruak» titulupean argi-
taratuko erreportaiak zenbait azalpen
behar dituela uste dugu:

Agustin Terroba, Eibarreko Eskola Kon-
pentsatorioko zuzendariari egindako elkar-
rizketan, ARGIAk programen inguruko
galdera egiten dionean, Terrobak «ez dago
helbururik ezta baliabideen aprobetxa-
mendurik ere» azaltzean, helburu eta bali-
bide komunez ari da eta ez eskola konpen-

tsatorio bakoitzari buruz. Bestetik, aipatu
beharra dago Lan Sarbiderako Ikastaroak
Deba Behean oso garrantzitsuak direla, ba-
tez ere, eskola konpentsatorioetatik atera-
tzen direnentzat.

ARGIA

Ikastolak ikasturte berriaren aurrean

LASTER itzuliko dira arazoak ikastola eta
ikastetxeetara. Buesak Gasteizko erresu-
matik egin nahi duenaren aurka ahots ugari
jalgiko da. Bere diskurtso politikoa gero eta
gertuago dago Uaren jarrera probinzialis-
tetatik. Noiz izango ote da erdara arazo?
Gure haurrek ez dute eskolaratze aldetik
galerarik izan behar; horrelakoen aurrean,
ez dago nork bere eskubideak aldarrikatzea
baino. Beraz, guraso triste honek jarrera
ulerkorrago bat eskatuko luke. Ez da be-
randu elkarriketari bideak zabaltzeko.

Joxan Etxabarri
(Durango)

H I R U G A R R E N B E G I A

Zein arraroa jenderik gabe Nafarroa... Oinez

EZ gara batere istiluza-
leak, euskaldunak biltzen
diren egun horiek gusta-
tzen zaizkigu baina tamai-
nan, bere neurrian; alegia,
laketago ditugula ukalon-
doka ihardun behar ez di-
ren ibilaldiak, edo tragoa
hartzeko hiru orduz zain
egon gabeko kilome-
troak... Nafarroa Oinez-ek
badauka, hala ere, xarma
berezia, areago mahatsak
hain fruitu ederrak ematen
dituen lurraldean egiten
denean; eta datu guzti ho-
riek buruan egin genuen
plana egun pasa polit ba-
terako. Jendetzarena izan
zitekeen arazo bakarra.

Planari elementuak
eransteko aldizkarira jo
genuen, bertan lor gene-
zakeela informazio inte-

resgarria gure baitan pen-
tsatuta. Baita lortu ere,
erruz. Informazioa kodifi-
katzean sortu ziren lehe-
nengo arazoak. Usadioak
agintzen zigunez igandea
izan ohi da euskaldunok
bilera hori egiteko eguna,
eta egutegiak —hau ere
ARGIAko jakina— igan-
dea 11 zela zioen. Erre-
portaiari erreparatu eta,
katilua nahikoa ez bage-
nu, katilu t'erdi: hiru aldiz
esaten zigun urriaren
14ean izango zela festa. Ez
da posible. Hauek ere jen-
detzak gorrotatu eta gu
despistatu nahi gaituzte
edo zenbat irakurlek egi-
ten dien kaso benetan
ikertzen dabilta.

Ez bat ez bestea. Kaze-
taria lotan eta berarekin

batera erreportaia irakurri
zuen babalastoa —sail
honetako sinaduraren
atzean ezkutatzen den
bera, bai— hiru begiak
itxita. Miopia, hiperme-
tropia eta estrabismoa de-
nak batera. Azal zaitez AR-
GIA besapean hartuta as-
teazkenean Bianara, jen-
detzarik ez, ziur! Makur-
keriaren egilea bidali dugu
14ean Bianara despistatuta
norbait joan bada belau-
niko barkamena eskatzera.

Gure lumatrebe azkarrei
tarteka jazotakoak ere ez
dira nolanahikoak. Tele-
fonotik hainbeste ordu
zintzilik egoteak badu or-
dina, alajaina. Indioei
buruzko erreportaiak egin
behar eta lortu du bere
ikerketa lan sakonetan te-

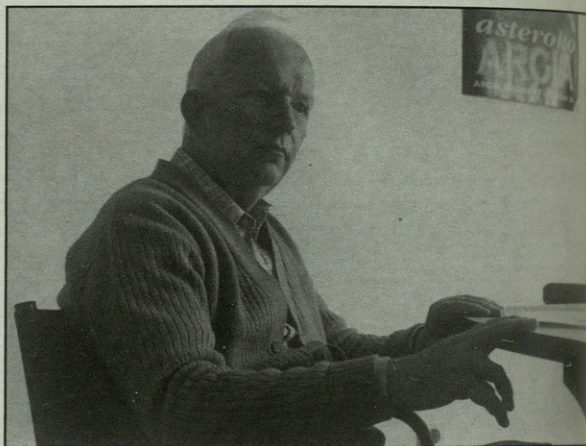
lefono zenbaki baliotsua
kazetariak: «Indioen La-
gunak» elkarteak, han
emango zioten nahi adina
informazio. Abiatu da ar-
nasa hartzeko betarik ga-
be, deia egin eta galdetu
asegaitz: «Indioen Lagu-
nak' hor al da?», «Bai, mo-
tel, hemen denen lagunak
gara» erantzun besteak.
Haridura keinua gure
ausartak, bromak ote: «Aizu,
baina ez al da 'Indioen La-
gunak' elkarteak?», «Zer in-
dio? Hau Polloeko hilerria
da...» besteak barreari eutsi
ezinik. Ez daukagu azaldu
beharrik gure lagun infor-
matzaileari zer txalinkirten
aurpegia geratu zitzaion.
Denen lagunak gara... to!

MIKEL ELORZA

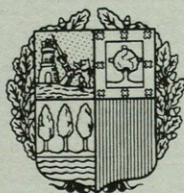
6. Politika kronika. GARBIÑE UBEDA.
8. Autodeterminazioaren aldeko hordagoari eutsi nahian dator 18ko manifestaldia. AITZIBER YARZA.
10. Aljerreko elkarrizketen eta gainerako kontaktuen kronika plazaratuko du Txalapartak. Gobernu espainiarra eta ETAren kontaktuei buruz esan gabekoak. GARBIÑE UBEDA.
12. Politika ttanttaka.
14. Nazioarteko kronika. LUKAS MARTINEZ.
16. Gorputz organuen trafikoa, Hirugarren Mundutik Lehenera. XABIER LETONA.
20. Ludo Docx: «Hego Euskal Herrian Monzonen karisma lukeen pertsona falta da». PELLO ZUBIRIA.
25. RU 486 abortatzeko pilula, gauzatzen ez den aukera. AMAGOIA IBAN.
30. Txapeldun ahantziak. ALBERTO IRAZU.
35. DOSSIERRA: Erreminta Makina Azoka. J.J. PETRIKORENA.
43. Bizkaiko Labe Garaietako langileak Madrilera heldu asmoz martxan. MYRIAM GARTZIA.
48. Kultura Kronika. J.J. PETRIKORENA.
50. Maskarada antzerki taldeak urriaren 31n aurkeztuko du obra berria. Ekilibristaren kontuak oholtaza gainean. PATXI SARRIEGI.
52. Joxe Ramon Etxebarriak, EHuko irakasleak, bere bulegotik: «Irakasleon arazoaren atzean Euskal Herriko aldarrikapen nazionala dago». RITXI LIZARTZA.
56. Hondarribiko talde baten betiko mugetatik sortu den diskoa. JOXI GOIKOETXEA.
60. Kultura Agenda.
62. Argitalpenak.
66. Aukeran.
66. Urrerogarte, urok. IÑAKI ANTIGUEDAD.



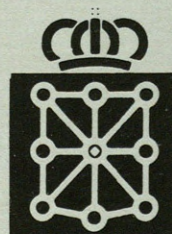
BIZKAIKO LABE GARAIK: 'Burdinezko martxa' Burgosetik pasatu da jada. Madrilera bidea luzea da, eta urriaren 26a arte, Euskal Herrian geratu direnek itxarotea besterik ez dute. Langileen emazte eta lagunak Madrilera joango dira, sindikatuak Madrilan 50.000 lagun biltzea espero bait dute. Bitartean, langileen emazteekin, 'burdinezko zaindari'ekin, bildu gara./43



LUDO DOCX: Laster helduko da Ludo Docx hirurogei urteetara. Baina apez flandiar honek ez du denbora alferrik galdu. Duela hemeretzi urte Euskal Herria zuzenean ezagutu zuenetik, elkartasuneko ekintza anitz bultzatu ditu Flandiarren artean. Euskal izen ospetsuen ezagutza zuzena merezi izan dio horrek. Euskal Herriaz maitemindua, Donapaleun bizi da gaur egun./20



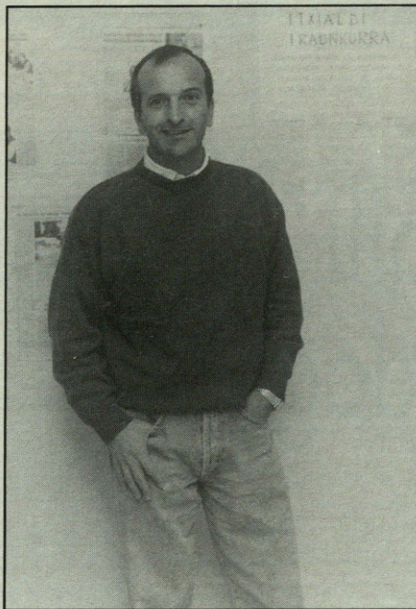
Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria



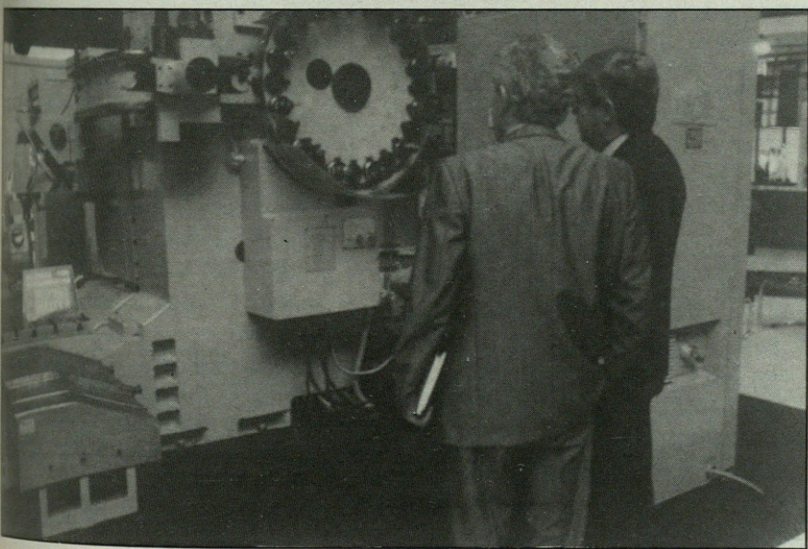
Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du



KIROLA: Futbola, saskibaloia edo antzeko kirolean aritzen diren profesionalak guztion ezagunak dira. Zaletuak milaka zenbatzen dira. Baina badira Euskal Herrian hain ezagunak ez diren kirolak praktikatzen dituztenak ere. Antzinako eskopeta tiroketa, sokatira, bedar hockeya edo bela... Amateurrak dira denak, eta bakan batzuek urrezko domina jaso dute saritzat nazioarteko txapelketetan. Hala ere, ez dira ezagunak. Guk ezagutu ditugu./30



J.R.ETXEBARRIA: Hiru bat aste daramatza EHuko fisika irakasle honek bere bulegoan entzerraturik. Irakaslegoaren arazoa duela 9 urte sortu zuen LRuk eta, orduz geroztik, funtzionari izan gabe mugagabeko lan-kontratudun irakasleak izan nahi dute Joserraren egoeran dauden irakasleek. Azken batean, Estatu espainiarreko unibertsitatearekin lerrotu gabeko Euskal Unibertsitatearen aldarrikapena egiten du bere itxialdiaren bidez./52



DOSSIERRA: Erreminta Makinaren Bilboko Azoka urriaren 21etik 28ra bitartean egingo da. Bertan izango dira nazioarteko eta Euskal Herriko enpresa nagusienak, euren azken berrikuntzak erakusteko. Bilboko Azokak ez du erakutsiko baina, hemengo enpresek, azken hiru urteotan, bizi duten egoera larria, salmenten jaitsierarekin batera etorri dena. Sektore indartsua izatetik alarma gorriak biztera pasa den erreminta makinaren errealtatea arakatu dugu orriotan.

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.

Argia egiten dugu:

Donostian: Eñaut Apaolaza, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Joxi Goikoetxea, Ritxi Lizartza, Juan Jose Petrikorena, Patxi Sarriegi, Garbiñe Ubeda, Aitziber Yarza.

Bilbon: Maite Artola, Myriam García, Maite Iriondo, Xabier Letona, Maite Lizarraga, Sabino Madariaga, Amaia Nabaskues, Nere Portillo, Idoia San Sebastian, Lierni Uribarren, Ainara Zuazabeitia, Aitor Zuberogoitia.

Iruñean: Iñaki Camino, Patxi Larrion.

Iparraldean: Ixabel Etxeberria.

Gasteizen: Ismael Diaz de Mendivil, Jon Maia, Leire Lopez de Aberasturi, Igone Olarte, Estitxu Ugarte.

Kolaboratzaileak: Iñaki Agirresarobe, Mikel Antza, Xabier Alegria, Edorta Arana, Xipri Arbelbide, Karlos Argiñano, Gorka Arrese, Patxi Azpillaga, Mikel Arrieta, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Jean Louis Davant, Elhuyar, Joxan Ellosegi, Xarlo Etxezarreta, Xabier Euzkitze, Luis Fernandez, Fernan Goñi, Andres Gostin, Jimu Iturralde, Josu Landa, Juan Jose Lapitz, Xabier Lekuona, Xabier Lezeta, Emilio Lopez Adan, Martin, Bego Montorio, Imanol Murua, Jaione Ogiza, Joxan Oiz, Eva Olaizola, Xabier Oleaga, Joxe Mari Ostolaza, Bota Punttuba, R.M. Sabaris, Joxemi Saizar, Carlos Santamaria, Jon Sarasua, Tala, Txillardeggi, Iñaki Uria, Iñaki Uriarte, Asisko Urmeneta, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Hizkuntz arduraduna: Mikel Elorza.

Argazkiak: Aitor Bayo.

Diseinu eta montajea: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

Infografia: Beñat Azurmendi, Iñaki Martiarena.

Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Josu Martikorena.

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.L.: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X

Commission paritaire: 72562 E.

Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabiloiak, 20160 Lasarte-Oria, 114 Postakutxa Bilbo, Iratxe Monastegia 70 3.ezk 31011 Iruñea.

Tfnoa: (943) 37 15 45, (94) 424 46 63, (948) 17 80 78

Faxa: (943) 36 10 48.

Inprimategia eta Fotomekanika: ANTZA.

Arin ibili beharra dago

AUTODETERMINAZIO eskubidea aldarrikatzeak eten handiak izan ditu hastapenetatik. Batipat, Europatik heldutako lehen independentzia hotsek arin ibili beharra nabarmen utzi zutenetik. Aberri Egunak eta alkate eta udaletako inizatibak zarata handia atera izanda ere, ia hutsaren hurrengo bilakatu zen asmoa, gerora geratutakoen hotsak handiagoak zirelakoan.

Indarrak biltzeko aproposa den hilabetean, euskarak Nafarroa Oinez eta Kilometroak bitartekari hartuta aldarrikapen nazionala bilakatzen den unean, urria gauza askoren termometro bilakatzen den honetan, helduko da 18ko manifestazioa. Herri Batasunak Alderdi Ederren motorra berotu duenean.

Orain arteko manifestaziorik handienetariko bat izango dela ziurta liteke ia.

BELARRIAK zarata ohituta ditugu euskaldunok. Eta ez, prezisamente, euskaldunon fisiologiaren aginduz belarriak handiak ditugulako. Zergatik esan beharrik ez dago. Dena den, Estatu espainiarreko eta Estatu frantziarreko agintariekin ere

ederki zaildua dute entzumen. Eta ez, prezisamente, geneen aginduz gorrieriak jota daudelako. Kasu honetan ere, zergatia esan beharrik ez dago, noski. Horregatik, orain arteko manifestaziorik handienetariko bat izango dela ziurta litekeen bezala, ez legoke gaizki manifestazio horren segida ziurtatzea. Manifestazioek belarriko oinazea eraginda ere, beste zarata bat jada beharrezkoa delako kasu mutur bat egiteko. Ea, beraz, talde asko bilduko dituen inizatiba honek nola aurkitzen duen bidea ezer berririk asmatzeko autodeterminazio eskubidearen aldarrikapenean.

JUAN Cruz Alli Nafarroako Gobernuko lehendakariak asmatu du ederki betiko zaratak dagoeneko ez duela segidarik. Beste mota bateko eskandalotara jarri gaitu. Eskandaloak onak ala txarrak izan, ezin uka hark



badakiela gortutako belarriak nola leundu.

UPNko kideak dioenez, «Nafarroa nazio bat da». Alderdi honek egingo duen kongresuaren hitzaurre gisa, «nazionalista espainiarrak, baizik eta gehienez nazionalista nafarrak» direla azaldu du. «Ez dut nazionalismoan sinesten, estatu-nazionalismoan ez bada. Nik sinisten dudana nazionalismoa autogobernua eta deizisio maila handitzeko balio duena da, baina inoiz ez subirotasuna lortzeko».

Juan Cruz Alliren ustez, nafarrek badute herri baten partaide izatearen sentimentua, eta baita, «Estatu eta nazio espainiarraren barruan ezberdina den errealitate politiko gisa identifikatzen gaituen historia ere atzean».

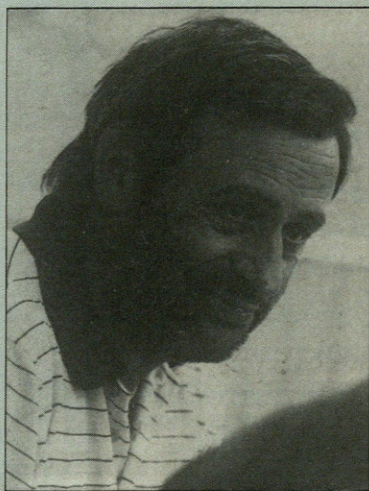
BUKATU da zorieko «1992a». Bake santuan utzi gaitu. Kontrakio

— Urriaren 18koa orain arte egin den manifestaziorik handienetariko bat izango dela ziurta litekeen bezala, ez legoke batere gaizki manifestazio horren segida ere ziurtatzea ●

Hauxe korapiloa!

LEHENGO hilaren 27an izan dira Frantzian eta kolonietan senadoreen hautaketak; 'bozkatzaile' handiek bozkatzten dute bakarrik: diputatuek, kontseilari orokorrek eta udaletako ordezkariak. Senadoreek 9 urtez 'betetzen' dute beren kargua: berek aitortzen dutenez lan zailena (eta helburu bakarra) hurrengo bozak bere alde apailatzea dute. Egiatzko boteretik gabe siesta ederrak botatzen dituzte besaulkietan; izaten ahal den biltzar kontserbadoreena da hori: Legebiltzarren buru berokeriak epeltzeko sortua alabaina! Senadore zaharrenak 94 urte ditu eta batzu hor dira 1945az geroz!!

Dena den, gure departamentuak hiru ordezkari ditugu Parisen. Gaien zerrendan genuen Frantxoa Dascon xiberotarra, Euskal Batasuneko kidea, Jean Anotzbehare zentrista frantses euskalduna (berak dioen bezala) ordezeko zuelarik; bestaldetik Didier Borotra zentrista frantses hutsa (berak dioen bezala).



XARLO ETXEZARRETA

DASCON abertzalea izenez bozkatzaile euskaldunek ez zuten buru hauste gehiegi ukan behar... baina... erne!

Bat. dascon zuberokan oso kritikatu izan da gasodiaren borrokan Gazpars eta abertzaleen aurka egin duelako.

Bi. EMA oso haserre da aurrekoagatik eta baita EBk ez diolako ezer galdetu gaitasunari buruz.

Hiru. Hautetsi abertzaleen elkarreak (EB + EMA + EA + PNV + Independentienteak) Dascon sustengatzen zuen.

Lau. Miarritzen EB eta EMAko hautetsiek Borotra zuten sustengatzen!

SAL TSA honek zerri bazka iduri du baina saltsa hortan zein zerrik aurki lezake bere umea? Ez omen da elektoralismoa ezta oportunismoa ere, baizik eta pragmatismoa!... Argi den gauza bakarra da alderdi abertzale ospetsuenek frantses politikakeria arras ontsa ikasi dutela Pariseko jainko eta Euskal Herriko jaunxkilen etsenpluari jarraituz. Pragmatikoak, oportunistak, argiak, erneak, posibilistak eta nik dakit zer izan behar omen dute abertzaleek! Behar orduan elkarri harrika ari ote? Gure eskubideei uko eginez ote? Guttienik frantziarrek irri ederrik egiten dute gure bizkar...

Ameslarien edo idealisten haurkeriak baztertu eta ditzagun denek batera muturra zikindu eta arima galdu! Pragmatismo sainduaren ize-nean amen.



Hona hemen harrotasun espainiarraren isla, tricornio eta guzti. Espainiarrek Expoa eta V. mendeurrena ospatzen dutelarik, Enrique Rodríguez Galindo koronelak Roger Bosle komisarioa auriondu zuen eskaini zitzaion omenaldian.

posizio guztiei entzungorrena eginda, espainiarrak pozik eta zortutsu azaldu dira urriaren 12an. Ez dute Día de la Hispanidad bakarrik ospatu. Amerika deskubritu izan baten bezala agertu zaizkigu: harro eta garzale. Expoa, V. Mendeurrena, Armadaren Eguna eta Roger Bosléren omenaldiak arazo guztiak konpondu izan balizkie bezala.

Garbiñe Ubeda

Autodeterminazioaren aldeko hordagoan eutsi nahian dator 18ko manifestaldia

Urriaren 18an Bilboko La Casillatik 12.30etan abiatuko da Euskaria, Bai Independenziari, Herria 2000 Eliza, Herrien Eskubideen eta Askatasunerako Nazioarteko Liga eta Abertzaleok taldeek antolaturiko manifestaldia. Kanpaina «Gure ordua da» lemapean burutu da eta autodeterminazioaz burujabetza aldarrikatuko da.

BILBON «Autodeterminazioaz burujabetza» lemapean burutuko den manifestaldi bateratua baino lehen hainbat saio egin dituzte mugimendu abertzaleek batasuna lortzeko, baina inoiz ez zen lortu bost talde bateratzea autode-



Bost talde elkartu dira Euskal Herriaren autodeterminazioaren aldeko manifestaldi bat bultzatzeko eta gizartean honen aldeko giroa sortu asmoz.

terminazioa eskatzeko manifestaldi baten inguruan.

Harremana aspalditik dituzte Herria 2000 Eliza, Euskaria eta Herrien Ligaren artean eta azken urteetan Europan eman diren aldaketak direla eta, hainbat eztabaida eta kongresu antolatu dituzte. Egoera honen inguruan hainbat harreman izan ziren eta talde berriak sortu ere bai. Hala ere, garai hartako erlazioak guztiz

apurtu ez baziren ere, ez zuten fruitu handirik eman. Oraingoan, berriz, manifestaldi baten inguruan biltzea lortu dute bost taldeek eta taldeei hordagoa botatzeko ordua iritsi zaie, ondorioz gabeko manifestaldi huts bat izan ez dadin.

Manifestaldia Bilboko La Casillan hasiko da eguerdiko 12.30etan baina 12.00-etatik aurrera «Herria esnatzeko» izeneko festa izango da Bilboko kaleetan, auzo

bakoitzetik kaleak musika girotuz hainbat talde abiatuko dira La Casillara. Manifestaldiari festa giroa eman nahi izan zaio eta herriarako Euskal Herri osoan hainbat kultur elkarteren laguntza eskatu da. Bilbon igandean txistulariak, dantzariak, bertsolariak, arraunlariak eta beste zenbait talde ere izango dira milaka pertsonaren artean. Ekintza bateratu hau egiteko ideia Euskaria taldeek

sortu zen abuztuan. Une honetan egiteko arrazoi ezberdinak aipatzen dituzte taldeek. Batzuentzat, udan sorturiko elkarrizketa eta zabaltze giroak bultzada eman zion bateratzeari, egin ziren zenbait deklarazioekin batera. Beste batzuentzat, aldiz, 5. mendeurrenaren ospakizunei erantzun bat emateak izan du eragina bateratzean.

Alderdien jokaera

Ekimenak arrakasta izan dezan publizitate kanpaina handia antolatu dute taldeek. Hala ere, ardatz nagusiztat telebista hartu zen eta hainbat iragarki egin zituzten, baina ETBk azken urtean ezezkua eman du eta hau kolpe handia izan da. Ezezko hau ETBk bere publizitate orrietan esaten duenaren aurkakoa da, euskal herritarren parte hartze politikoa bideratzen duela azaltzen bait du.

Bost taldeek argi ikusten dute gizartearen erantzuna dela garrantzitsuen, baina alderdi politikoen jarrerak izugarizko garrantzia duela begi bistakoa da. Bost taldeek alderdi politiko aber- tzaileekin izan dituzte ha- remanak eta hauengandik erantzun ezberdinak jaso badituzte ere, alderdi guz- tiek azaldu dute manifestal- diaren aurkako jarrera ez dutela hartuko.

HBko Jose Mari Olarrak adierazi digunez ekimenarekin guztiz bat datoz eta



Ahalik eta gizarte eremu zabalena erakarriz milaka pertsona bildu nahi dituzte antolatzaileek.

kideei igandean Bilbora abiatzeko deia egingen diete. HBren baietza ohizkoa bada ere, EAK emaniko baietak zentzu berri bat eman dio manifestaldiari. Talde antolatzaileek adierazi digute- nez EA ekimen bateratuaren alde agertu da. EMA, EB eta Patxa-Oldartzenek erantzun ofizialik eman ez badute ere, aldeko jarrera azalduko dutela dirudi eta zenbait autobus antolatzekotan ere badabilta.

EUE eta EAJk manifestal- dirako deia ez dutela egingo agertu dute, baina aurka ere

ez direla azalduko esan du- te. Xabier Gurrutxagak azaldu digunez, bateratzea ongi iruditzen zaie, baina bost taldeek prestaturiko agiriaren hainbat punture- kin bat ez datozenez, eta alderdien parte hartzea lehenago eman behar dela uste dutenez, manifestal- diaren aurrean ez aurkako ez aldeko jarrera hartzea erabaki dute. EAJk ere, an- tolatzaileek adierazi digu- tenez, ez du behintzat ma- nifestaldiaren aurka joko.

Antolatzaileek EErekin ere harremanak izan dituzte eta ezezkua izan da erantzun beraiekin dituzten ideiekin bat ez datorrelako, inde- pendentziaren alde ez dau- delako.

Bost talde hauen arteko ezberdintasunak nahiko nabariak dira eta honek era-

gina izan du manifestaldia antolatzean. Alde batetik, independentzia hitzaren inguruan eztabaida sortu zen, hitz honek bizten di- tuen arazoak direla eta ma- nifestaldiko lematik kanpo ustea erabaki zen azkenean, gizartearen eremu zabalago batera heldu ahal izateko.

Abertzaleen batasunaren inguruan ere ez dago eraba- teko adostasunik taldeen artean. Bai Independent- tziarikoez adierazi zigute- nez, *«batasuna momentu honetan ekimen jakin ba- tzuetan bakarrik da posi- ble, une hau ez bait da ba- tasunerakoa eta herritarrak engainatzea litzateke ba- pateko batasunerako auke- rak daudela esatea»*. Aber- tzaleok taldearen helburu garrantzitsuetako bat, be- rriz, *«abertzaleen batasuna da, hau gabe Euskal Herria ez delako inoiz euskaldu- nona izango»*.

Manifestazio arraskatsua izango dela inor gutxik jar- tzen du zalantzan baina guztion artean sortu den kezka edo planteamendua honek jarraipenik izango ote duen da. Orain arte hainbat manifestaldi handi burutu dira, baina inoiz ez dute segidarik izan eta are gutxiago nolabaiteko estra- tegia bat bideratzeko. Guz- tiek azaldu dute batera eki- menak egiteko gogo, baina gogo eta ideietatik haran- tza oraindik ere ez dago proiekturik eta talde ba- tzuek ez dute oso argi ikus- ten hau lehen urratsa izango ote den. Hala ere, manifes- taldiaren arrakasta eta gi- zartearen erantzunaren arabera etorkizunean zer gertatuko den ikusi beharko da, segidarik gabeko mani- festaldia izan ez dadin.

Aitziber Yarza

Talde guztiek azaldu dute manifestaldiak jarraipena izan dezan gogo, baina oraingoz inolako proiekturik ez dago ●

Aljerreko elkarrizketen eta gainerako kontaktuen kronika plazaratuko du Txalapartak

Gobernu espainiarra eta ETAren kontaktoei buruz esan gabekoak

ETAre historiari buruz Bruni-k egindako liburua gaurkotu behar zelakoan, erakunde armatuaren aurtengo irailera bitarteko gorabeherak jorratu ditugai honi buruz adituenetarikotzat jo daitekeen autoreak, Giovanni Giacomucci italiarrak. Zeregin honetarako bildutako material guztia kontuan harturik, Aljerrekoak liburu apartekoa merezi zuela ikusi zuten berak eta laguntzaile izan duen Iñaki Egaña. Aljerren gertatutakoaz gain, ordea, historian zehar izandako kontaktu guztien kronika eskuratu ahal izango dugu aurki, ETAren historiaren liburua plazaratu baino lehen.

EUSKAL Herrian kasik tabutizat jo izan den gaiari heltzen ausartu dira Txalaparta argitaletxeok: urtea amaitzerako, ETAren inguruko bi liburu plazaratuko dituzte. Abendu aldera, erakunde armatuaren historia ikusi ahal izango da merkatuan; 1977 urtetik hasi eta aurtengo irailera bitarteko gorabeherak, Giovanni Giacomucci-ren eskutik. Liburu honi dagozkion hainbat lanetarako, idazle italiarrak Iñaki Egaña («Egin» egunkariko kolaboratzaile ohia) izan du laguntzaile. Elkarlaguntza honetatik abiatuta, eta historia biribiltzeko bildutako materiala ikusirik, Aljeriako elkarrizketei buruzko beste liburu

bat plazaratzea erabaki dute. Egun gutxi barru kalean izango den bigarren hau da, hain zuzen, ondoren datozen lerroon mamia, Iñaki Egañarekin hitz egiteko egin dugun paradarako aitzakia.

1975etik hona: kontaktuen kronika

ETA eta Estatu espainiarraren arteko elkarrizketak aipatze hutsak Aljeriako unea dakargu burura berehala. Baina Iñaki Egaña eta Giacomucci, ez dute gauza bakar eta momentukotzat jotzen Aljerrekoa.

«Los días de Argel. Cróni-

ca de las conversaciones ETA-Gobierno español», hauxe bait da liburuaren izen zehatza, prozesu oso baten kontakizun periodistikoa dugu, tituluak berak dioen legez. «Aljeriako elkarrizketak –dio Iñaki Egaña– ez ziren momentuko gertakizuna izan; prozesua Franco biltzearekin batera hasi zen. Lehenengo kontaktak 1975ekoak dira».

Zentzu honetan, liburuaren lehen bi kapituluak izango dira irakurleari ezezagunen egingo zaizkionak.

Hala ere, batipat Aljerren gertatutakoaren mamiari heldu diote sakon.

Iturri ugari erabili dute ETA eta Estatu espainiarraren arteko elkarrizketen in-

formazioa joratzeko. Al-dizkari eta egunkari guztietan argitaratutako guztia bildua dute: Euskal Herrian, Estatu espainiarrean, Estatu frantziarrean, EEBBetan, Italian, Alemanian, Aljerian eta beste hainbat lekutan ateratako guztia. Gainera, Benediktinoek artxiboa dituzten ETAren dokumentu guztiak ere kontsultatu dituzte.

Bestalde, hogeitik gora elkarrizketa egin dituzte helburu honetarako. Bitartekari eta protagonista guztiekin hitz egin dute. Iñaki Egaña dioenez, «izen asko ez dira oraindik argitaratu eman, eta guk eman ditugu liburuan. Madrilek izen batzuk aipatu zituen, baina ez denak. Nere ustez poliziek ere ez zekiten justu zeintzuk ziren ETAko inplikatu guztiak. Haien elkarrizketak gela batean egiten zituzten, baina ETAren asetsoreak ez ziren bertan izaten sekula».

Liburu honek orain arte esandako berri asko eskainiko ditu, baina aurrerapen handiegirik ezin izan digute eman. Dena den, «mundua



Giovanni Giacomucci eta Iñaki Egaña «Los días de Argel. Crónica de las conversaciones ETA-Gobierno español».

bankaz gora jar dezakeenik ez dago, eta gai honen inguruan egon ere ez dago» Iñaki Egañaren ustez.

Aljerreko tregoa bilatera-la hasita, bost aldiz bildu ziren ETAkoak eta gobernu

espainiarreko bozerama-leak. Bilera horietariko bakoitzean zeri buruz hitz egin zuten, bakoitzaren planteamentuak, eta bakoitzak bere teoriak nola erabiltzen zituen azaltzen saiatu dira bi

egileak. Hainbat datu ez argitaratzeko eskatu diete elkarrizketatuek, «prozesua oraindik irekita dagoelako eta oztopo izan daiteelako plazaratzea». Xehetasun batzuk ez dituzte paperetan

jarri, «baina xehetasun eskasak dira, datu txikiak: balako bilera non burutu zen eta antzekoak, horrek ez dio sinesgarritasunik kentzen».

Liburuak dituen nobedadeen hainbat arrasto

■ **FRANCO** hil eta hamar egunetara, Gobernu espainiarraren izenean bi pertsona etorri ziren Ipar Euskal Herrira. Txomin eta Argalarekin hitz egin nahi zuten. Aidanez, bi horietariko bat Oreja jauna bera zen. Liburuan, Oreja izana hipotesi gisa azaltzen den bezala, Txominekin eta Argalarekin bi pertsona Miarritzen eta Baionan bildu zirela ziurtatzen dute.

■ **EMILIANO REVILLA** bahiturik zela, Emilio Alonso Manglano CESIDeko burua eta HBko kide bat bildu ziren Madrilén. Elkarrizketari ekin nahi izatekotan, bi aldeén posizioak zertan zeuden komentatzen aritu ziren, batipat.

■ **EAJK** eta ETAk bilera batzuk egin zituzten 1986ean. Erakunde armatuaren izenean Pakito eta Josu Urrutikoetxea azaldu ziren.

■ **TXIKI BENEGAS** Barne kontseilaria zen garaian, behin eta berriz saiatu zen Argalarekin mintzatzen. ETAko kideek Argalarekin kontakturik ez zuela lortuko esan arren, maiz etortzen zen Iparraldera. Ez zuen kontakturik sekula lortu.

Behin Xabier Torrontegirekin heldu zen. Torrontegi orduan EAJkoa ez bazen ere, gaur egun alderdi honen asesorea da Madrileko Espetxe Erakundean.

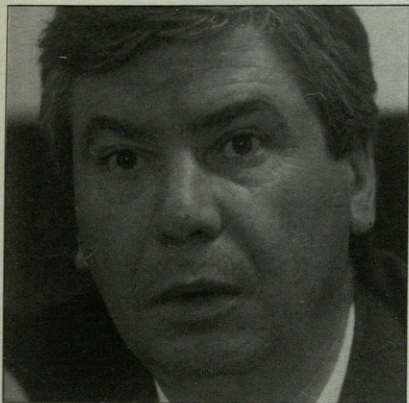
■ **«BOTIJERO»** edo Martin Cintoren historia azaltzen du liburu honek, azkenengo kapituluan. Ezizen horrekin, Anttonek bataiatu zuen, ETaren ustez Martin Cinto kargu apaleko gizona zeneko ustean. Iñaki Egaña eta Giovanni Giacomucciren ustez, pertsonaia inportantea zen «Botijero», kargu handikoa Estatu espainiarreko Barne Ministeritzan. Goardia zibila zen, garai batean GALEkin lotura estua izandakoa.

Madrildarren jarraipen zehatza

Egileek ahalegin berezia egin dute tregoa bilaterala- ren garaian Madrileko bu- ruek emandako pausoen jarraitzeko. Tarte horretan Vera, Corcuera, González, Guerra, Ordóñez eta gai- nerako Gobernuoko kideek nondik eta nora ibili ziren luze-zabal kontatzen dute. «Trevi taldeak bilera pare bat egin zuen ETAko jendearekin; Corcuera Estatu Batuetan CIAko jendeare- kin ihardun zuen... burbi- leko egunkarietan ez dugu horrelakorik ikusi. Anali- siak barrura begira egini- koak izan dira». Iñaki Egañaren ustez, espero bai- no garrantzi handiagoa izan zuten joan-etorri horiek.

Garbiñe Ubeda

E Z P A L A K



■ CORCUERA EZ DAGO TORTURATZAILEAK GORATZEAREN AURKA

Jose Luis Corcuera Estatu espainiarreko Barne ministrariak torturatzeaz salatuak izan diren funtzionariak postuz igotzearen aurka ez dagoela adierazi du, hauen aurkako epai finko bat ematen ez den bitartean.

Corcuera adierazi zuenez, «*torturaz salatutako funtzionarien goratzea galeraztea edo hauek beraien lanpostutik behin behineko kentzearen aurka nago. Hau egitea, Estatu Segurtasun Indarrak mespretxatzeko bantzuek erabiltzen duten estrategian ematen diren zenbait ekintza onartzea izango litzateke*».

Bestetik, «*ni ez naiz izango tortura edo tratu txarrak direla eta sententzia finko bat duen inor babestuko duena*». Hala ere errealitateak ez ditu adierazpen hauek baieztatzen eta honen adibide dira Juana Goikoetxea torturatu zuten José Pérez Navarrete eta José Antonio Hernández del Barco kapitainak. Bi kapitainak karguz igo egin bait dira, nahiz eta 1987an epai batek erruduntzat jo eta aurtengo urtarrilean sententzia hori berriro ere baieztatua izan den.

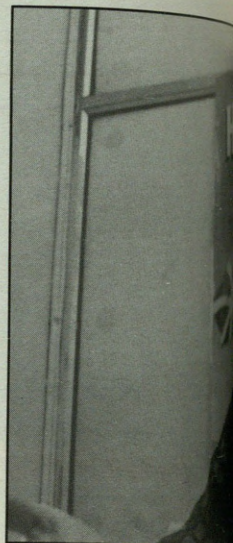
■ ARDANZAREN 51 MILIOTAKO AUTOA

Eusko Jaurlaritzak, Estatu espainiarreko beste agintariek zein auto mota erabiltzen duten aztertu ondoren, Lehendakariarentzat 51 milioi pezeta (2,5 milioi libera) auto bat eskuratzea erabaki zuen. Erabaki honek hainbat tira-bira sortu zituen eta Legebiltzarrera ere eramana izan da arazoa.

Azken aldian kaleratu diren funtzionarien soldaten igoera gelditzeko neurriak direla medio euskal Administrazio publikoak 70 milioi pezeta (3,5 milioi libera inguru) aurreztuko lituzke, baina aurrezki guzti hauetatik gehienak autoa erosteko izango lirateke eta gainontzeko 20 milioiak autoaren mantenuko. Beraz, funtzionarien soldatak igotzen ez badira ere Administrazioak ez du diru gehiegi aurreztuko. Erabili den aitzakia auto hau «hobea eta merkeagoa» dela da eta baita bidaia luzeetarako erabiliko dela batez ere.

■ BIZTANLE BAKOITZEKO 35.000 PEZETA POLIZIARENTZAT

EAEko biztanle bakoitzak 35.000 pezeta (1.750 libera inguru) ordaindu zituen iaz polizia ezberdinak finantzatzeko. Diru kopururik handiena Ertzantzari zuzendua dago (15.950 pezeta), bigarrenik Estatu espainiarraren menpe dauden segurtasun indarrei dagokio (11.624 pezeta) eta udaltzaingoetarako 6.715 pezeta zuzentzen dira. Datu guzti hauek joan den astean eman zituen HBko parlamentari den Iñaki Ruiz de Pinedok Gasteizen eginitako Polizi Legearen ezarpenari buruzko prentsurrekoan.



«*Bi abiaduretako Europaguri, inolako zalantzarik gabe, atzerako martxa suertatuko litzateke, Maastrichteko Itunean ezberdintasun sozial eta ekonomikoak sakonagoak bait dira*».

Jon Idigoras, HBko mahai nazionalako kidea. Egin, 92-X-3

«*EA-EUE koalizioaren helburua 170.000 boto eskuratzea da, Euskal Komunitate Autonomoan Herri Batasunarekin lehian abal izateko*».

Inaxio Oliberi, EAko idazkari nagusia El correo Espanol, 92-X-3





G O R D E T Z E K O A K

ARDANZAREN HARRERAN ERE KRISIAREN OIHARTZUNA

Badirudi krisi garaiak Ardanza lehendakariak antolatzen dituen harrerak ez dituela ukitzen, joan den astean Bizkaiko bizitza politiko, ekonomiko eta sozialeko 500 pertsona gonbidatu bait zituen. Hala ere, EA eta HBrentzat krisi garaiak garrantzi handiegia du eta gobernua gizartearen adibide izan behar denez, Ardanzaren gonbitea baztertu zuten.

K A R T A J O K O A N

enbido...

...ordago!

«Bilboko Udaletzeko arazoak oposizioa gaizki ohituta dagoelako gertatzen dira, aurreko legealdian kontzentrazio gobernu bat zegoen eta orain EAJ eta PSOE gobernuan egotean bete behar duten papera ez dute onartzen».

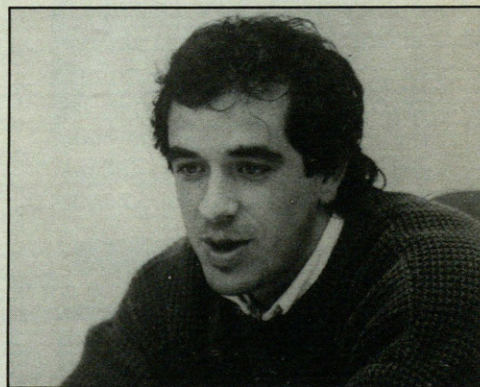
Josu Ortuondo, Bilboko alkatea
ABC, 92-X-3



JAVIER MADRAZO

Bakea Orain erakundeak azken hilabeteotan euskal preso politikoei gutunak bidaltzeari ekin zion. Hauetan borroka armatuari buruzko «*banakako gogoeta*» egitera gonbidatzen ditu presoak. Kanpaina honek ez du batere erantzunik izan presoan artean.

Kanpaina hau eta honek izandako erantzuna aztertzeke prentsaurreko bat antolatu zuen taldeak, baina bertan hau aztertzeaz gain kritika gogorrak jaurti zituen Javier Madrazo bozeramaileak Senideak elkartearen aurka «*konpartsa*» papera betetzen duela esanaz. Madrazoren ustez, «*paradoxa da senideak gebien kezkatzen dituen presoak nola irten daitezkeen ez izatea, espetxe barruan ahal diren baldintza hotelero onenetan bizitzea baizik*» ●



RAMON GAZTELUMENDI

Senideak taldeko kide den Ramon Gaztelumendik hitz gogorrak izan zituen Bakea Orain taldeari erantzuteko. «*Uste badute Senideak 'boteleko baldintzak' hobetzeko ari dela lanean, horrek erakusten du benetan talde horrek giza eskubideei eta legeriari egiten dien mespretxu garbia*». Bestetik, Bakea Orain plataformakoak hausnarketa bat egitera gonbidatu zituen, «*senitartekoak iraindu eta mehatxatu orde, hausnar dezaten zergatik 547 presori gutunak bidali arren bamarren erantzuna besterik ez duen jaso, eta guztiak bere proposamena arbuia-tuz*». Erantzun hau, Senideak taldeak espetxeetan bizi den egoera larria eta presoak jasandako jipoiak salatzeke egindako prentsaurrekoan eman zuen Gaztelumendik ●

«Ertzainak Gasteizko udaltzaingoan sartzeke konbenioak Polizia Legea eta udal autonomia ez ditu errespetatzen. Azken finean, nazionalisten helburua hemen den-denak Ertzaintzaren kontrolpean egotea da».

José Pizarro, UAko udal batzarreko bozeramailea.
Egunkaria, 92-X-8

«Batzuek aitzindaritza ikuskizun politika eta suziriak airera botatzea bezala ulertzen dute».

Sainz de la Maza, Lehendakariatzako Idazkaritzako kontseilaria.
Deia, 92-X-4

Bukatu da, bukatu da...

SEVILLA. Amerika eta Euskaldu-nak, Colón eta abarrekoak ahazteko moduan izango gara denboraldi ba-tez. Dagoneko kanta dezakegu «...bu-katu da, se akabo». Espero dezagun behinik behin. Kontua da espainiar agintariak zer asmatuko duten orain nazioarteko begirada galdu guztiak erakartzeko. Dardarka jartzeko mo-dukua da. Baina tira, esan dezakegu historiaren kapitulu bat pasatu du-gula jada.

Baina espainiar agintariei, antolatu duten ikuskizun erraldoi hori amai-tzen zaien bezala, 'putzua' ren bestal-dean mendeetako bertakoak hasi besterik ez dira egin. Ospakizun eta salaketaren arteko mendeurren ho-nek irribarrearen alderik izan badu, horixe izan da amerikako indioen mugimenduak ezagutu duen berpiz-

kundea. Baina ez han bakarrik, men-deurrenaren aurkako kanpainak oihartzun nahiko handia izan du Eu-ropa aldean, eta batez ere Espainian.

Herri indioak gehixeago -apurtxo bat behintzat— ezagutzeko aukera eskaini digu. Ordua da ohar gaitezen, berbaz bai baina sakonean oraindik ez bait dugu guztiz onartu, euren etorkizuna euren landu behar dutela, eta ez dutela gure esportazio ideo-logikoen beharrik. Hori behintzat erakusten ari zaizkigu, eta europar bati hori erakustea ez da gutxi. Indio-tik indiora berba egiten ikasi beharra daukagu. Amerikako indiotik euro-par indiora.

GATAZKAGUNEETAN murgil-duz, Bosniakoak bere abiada zoroan jarraitzen du, eta gero eta ohituago

gaude gerra haren sarraski eta tris-kantzetara. Eremu militarrean ser-biarrek Bosniako Brosanski Brod he-rria hartu zutela nabarmendu zen, Kroazia eta Bosniaren arteko lotura-gune bakarra. Eremu politikoan, NBE eta Europako estatuen ezintasuna ge-ro eta agerian dago. Azken propo-samenaren ekimena ere barregarri samarra izan da: Estatu Batuek eta Frantziak Segurtasun Kontseiluari bosniar zeruko hegaldiak debekatzeko proposatuko diote baina euren ez lukete abioirik bidaliko. Euren serio-tasunaren adierazle bat besterik ez da. Bestetik, belarrira behin baino gehiagotan etorri zaigun zurrumurrua biztu da berriro: NBek hala eskatzen badu NATO parte hartzeko prest le-gokeela. Bitartean bosniarrek negua ganean dute eta goseak eta hotzak

Hilaren 8an hil zen, 78 urterekin, europar sozialdemokraziak izan duen gizonik garrantzitsuenetakoa: Herbert Ernst Karl Frahm. Munduak ez zuen izen horrekin ezagutu, ordea, Willy Brandt zen. Alemaniako Alderdi Sozialdemokrataren (SPD) lehendakaritzan izan zen 28 urtetan eta beste bost urtetan Alemaniako kantziler modura ihardun zuen. 1974ean dimititu behar izan zuen, Guenter Gillaume bere idazkaria atxilotu eta honek Ekialdeko Alemania ohiko espioitzan ari zela aitortu zuenean. Garrantzi handiko gizona izan zen europar sozialdemokraziaren aldaketa ideologikoei dagokienez, eta zehatz mehatz marxismoa alboratzearen erabakian. 1971ean Nobel Saria jaso zuen ekialdeko herrialdeekiko agertzen zuen irekitasunagatik.



TERMINOLOGIA

Tinta. *Idazteko nabiz arropak tindatzeko den kolorezko isurkia.*

Gustoetarako egin ei ziren koloreak eta tinten artekoan, une honetan bederen, nik beltzarena aukeratu dut. Prentsan erabiltzen dena. Berba tentela dirudi baina munduaren historian berebiziko garrantzia izan duen elementua da. Tintaz agertzen dena esistitzen da eta gainerakoa ez. Hara, bada, baduen garrantzia elementu lohi honek. Esaterako, gutxi dakigu, gehiegi 'tintatzen' ez delako, Errusiako lurren deskolektibizazioaz, pribatizazio prozesuaz, edo errusiar esparru politikoaren saltsa-maltsez. Baina, Gorbaxovi 'bere' etxe, egoitza eta pasaportea kentzen badiote, ondo edo txarto dagoen aztertu barik, berehala zikintzen gara tintaz. Ieltsin gaiztoa Gorbaxov gizarajoaren aurka jo eta ke. Lehen ona zena orain gaiztoa da, eta aldrebes. Tintaren ahalmen miraritsua.

400.000 hildako utz ei ditzake.

Kaukaso aldean ere armeniar eta azeriarrak daramaten gerraz gain, georgiar eta abkhaziarren artekoa areagotzen ari da egunez egun. Militarki georgiarrak abkhaziarrak baino ahalmentsuagoak dira, bai jendez baita armetan ere. Baina aldi berean Errusiatik bere independentzia aldamikatu duen txetxeniar errepublikaren laguntza daukate, eta hori baino gehiago errusiar armadarena. Errusiarrak hasieran nahiko aparte geratu gura izan zuten, eta Ieltsin eta Xhevardaze negoziazioetan badaude ere, errusiar armadak gero eta laguntza handiago eskaintzen die abkhaziarrei.

Lukas Martinez

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

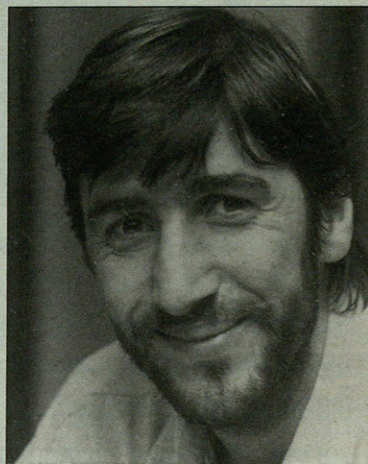
Elkartea

E**SAN** ziguten gerra arriskuaren aurka ezinbestekoa zela, elkartasunaren adierazgarri, garapenaren eragile, aberastasunaren sortzaile. Behin eta berriz entzun behar izan dugu edozein helburu bete ahal izateko, edozein bide jorratzeko, edozein proiektu gauzatzeko nahi eta nahi ez barruan egon behar genuela. Urtea joan eta urtea etorri, baztertuta ez geratzeko, estatuen barruan ezinezkoak diren ametsak egi bihurtzeko, mugetatik at daudenak laguntzeko, bide bakarra dela adierazi zaigu.

HALAKO batean, berak sortutako 'paradisuan' bizitzen ohi-tzen ari ginela, goitik behera erortzen hasi da: Bundesbankaren jokaera maltzurra, danimarkaren elkartasun eza, britainiarraren berezitasuna, frantsesen zailtasunak, hegoaldekoen pobrezia, aberatsen ezina... urtetan entzundakoak gezur bilakatu dira.

Egoera okertzen hasi denean, gorabehera ekonomikoak nagusi agertu direnean ohartu gara batzuk aberatsak eta beste batzuk pobreak garela, batzuk azkarragoak eta besteak ez horren emankorrak, batzuen txanpona indartsuagoa dela, batzuek erabakitzeak aukera haundiagoa dutela, barruan ere batzuk iparra eta besteak hegoa garela. Alkartasunean, elkarlanean, proiektu batuetan oinarrituta omen zegoena, talde interesen ondorioz mila zatitan txikitu da. Besteei leporatu behar izan diegu gure akatsen errua; ezerezean desegin zaigu barrukoak indartu eta kanpokoak laguntzeko sortutako tresna preziatua omen zena.

ORAINmerkatuek lasaitasuna behar dutelako, konfidantza derri-gorrezkoa delako, Japonia eta Estatu Batuekin konpetitzeko tinko agertu behar dugulako erabakiak hartuko dira, proiektuak eta helburuak berregokitu beharko dituzte, baina azken asteetako ikara eta astindua baretzea oso zaila izango da. Batzuentzako barrutik ikusi ahal izan dugulako benetako egia oso beste bat dela, eta hitzen gainetik berriro ere merkatuitsuak markatzen dituela arauak; ekialdetik tren zaharretan edo hegoaldeetik patera ustelduetan sartzen ahalegintzen direnak garbiago ikusiko dute kristal blindatuko kutxatik ez zaiela ezer iritsiko, indarraren legeak agintzen duela beti bezala, eta helburu bakarra dagoen lekutik hartzea dela, gure ingurura gehiegi begiratu gabe.



JUANJO SAN MIGUEL

Euskadi Irratiko kazetaria

Gorputz organuen trafikoa, Hirugarren Mundutik Lehenera

Umetan behin baino gehiagotan entzun izan dugu, «kontuz ibili, ez zaitetz geratu bakarrik bestela 'Sakamantekas' etorriko da eta». Umeei begiak, odola, gibela edo gorputzaren beste edozein zati kentzen zien gizon okerra ei zen 'Sakamantekas'. Ez da ipuina baina, munduan halako ugari dabil. Gero eta ume gehiago bahitzen dituzte Hirugarren Munduan, gorputz organuen birlandatzeak egiteko gehienetan. Ume edota gorputz zatien norabidea: herrialde garatuak.

ZIENTZIAREN aurrerapauso izugarriek egundoko abantailak ekarri dizkio gizakiari, euren artean bizitza luzatzearena. Baina abantailakin desabantailak ere ugari izan dira, batez ere bizitza modua eta desorekei dagokienez. Zientzia medio, gaur egun hildako pertsona askoren giltzurrun, begi, gibel, bihotz eta beste gorputz organu ugari beste pertsona batzuei jar dakizkieke. Arazoa da gaur egun bizirik daudenei ere kentzen zaizkiela organu horiek, eta umeei batez ere.

Bizi garen munduan, salerosketaren legeek agintzen dute, eta zerbaiten falta dagoenean merkatuak

egingo ditu horiek ager daitezen bideak. Iaz Bogotako kaleetan begi biak kendu zizkieten ume bat agertu zen kalean, zera zioen bere jertseari alfiler batez hartuta zegoen paperak: «Eskerririk asko zure eskaintzagatik».

Kasu honek oihartzun handia izan zuen eta Frantziako Antenne 2 telebistako talde bat abiatu zen Kolonbiarantz, horrelakoen inguruko erreportaia bat egin asmoz. Baina gaiaren aztertzeko negozio horren hariak mugitzen dituen mafiaren

eremuan sartzea suposatzen zuenez, babes eskatu zuten eta agintariek bost polizia eskaini zizkieten. Erreportaia egin barik itzuli ziren, babes txikiegia zen horrelako mafia baten aurrean.

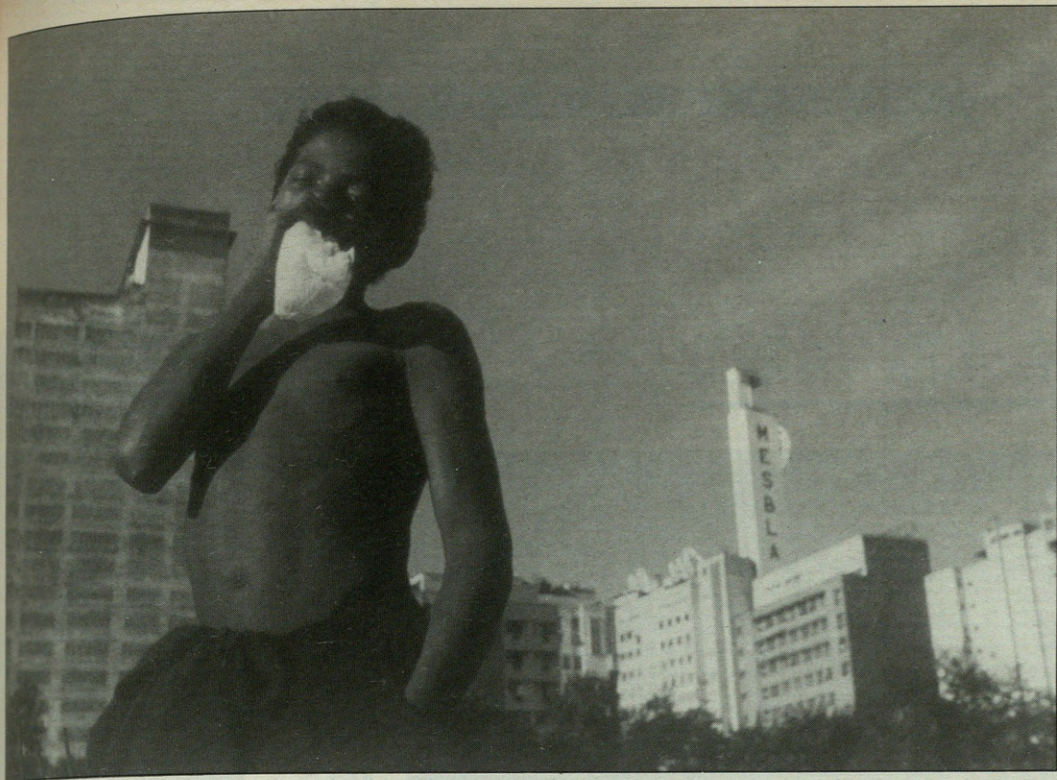
Hirugarren Munduko kaleetan, eta batez ere Latinoamerikan, kalean guztiz noraezean bizi diren gero eta ume gehiago dagoen moduan, horien desagerepenak gero eta ugariagoak dira. Horietako ume gehienak Europa, EEBB eta Israelera abiatzen dira han, bizirik oraindik, behar den organua kentzeko. Baina beste asko bertan hiltzen dituzte eta behar dutena eraman. Duela zenbait urte ez zen posible horrelakorik egitea, baina diaspan izeneko produktuaren aurkikuntzaz gorputz organuak askoz denbora luzeagoan mantentzeko. Gibelak, esate batera, lehen zortzi ordutan mantentzeko behar duen iharduera, eta orain 32tan; bihotzak lau ordutatik hamalauera luzatzen zuen berea.

Iazko Kolonbiako datuak oso esanguratsuak dira: aurreko urteetan 12.000 ume deslari zebilen Bogotako kaleetan, iaz mila bat 'besterik ez'. Horietako asko gero kalean agertu dira, bilerik eta begi barik. Begi bantuetan ere irregulartasun ugari aurkitu dira. Zenbait medikuk esan izan dute gurasoei, buruko tumoreak zirela eta begiak kendu beharrean izan direla, baina ondorengo azterketetan aipatutako tumorerik ez zegoela frogatu izan da.

1990ean Italian Brasiletik 'adoptatuak' izan zitezen ekarritako 3.000 haurren afera aurkitu zuten. Orduko ikerketatik epaileek Latinoamerika, Tailandia eta Europako Ekialdetik, Europako Komunitaterantzko norabidea zuten umeen trafikoa ziharduten zenbait sare aurkitu zituzten.

Denboraz eta lekuz gertuago ere gertatu izan dira horrelakoak, European bertan. Aurtengo udaberrian Tirana Albaniako hiriburuan gertatutakoak komertzio beltz hau gertu dagoela jakinarazi zuen. Ume bat lurrak irentsi balu moduan desagertu zen, inongo arrastorik utzi barik. Guz-

■ Trafikatzaileek milioi bat eta bost milioi pezeta artean (50.000-250.000 libera) saltzen dituzte gorputz organuak ●



Bogotako kaleetan
begi barik aurkitu
zuten ume batek
honako idazkia
zuen gainean
zeraman
papertxoan:
«Eskerrik asko
zure
eskaintzagatik».

tiak hiltzat jotzen zuten bai-
na hiru hilabetetara umea
etxeko atean agertu zen be-
re kabuz. Ama, umea bainat-
zen ari zela, sabel inguruan
ebatondo bat zuela kontu-

ratu zen. Hurrengo egunean
ospitalera eraman eta, az-
tertu ondoren, medikuek
bere semeari giltzurruna
kendu ziotela jakinarazi
zioten. Albanian horrelako-

rik ezagutzen zen lehenbi-
ziko aldia zen.

Umeen bahiketa, lehen
mailako eskandalua da Al-
banian, eta haurtzaindegie-
tako arduradun, epaile,
abokatu, funtzionari eta
beste kargu ugari ez daude
negoziotik kanpo. 1991n
3.000 ume desagertu ziren
albaniar haurtzaindegietatik.
Zenbait ikertzaileren arabera
Italiako mafiaren negozioa da.

batek, Brasileko Salvador
de Bahian aztertutako ope-
razio batean, talde batek
2.000 umeren adopzioekin
40.000 milioi pezeta (2.000
milioi libera) irabazi zituela
erakutsi zuen. Osasunerako
Mundu Erakundearen da-
tuen arabera, umeak milioi
t'erdi eta bi milioi pezeta
artean saltzen dira, eta zen-
bat eta azal argiagokoa izan
orduan eta garestiago.

Gorputz organuen pre-
zioei dagokienez desberdi-
na da, baina milioi bat eta
bost milioi artean saltzen
dira. Gautemalan atxilotu
zituzten Michel eta Louis
Rotman trafikatzailak eta
hauek 1.500.000 pezetatan
(75.000 libera) saltzen zituz-
ten organu desberdinak.
Kasu honen bitartez jakin
izan zen Israelek ere garran-
tzi handia zuela trafikatzai-
leen sareetan.

Agintarientzat, dena den,
oso gai iluna da oraindik eta
sareen funtzionamendu
zehatzaz jakiteko denboral-
diren bat iragan beharko
bide da.

Xabier Letona



Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
2004 DONOSTIA

Giltzurruna bost milioitan.

Ume horien erabilera bikoi-
tza da, europar familia des-
berdinek adoptatuko dituz-
te zenbait, eta beste batzuk
gorputz organuak (gehien-
tsuenetan giltzurruna) kent-
zeko erabiliko dituzte.
Adoptatu bakoitzeko fami-
liak 1.000.000 eta 1.200.000
pezeta artean (50.000 libera
inguru) ordaintzen dira, eta
askoz ere gehiago organua
kenduko zaion umeagatik.

Brasil da ume 'esporta-
tzailerik' handiena. Italiar
epaileek egindako ikerketa

HISTORIA ETA GERO



■ SINEAD O'CONNOR ETA AITA SANTUA

ABESLARI bikaina izateaz gain, ezin ukatu Sinead O'Connor irlandar emakume gaztea eztabaida iturri oparoa dela. Zer bururatu eta, EEBBetan zuzenean ematen ari zen jaialdi batean, Aita Santuaren argazki bat apurtzea baino. Baina erantzuna ere ez da txantxetako izan, aspaldiko gurutzadaren oroimenean edo, zenbait erakunde katolikok abeslariaren aurkako kanpainari ekin diote: bere disko, zinta ala *compact disk* bakoitzatengatik 1.000 pezeta emango dira (50 bat libera) eta dirua karitaterako erabiliko da. Erantzuna ikusita seguru asko O'Connorrek hurrengoan handiagoa egingo du.

■ SUPERPEROT BERRIRO ERASOAN EEBB-ETAN

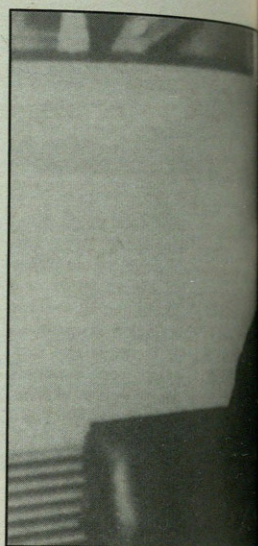
DARAMAN martxarekin EEBB bere etxera eraman nahi izango ditu azkenean. EEBBetako 14 aberatsenen ar-

tean dago eta suposatzen da 240.000 milioi pezetatik gora dituela (12.000 milioi libera). Iragan astean, 35 milioi pezeta gastatu zituen telebistako ordu erdiko emanaldi batean, eta aste honetan BBC katean egindako beste saio bategatik 62 milioi ordaindu ditu. Ez du lehendakaritzara heltzeko aukerarik baina, bere esanetan, 10.000 milioi pezeta (500 milioi libera) gastatzeko prest dago, «beste hautagaiek EEBBetako benetako arazoez berba egin dezaten».

■ TELEBISTA IKUSTEA ALA 100 MILIOI PEZETA?

EEBB-ETAN telebista ikusteari buruz egin berri den inkesta batean (1.007 pertsona), telebista ikusteari uzteagatik ea zer eskatuko luketen galdetu zieten. Estatubauarren % 25ek, telebista ez ikustearen truke, ez litzuke onartuko ezta 100 milioi pezeta (5 milioi libera) ere; eta % 46k, baldintza horrekin negoziatzen hasi beharko balitz, 100 milioi pezetatik gora exijituko litzukeela erantzun zuten.

E L L E M E L L E



«Ni aldentzearen erabakiari guztiz egokia deritzot, eta horrek erakusten du gure gizartean ez dagoela inpunitaterik. Bere kargu edo ardurez gain, pertsona batek akatsak izaten dituenen bere neurrian erantzun behar du».

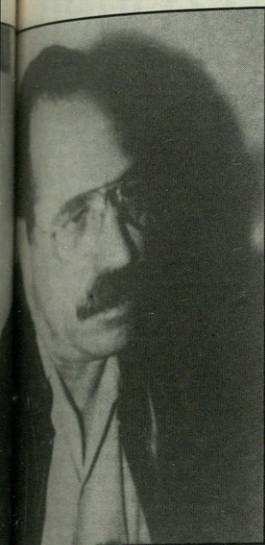
Carlos Aldana, Kubako ideologoa.

«Fujimorik badaki jadamik aspaldi salatzen ditudala Senderok burutzen dituen bilketak».

Pepe Mejia, Fujimorik Espainian senderisten enbaxadoretzat jotzen duen kazetari peruarra.

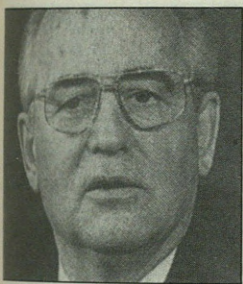


O I H A R T Z U N A K



«Errusiatik alde egin gura dudan borrekin konbentzitu nahi dute jendea, horregatik kendu didate pasaporteak. Baina ezin izango dute, inoiz ez dut hori egingo eta».

Mikhail Gorbachov, SESB
ohiko ozken lehendakaria.



«Ez dut bi edo biru abiaduratako Europarik gura, baina ezta itsasuntzi geldoenaren erritmora joango den Europa ere».

Helmut Kohl, Alemaniako
Kantzilerra.

«Zatitzen bagara, boterea galduko dugu. Eta gobernu laborista batekin batzuek zein besteek gura ez duguna lortuko genuke, super estatu europar federala eta zentralista».

Douglas Hurd, Britainiako
Atzerri ministroa.

HAUTESKUNDE BITXIAK KUWAITEKOAK

KUWAITEN iragan astean burututako hauteskundeetan, «oposizioak» aukeratu beharreko 50 diputatuetatik 32 lortu zituen. Horren aurrean gobernuak dimititu egin zuen baina egia esan Al Sabah emirrak, oraindik bere eskuetan dauka erabateko boterea. Kontua dena den, zera da: oposizio deitutako hori bozkatu duten 81.000 gizonezkoen % 64 besterik ez dela. Kuwaiteko emakumeek ez zuten boto eskubiderik eta populazioaren % 51 dira. Ezta beste 200.000 edo 300.000 atzerritarrek baina Kuwaiten oso denbora luzea daramatenak. Guzti horiei gehitu beharko litzaizkieke urte askotan Kuwaiten bizi eta bere garapenean ihardun ondoren egotziak izan diren palestinarrak (500.000) eta ehundaka mila irakiar, iraniar eta egipziar.



ENERGIA ALDAKORRAK GARAPEN SOSTENGATUAREN GILTZARRI

ENERGIA iturrien erabilerak zerikusi handia du herrialde garatuak eta azpi-garatuen artean dagoen zanga gero eta handiagoa izan dadin. Gizakiak bere urratsak garapen sostengaturantz bideratu nahi baditu energia produkzio eta kontsumoaren pentsamoldea erabat aldatu beharko du. Gaur egun jada munduan kontsumitzen den energiaren % 20, aldakorrek deitutako energietatik dator (haizea, eguzkia...), eta 2030 urterako, % 70 izan daiteke. Energia aldakor guztietatik, orain arte aztertu eta erabiltzen direnetatik, eguzkiarena da baliotsuena eta erabiliiena. Izan ere, urtero eguzkitik datorkigun energia Lurrean kontsumitzen duguna baino 15.000 bider handiagoa da.

«Hego Euskal Herrian Monzonen karisma lukeen pertsona falta da»

Duela lau urte bizilekutzat Donapaleu hartu zuenetik Euskal Herriko bazter guztiak ezagutzeko aukera izan du Ludo Docx apez flamendarrak. Bera da Flandriatik Ikastolentzat elkartasuna biltzen duen mugimenduaren arima eta datorren azaroan Eltzegor taldearekin egin behar duten kantaldia esplikatzen digunean, Monzon eta Lartabalen lagunmin honek zenbateraino etxetartu zaigun erakutsi digu.

ARGIA. Noiz izan zenuen zure leben barremana euskaldunekin?

LUDO DOCX. Flandriako aberri egunean lehen aldiz euskaldunak izanak ziren: Telesforo Monzon gidari zutela, Miarritzeko Olfarra taldea, Hegoaldeko errefuxiatu asko, hirurogeitamar bat lagun. Walter Luyten senadoreak deiturik etorri ziren. Beti mezarekin hasten den gure aberri egu-

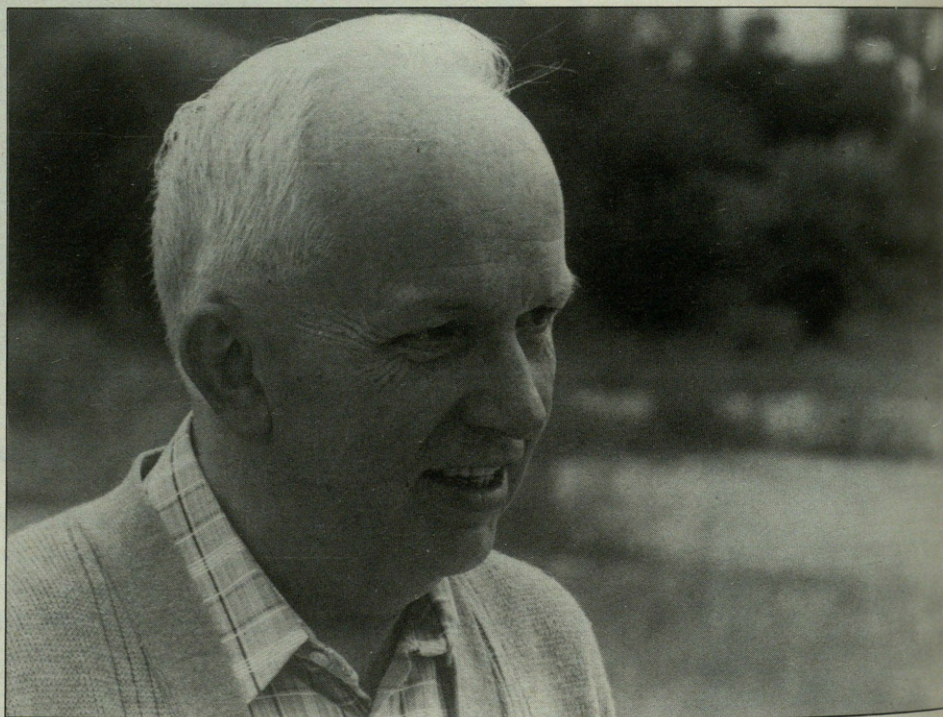
nean Roger Idiartek ere hartu zuen parte, eta gero ekitaldi politikoan Monzonek hitzaldi oso eder bat egin zuen. Ehun mila lagun inguru egongo zen han.

Han gure ikasle gazteek Etxamendi eta Larralderekin kanta batzuk egin zituzten. Hori ikusita Etxamendi-Larraldekin gazte flandiarre i utzi zieten bakarrik aritzen, «Aita gartzelan duzu» eta «Zurzuri baten gainean»

kantari. Oso hunkigarria zen. Eta Etxamendik oporrak bere etxean pasatzera gonbidatu gintuen, Walter eta biok.

A. Hor ezagutu zenuen Euskal Herria leben aldiz...

L.D. Horixe, Etxamendirekin Nafarroan zehar ibilaldi bat egin genuen. Iruñean kantaldi bat zuten, larunbat batean. Kantaldiaren ondoren afaltzera, goizaldeko or-



«Orohar Hegoaldean, abertzaleen zatiketa da nere ustez aipagarriena».

dubietan. Mahaiaren ertz batean Etxamendi, gazte nafar bat eta hirurok ari ginen, frantsesez. Eta halako batean gazteak esan zuen: «Pour un jeune de 20 ans il n'y a pas d'espoir au Pays Basque», hoguei urtetako gazte batendako itxaropenik ez da hemen. Etxamendi haserretu zen, ez zuen ezer afaltzen, hitz egin eta hitz egin, mitin bat... Afalondoa gazteak esan zuen: «Badut perspektiba bat berriro». Harrituta nengoen. Hori izan zen ene inimiziazioa Euskal Herrian. Harez geroztik 28 aldiz etorri nintzen Euskal Herrira, eta 1988an hemen gelditu betiko.

A. Telesforo Monzon ongi ezagutu zenuen.

L.D. Gizon karismatikoa zen, irekia, fededun handia baina fedegabeekin oso irekia. Piarres Lartzabal, Monzon eta hirurok eman genuen meza gure artean. Beldurra zuen, bai, eta asko. Mehatxatu zuten AAAkoek, Guerrilleros de Cristo Rey eta haiek. Bergaran ere egon ginen elkarrekin, bere anaia Isidorekin, Josefa bere emaztea oraindik askotan ikusten dut.

Neurri ororen gainetik zegoen, neretzat. Profeta zen. Batasuna lortu zuen: gaur Herri Batasunan dau den ezberdintasunak han zeuden, marxista-leninistak, fededunak... eta denen gainetik batasuna. Eztabaidak baziren, baina denek errespetatu zuten. Hizlari oso ona zen: Flandriako aberri egunean hizkuntza ulertu ez arren entzuleei giroa transmititzen zien.

A. Piarres Lartzabalen laguna ere bazinen.

L.D. Monzonekin egon nintzen Lartzabalen etxean nere lehen bidai hartan, eta handik aurrera etorri aldi



«Monzon neurri ororen gainetik zegoen, neretzat. Profeta zen. Batasuna lortu zuen».

bakoitzean bisitatzen nuen. Zenbat lan ez zuen egin gizon horrek, errefuxiatuentzat, haien familientzat!... Neretzat santu bat da.

A. Santua edo terrorista, begiratzen duten begien

arabera...

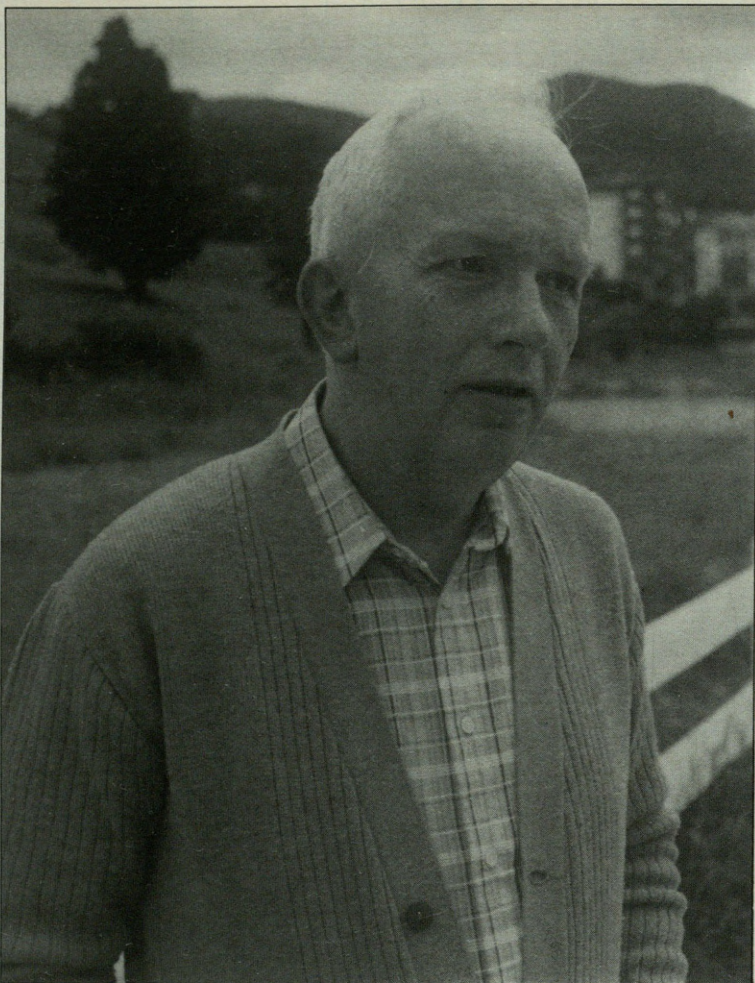
L.D. Beno, zentralistentzat terrorista da, guretzat santua. Zenbat orduz hitz egin dugu elkarrekin! Gizon oso sakona zen, oso ongi ezagutu nuen. Otoitz gizona, bai, baina baita ekiteko gi-

zona ere. Bi gauzak lotuak ziren beti Lartzabalen bizitzan. Mistikoa zen, artista handia. Orduan ez nekien euskaraz, eta frantsesez konprenitzen genuen elkar.

Askok hunkitu ninduen gero eta gaisoago zihoala egun batez bere oroimenen liburua eman zidanean, bederatzi kaiera Roger Idiarten apeztxera ekartzeko. Ohore oso handia zen neretzat egiten zidan konfi-

■ «Iparraldean sekulako aurrerapena egin dute: irratiak, aldizkariak, jendearen abertzaletasuna...» ●

«Flandrian
hizkuntzaren
borroka irabazia
daukagu. Brussela
gelditzen zaigu
arazo bakar,
elebidun gisa. Ipar
Euskal Herriarekin
zerikusi gutxi,
beraz».



dantza hura. Hegoaldeko senar-emazte batzuk ziren bere zaindariak. Sartzen ginen gure gazteekin, hasten ginen kantari eta oraindik gogoan ditut gizon hura eta emakume hura negarrez.

A. *Flandria eta Euskal Herriko abertzaleen arteko barremanetan Walter Luytenek paper berezi bat jokatu izan du beti.*

L.D. Beti irakasleen hezkuntzan aritu izan naiz, eta oraindik ere horretan segitzen dut han, ikastaroak urrian eta azaroan bilduta. Irakaslegaien gogoeta aste bat egiten genuen urtero, arazo pertsonalez gain herriko arazoak ere aztertzeko, eta hartara ekartzen genuen beti Walter Luyten. Bera eta Willi Kuijpers Burgoseko auzia zela eta hemendik ibiliak ziren, eta Iparralde

osoan egin ziren gose grebak ezagutu zituzten: urte hartan Euskal Herriaz hitz egiten hasi zen Walter eta gure gazteak harrituta zeuden, hemendik eramandako diskoak eskatu zizkioten. Eta Monzon bere taldearekin joan zenerako ikasiak zituzten kanta batzuk.

A. *Lovainako Unibertsitatean eta zebiltzan errefu-*

xiatuek ere eraginik izango zuten...

L.D. Bai, eta haiekin gauza batzuk egin genituen, gauza ezberdinak. Eta geroago, Walterren bidez orduan ere, Udako Euskal Unibertsitatean hitzaldi bat eman nuen. Uztaritzen zen, Hegoaldean UEU antolatu ezin zen garaian, 1975ean. Haurreskolan elebitasunak dituen go-

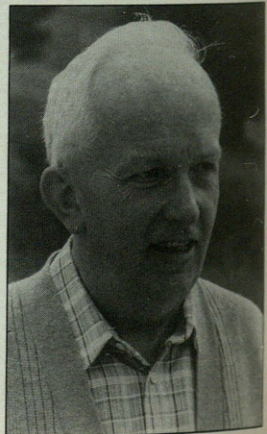
rabeherrez hitz egin nuen. Flandriako ikuspegitik noski: han hizkuntzaren borroka irabazita daukagu, Brussela gelditzen zaigu arazo bakar, elebidun gisa. Iparraldearekin zerikusi gutxi beraz. Eta han zegoen Txillardegiren emazteak, Jonen, zirikatuta, Flandria eta Euskal Herriaren arteko talde bat sortzea deliberatu genuen: Flandriatik Ikastolentzat, FLIK. Harremanak hasi ziren, taldeak haruntz eta honuntz, eta 1979an ekin genion Euskal Gualdia antolatzeari.

A. *Harrigarria da ikastolekiko atxikimendu bori. Gualdia batetik, urtero Flandriatik Seaskari igortzen zaion dirutza, elkarte egotea bera...*

L.D. Diruarena sinbolikoa da, urtero Seaskari 30.000-50.000 libera ematea lortzen bait dugu. Garrantzizkoagoa da Iparraldeko ikastoletako gurasoen moralara sendotzeko duen balio sinbolikoa. Diruarekin batera beste ekintza lantokiarena da, eta hirugarrena aldizkaria, datorren urtetik urtean lau aldiz argitaratuko dena. Gualdiari dagokionez, Domusantu oporren ondorengo lehen asteburuan ematen dugu. Aurten 18. «Baske-navord» izango da: Eltzego-

NORTASUN AGIRIA

- Datorren apirilean 60 urte beteko ditu
- Bere lagun Walter Luyten politikara berak bultzatu zuen
- 1973an etorri zen lehen aldiz Euskal Herrira
- Euskal dotrinak aztertu eta katixima moderno bat egin nahian ari da





rek kantatuko du, orain dela bost urte bezala, eta beren disko berria aurkeztuko dute Antwerpenen. Gualdi horretara Flandria osoko jendea biltzen dugu.

A. *Are barrigarriagoa da jakitea urtero gazte flamenndarrak ibiltzen direla Iparraldetik, ikastolaren bat edo elizaren bat konpontze lanetan.*

L.D. Hasieran familiak etortzen ziren, 1979-88 artean. Baserri bat alokatu genuen Hazparnen eta ehundaka familia, gazte eta abar pasatzen zen handik. Zenbait familia urtero etortzen zen hemengo familietara. Horiek dira gure «nukleo gogorra», eta horiek dira Antwerpeneko Euskal Gualdiari sua eta piperra ematen diotenak. Bada beti beldur pixka bat, badakizu. Euskaldun usaina duen guztia terrorista etiketat jantzi nahi dutenak badira, baina

azkenean jendeak ongi erantzun digu beti. Hori bai, lan asko egin behar da sala betetzeko. Begira, soziologikoki anormala da Antwerpenen Seaskaren alde unibertsitateko auditoriuma betetzea, baina gertatzen da.

Honantz lanera datozen gazteen esperientzia ere inportantea da. Gazteek kontzientzia hartzen dute, euskaldunak ezagutzen dituzte, hemengo arazoak, bizimodua eta abar. Aurten talde bat Iholdin aritu da, San Bladiko kapera konpontzen, hormetako harria ateratzen, eta bigarren taldea

Ortzaizeko ikastola zuritu eta pintatzen. Iaz Donapaleuko ikastolan zurezko jostailu oso politak eraiki zituzten. Eta ikastoletako gurasoekin bizi dira, otorduak prestatzen, jaietan, eta abar.

A. *Hemendik Nikaraguara joan izan da azken urteotan ebundaka gazte, baina holako obiturak Europa barru aldekoak dirudite gebiago.*

L.D. Flandrian betidanik izan da holako usantza. Frantzian «*Les compagnons batisseurs*» deitzen dituztenak adibidez. Talde kristauetara lotuta. Flandriatik horrela urtero 800 gazte ateratzen dira, dohainik lan egitera.

A. *Francoren garaia alde batera utzita, azken urteotan zer nolako aldaketak ikusi dituzu Euskal Herrian?*

L.D. Frankoren ondorengo urteetan entusiasmo handi

«Asko hunkitu ninduen, Piarres Lartzabalek, gero eta gaisoago zihoala, egun batez bere oroimenen liburua eman zidanean. Bederatzi kaiera Roger Idiarten apeztxera ekartzeko».

■ **«Piarres Lartzabal zentralistentzat terrorista da; guretzat, aldiz, santua» ●**



«Dirua sinbolikoa da. Urtero Seaskari 30.000-50.000 libera ematea lortzen bait dugu. Garrantzizkoagoa da Iparraldeko ikastoletako gurasoen morala sendotzeko duen balioa».

bat ikusi nuen Iparraldean, eta gero apaltzen joan zen. Gero ordea Iparraldean sekulako aurrerapena egin dute, iratiak, aldizkariak, jendearen abertzaletasuna... Nafarroan ere orain giro oso interesgarria dagoela uste dut. Indartzen ari da, ikastolen mugimendua adibidez. Lizarrako Ikastolako arduradunak ezagutzen ditut, Tuterakoak ere bai, eta horlan ederra egiten ari dira.

Hala ere, orohar Hegoaldean abertzaleen zatiketa da nere ustez azpimarragarriena, eta penagarriena. Indar handia daukazue nazionalistek, baina batzuek galdu dituzte beren idealak, diruagatik edo botereagatik, eta besteak gogortuta daude beren ideologia barnean. Giro berri bat jaio behar du, eta jaioko da, hala espero

dut. Berrito batasun minimo bat lortzeko: euskarari buruz, hezkuntzari buruz, ekonomiari buruz.

Borroka inportante bat

A. *Euskal Herri osoan zehar zabiltza, baina bizilekua Donapaleun duzularik, Iparraldeko giroa nola ikusten duzu?*

■ **«Euskaldun usaina duen guztia terrorista etiketaz jantzi nahi dutenak badira, baina azkenean jendeak ongi erantzun du beti» ●**

egin behar duzue, bestela hustu egingo da Euskal Herria. Nere ustez, alde batera utzi behar dituzue zentralistekiko loturak. Ezinezkoa da Buesa bezalako gizon bat Eusko Jaurlaritzan egotea: nola da posible horrela mintzo den gizon bat izatea hezkuntzaren arduradun? Ezin dut konprenitu.

L.D. Herriaren kontzientziatzeari buruz aurrerapen handia egin da. Baina euskararen aldetik atzerapen izugarri bat ere bai. Baita barnealdean ere. Donapaleun, ikastolako haurrak kenduta, haur eta gazteek ez dakite euskararik, ez dute ulertu ere egiten, eta ez dute nahi gainera. Dena dela,

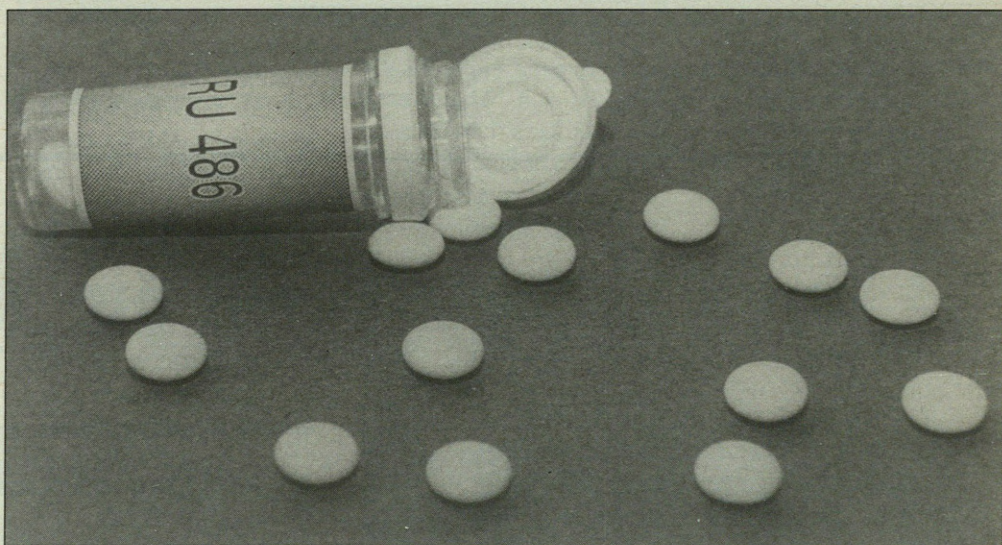
mugimendu bat ehuneko hamabostarekin egiten da, eta han dago mugimendu hori. Gero eta handiagoa gainera. Eta aldatuko dira gauzak.

Baina Hegoaldean Monzon baten beharra duzue. Gizon azkarrak badira, baina Monzonen karisma duen bat falta da. Begira, Lurraldeako gazteek egin duten lana asko gustatu zait. Horientzat monumentu bat egiten ahal duzue. Nere ustez elkarriketa da lehen agindua: elkarriketa bakea lortzeko, elkarriketa batasuna lortzeko, negoziaketarako. Beste biderik ez dago. Baina ez hitzez bakarrik. Egintzaz ere bai. Lurraldea eredu bat da.

Pello Zubiria

RU 486 ABORTATZEKO PILULA, GAUZATZEN EZ DEN AUKERA

Abortoaren arazoa ahaztu araziko zuen aurkikuntzatat aurkeztu zen duela lau urte mifepristonaz osatutako pilula. Berari esker, emakumeek beren etxean abortatzeko aukera lukete. Estatu frantziarrear merkaturatua jada, espainiarrean oraindik ezin da erabili. Emakumeen arazoak konpondu behar zituen pilularen efektibitatea, lau urte kalean eramán arren, frogatzear dago nonbait.



Abortatzeko pilula hau baimendutako zentroetan eta medikuaren aurrean bakarrik irentsi daiteke, produktu honen trafikorik egon ez dadin.

LAU urte bete ditu dagoneko RU 486 izeneko abortatzeko pilulak. Lau urte, ofizialki, duela hamar iragarri bait zuen bere sortzailea den Etienne Beaulieu merkaturatzeko prest zegoela. Sei urte iragan behar izan ziren Estatu frantziarreko emakumeek legez duten abortatzeko eskubidea pilula hau erabiliz gauzatzeko. Txina, Suedia eta Erresuma Batua izan dira Estatu frantziarrekin batera pilula *miragarriaren* banaketa baimendu duten estatuak. Besteetan, arrazoi

sozial zein medikoak medio, atzera bota izan dira bere merkaturatze proposamenak.

Estatu espainiarrean ezetza

Estatu espainiarra ere azken hauen taldean sar daiteke. Hasiera batean, bi urtetako epea ezarri zen produktua merkaturatzeko. Madrillgo Osasun Ministeritzak, abortatzeko pilularen eraginkortasuna frogatu ahal

izateko, plangintza bat ezarri zuen 1988aren amaiera aldera. Estatu espainiarreko hiru osasun zentroetan 160 emakumeri RU 486a eman zitzaion, eta % 76k arazorik gabe abortatu zuen. Laugarren urtea pasatu da, eta oraindik, arrazoi desberdinengatik, emakume espainiarrek kirurjiko dute borondatez haurra galtzeko bide bakarra. Iazko udaberrian EEko Koro Garmendia diputatuak aurkeztu zuen pilularen merkaturatzea baimentzeko proposamena atzera bota

Kasualitate baten ondorioz...

ABORTATZEKO pilulak, RU 486 deituak, mifepristona du izen kimikoa, eta duela 11 urte inguru Roussel-Uclaff laborategietan ikertzaile lanetan ari ziren Alain Belanger eta Georges Teuchs zientifiko frantziarren molekula esteroidetako buruzko experimentuen emaitza zuzena da. Kasualitatez aurkitu zuten aipaturiko mifepristona. Baina beren aurkikuntzaren garrantziaz ohartu ez zirenez, Emile Etienne Beaulieu —laborategi berdinean kontsultorea zen— erabili zuen lehen aldiz anti-hormona hau abortorako.

Pilula berria borondatuz hartzera prestatu ziren ehundaka emakumeren emaitzak ezin hobeak zirenez, bere produktua aurkeztu zuen. Kasuen %95ean RU 486ak arrautza hil zuen, ezinbestekoa duen progesterona izeneko hormonaren aurka doalako pilula.

Arrautza hil eta gero, medikoki abortoa egina da, baina oraindik oso garrantzitsua den urrats bat osatu behar izaten da: arrautza botatzea.

Prozesu osorako bi pilula hartu behar izaten dituzte emakumeek. Lehena, 600 miligramotakoa, RU 486a da. Medikuen aurrean hartu ondoren, etxera joan behar izaten da emakumea, inolako arazorik izanez gero laguntza jaso ahal izateko. Handik 48 ordutara, emakumea osasun zentrura itzultzen

da, prostaglandinaz osaturiko beste pilula bat hartzera. Prostaglandinak kontrakzioak sortarazten ditu matrizean, eta kontrakzio horiei esker kanporatzen da arrautza.

Haurdunaldiko lehen sei asteetan barruan banatzen zaie pilula emakumeei. Aborto osoa egiteko behintzat.

Mifepristona berak, banatzen duten mediku frantziarren esanetan, ez du inolako arazorik sortzen emakumeengan. Abortoa osoa egiten ez den kasuetan behintzat. Horrelakoetan hemorragia arriskuak gora egiten du, eta abortoa ez bada gauzatzen, desitxuraketa arazoak sor daitezke. Horrelakorik gerta ez dadin kontrol zehatzak egiten zaizkie pilula irensten duten emakumeei.

Prostaglandina da arazo gehien sortzen duten substantzia. Asko erretzen duten edo 35 urtetik gorako emakumeen artean ez omen da komenigarria substantzia hau irenstea. Zirkulazio arazoak agertzen bait dira askotan. Emakume bat hil ere egin da.

Arazo fisikoak alde batera utziz, badira beste mota bateko ondorioak ere. Pilula etxean bakarrik hartzea, emakume askorentzat askoz ere hobe, beste batzuentzat angustia eta desoreka psikologikoen iturri da. Hori da orain arte gutxien sakondu den abortatzeko pilularen alderdi ezkutua. Oraindik jorraztear dagoen arloa.

zen. Osasun Ministeritzak osatutako plangintza amaitu zegoen arren, oraindik gehiago experimentatu behar zela erabaki zen, PSOE eta PPren oneritziz.

Garai hartan onartu zen Europako Parlamentuan EK-ko estatueta botika hau merkaturatzea. Hala ere, Estatu espainiarrean proposamenak ez zuen aurrera egin.

Pilula iraultzailea?

Estatu frantziarrean, aldiz, Gobernuaren jarrera oso desberdina izan da, Estatu espainiarreko Talde Feministen Koordinadorako Abortoaren Aldeko Batzordeko partaidea den Justa Monteroren esanetan: *«Frantziar agintariek espainiarrek baino askoz ere adre handiagoa erakutsi dute, pilula honen aurka zeuden taldeei aurrea hartu bait diete. Hemen, aldiz, oinarririk gabeko aitzakiak*

Estatu frantziarrean RU 486a erabili duten emakumeen % 97k ondorio kaltegarririk gabe abortatu du

eman dira banaketa ahal bezainbat atzeratzeko».

Zer dela eta eman zaio orde hainbesteko garrantzia botika honi? Zergatik hainbeste istilu pilula batengatik? Baionan kontsulta ginekologikoa duen Emilio Lopez Adan doktoreak adierazi digunez, *«pilula*

honek emakumeari aukera guztiz berria eskaintzen dio. Betidanik biologikoki egin izan den abortoarekin alboan aborto kimikoa ahalbidetu da. Horrela bakoitzak aukeratzen du kirolfanotik pasatzea edo pilula hau hartzea».

Baina Lopez Adan doktoreak argi utzi digunez, *«horrek ez du esan nahi farmazia batera joan eta pilula hori eskura daitekeenik. Baimen ofiziala duten osasun zentroetan bakarrik bar daiteke RU 486a, mediku baten aurrean, inork ez dezan etekinik atera pilula extra-ofizialki salduz».*

Hala ere, pilula berriaren aurkako jarrerak ere mantentzen dira. Gizarte frantziarreko zati anitz azaldu dira pilularen aurka, eta medikuntza arloko zenbaitek ere ez du fidagarria ikusten sistema honen erabilpena. Hala ere, pilula erabili duten emakumeen % 97k ondorio kaltegarririk gabe abortatu duela diote datuek.

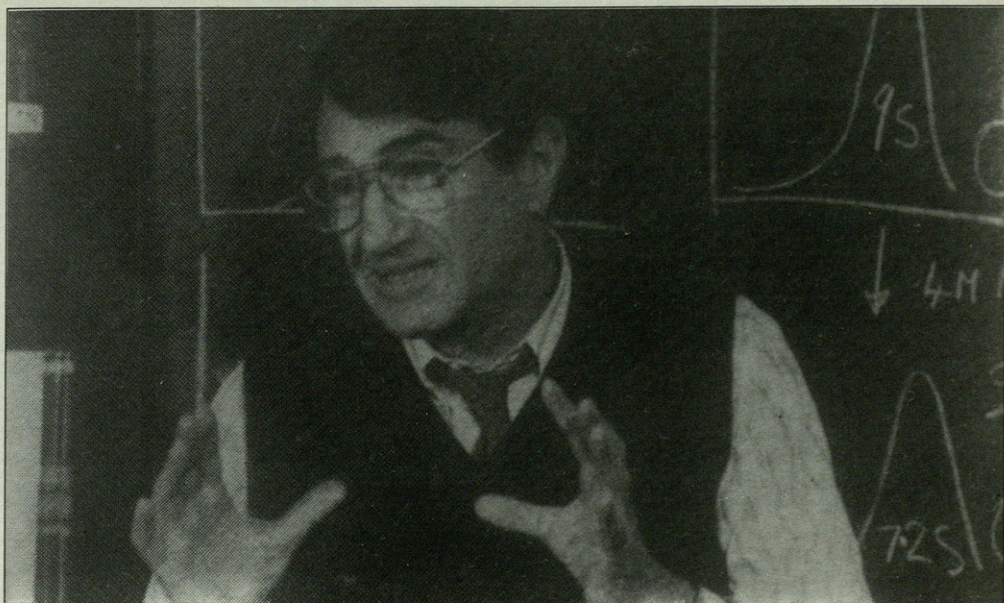
Guzti hau ikusita, Estatu espainiarreko mediku kolektibo zabal bat pilularen banaketaren alde agertu da. Valentziako Médica familia planifikaziorako zentroko arduradun taldea izan da nahi honen adierazgarririk zuzenena. Hil honen hasierarako jardunaldi batzuk antolatu ondoren, bertara gonbidatu zuten Beaulieu doktorea, bere pilula eztabaidagai jarritz. Madrilgo Kongresuan atzera botatako RU 486a merkaturatzearen proposmena berriro plazaratzea zen nahia. Jose Luis Carbonellek, jardunaldi hauetako antolatzaileetako batek adierazi duenez, *«abortoa onartzen den estatu batean ez du zentzurik abortatzeko era berri bati oztopoak jartzea, metodo bonen emai-*

tzak ia guztiz erabatekoak direla frogatu denean».

Madrilgo Osasun Minis-
terizari, Roussel-Uclaff la-
borategi frantziarrari RU
486aren erregistro eskaera
ez egitea leporatu izan zaio
behin eta berriro, eta labo-
rategi hauek, jasan dituzten
boikota eta protesten eragi-
nez, Estatu espainiarrean
duten filialari ez diote bana-
keta baimenik ematen.

Mota guztietako iritziak

ebako planifikazio zen-
troan lanean aritzen den
emaginak, Eva Fernande-



Abortatzeko pilula asmatu zuen Etienne Beaulieu, RU 486aren aurka dauden aurrean, pilularen efikazia azpimarratzen du behin eta berriro.

ARGIA txokoak



DONAMARIAKO BENTA

- Mendi hotela
- Jatetxea
- Bizikletentzako aparkalekua

*Zure asteburueta-
ko ingurugiro egokia*

31750 DONAMARIA (Nafarroa) ☎ (948) 450925 - 450708



AMATZKAR TABERNA

*Oiartzuarren giroan,
zure zain ...*

20180 OIARTZUN (Gipuzkoa)



SAGARDOATEGIA

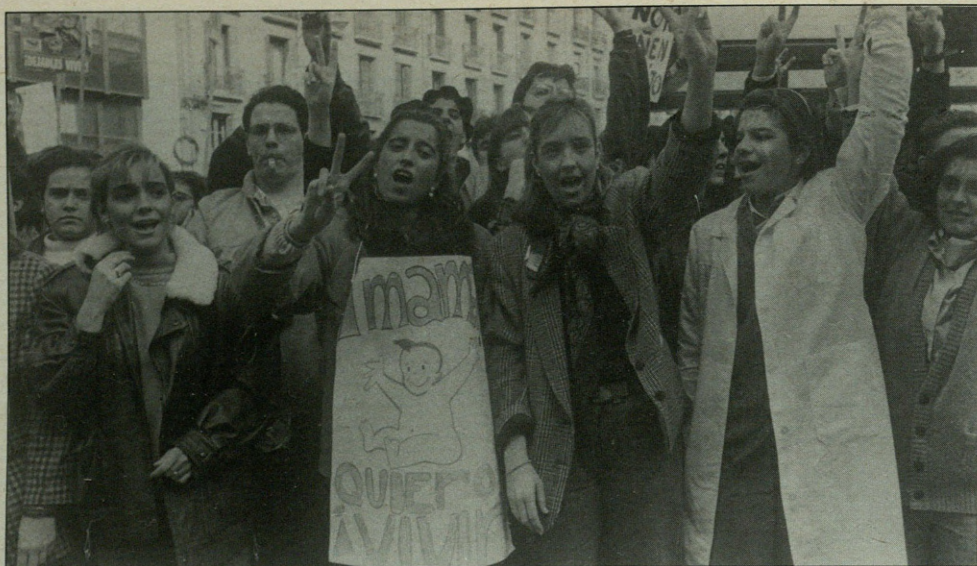
LARRABETZU (Bizkaia) ☎ (94) 455 81 97



GASTEIZKO EUSKAL TXOKOA

- Kilikatzen ankapaloo
eta kale animazioa
Dei izaiguzu

Kutxileria, 62 - 01001 Gasteiz ☎ (945) 25 10 84



Bizitzaren Aldeko Elkarteak izan da Estatu espainiarrean abortatzeko pilularen aurkako ekintza gehien antolatu dituenak.

zek, hemen abortatzeko pilularen merkaturatzea onartuko balitz gustora banatuko lukeela adierazi digu: «Urtero 80 baurdunaldi etenerako eskaerak jasotzen ditugu, eta uste dut eskaera horiek luzatzen dituzten emakumeen arteko askok

nabiago luketela RU 486a hartzea, mahai botz baten gainean xurgaketa bat jasane baino. Aukera zabala goa egotea onuragarria litzatekeela uste dut».

Abortoaren Aldeko Batzordeko Montero bat dator iritzi honekin: «Baina nere

ustez ezin da abaztu baurdunaldia etetea ez dela gustagarria inoiz, eta bide hori jarraitzen duten emakumeek hala ere laguntza behar izaten dutela, beste guztiek bezala. Horrek ez du esan nahi, inolaz ere, RU 486aren merkaturatzearen

aurka gaudenik. Emakumeek aukera gehiago eskaintzen badizkio, ongi etorria izan dadila, zalantzarik gabe, baina honek abortoaren eremu zabala-ren zati bat besterik ez du ukitzen».

Abortatzeko pilula aurkeztu zenetik, Bizitzaren Aldeko Elkarteak izan da Hego Euskal Herrian produktu honen aurkako jarrera argien azaldu duena behin eta berriro. Elkarte honek Donostian duen bulegoko kide batek ondokoa adierazi digu: «Abortoa, biologikoki zein kimikoki burutua, ez dugu onartzen, biek baur baten hilketa suposatzen dutelako. Erabilitako bidea gutxienezkoa da, heriotza bait da beti emaitza». Mota guztietako iritziak, betidanik datorkigun eztabaidaren barruan.

Amagioia | ban

BILBOKO VIII. LIBURU ZAHAR ETA OKASIOZKOEN AZOKA

Urriaren 16tik Azaroaren 1era

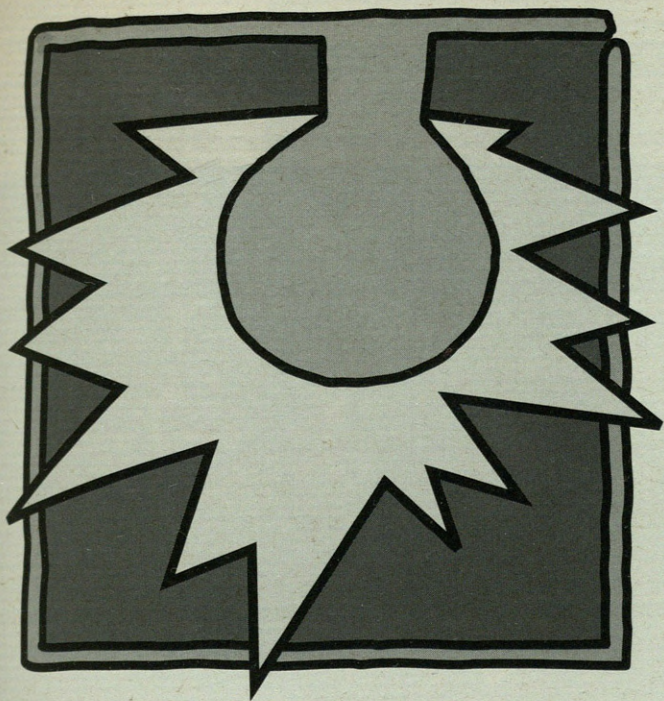
ORDUTEGIA:

11.30etik 14.30era eta 17.30etik 21.30era

IRAKURRIZ BIZI

Euskadiko Liburu Azoken Batzordea

Alameda Mazarredo, 63-behea
BILBO (94) 424 24 49



asteroko **ARGIA**

ARGIA: Industrialdea 1-2. Lasarte-Oria 20160.
Telefonoa: 943-371545 / Faxe: 943-361048

**Harpidedun berriei
Olentzero aurreratuko zaie**

**Egin zaitez
harpidedun, eta
EGUTEGIA
dohain jasoko duzu**

ARGIAREN HARPIDEDUN
IZAN NAHI DUT

(astekariarena eta
urtekariarena)

IZEN DEITURAK

.....
.....
.....

HELBIDEA

.....
.....

TELEFONOA

.....

HERRIA.....

.....

PROBINTZIA.....

.....

BANKU edo AURREZKI KUTXA.

.....

.....

SUKURTSALA

.....

.....

KONTU KORRONTEAREN Zka..

.....

.....

.....

SINADURA

.....

Harpidetza Sariak: (48 ale eta urtekaria)

Hego Euskal Herria: 9.750 pzta.

Ipar Euskal Herria: 640 libera.

Estatu espainiarra: 9.750 pzta.

Beste atzerriak: 12.800 pzta.

Airez: 20.200 pzta.



TXAPELDUN AHANTZIAK

Euskaldun gehienontzat ezezagunak dira, baina Euskal Herriko mugetatik harantz sekulako errespetoa diete. Nolanahi ere, munduko txapeldunak dira, eta hori ez da txantxetako kontua. Kontua da kirol ez horren ezagunetan aritzen direla. Dirulaguntza eskasez askotan, batere gabe gehienetan, eurena benetako kirol zaletasuna da. Kirol 'erregeen' itzalpean bizi diren txapeldun apalekin aritu gara. Ez daude diren denak, baina dauden denak dira munduko txapeldun.

MUNDUKO txapeldunak dira euren kiroletan, baina jende gehienak ez ditu ezagutu ere egiten. Noizean behin, egunkarietan, berri labur edo herrietako sailean aterako dira; edota, asko jota, telebista-irratia saioaren batean. Eurena ahaztura handienez bota-tako izerdia izaten da. Argazki kamaren *flash*entzat esistitzen ez den izerdia. Euskal Herrian bigarren

mailako txapeldunak dira, munduan, berriz, lehen mailakoak.

Kirolak badu bere aurpegi ezezaguna. Kirol 'erregeen' itzalpean kirol minoritarioak egiten aritzen diren guztiena. 'Erregeentzat', izerdia botatzea, ez da bizibide txarra; besteentzat, aldiz, afizioa da, afizio hutsa. Bigarrenengana jo dugu, egun batez behintzat, kirolari ezezagun hauek

lehen mailara igo asmoz.

Sokatiratik hasi beharko dugu; nazio bezala, Euskal Herria, ez bait da honetan ezik beste inongo kiroletan munduko txapeldun. Horrexegatik akaso, Nuarbe sokatira taldekoak, nahiko ezagunak dira gure artean. Nazioarte mailako taldeko txapelketetan garaipen handiak lortu dituzte Nuarbekoek, eta horren lekuko 1983an eta 1984ean eskuratuak Europako eta Munduko txapeldun tituluak. Nazio bezala lortutako lehen garaipena, dena den, aurten etorri da.

Sokatiratik tirora

Nuarbe taldeko entrenatzailea den Iñaki Altunak esan digunez, izen handia lortu dute dagoeneko nazioarte mailan: «Hamasei urte daramatzagu honetan, eta pixkanaka errespeto handia bartzu digute beste herrietako taldeek. Lehen gu baiet begira egoten ginen bezala, orain baiet guri begira egoten dira. Beti izan gara ezagun samarrak, baina lehen sinpatia zena errespetoa bihurtu da gaur egun». Sokatirari komunikabideetan eskaintzen zaien tartean kexatu zaigu Iñaki: «Beste kirolei eskaintzen zaienarekin ezin da alderatu ere egin. Komunikabideek arreta eskaintzen ez badigute, alferrik ari gara bestelako laguntzak eskaintzen. Orain, munduko txapeldun geratu garenez, zerbait gehiago ateratzen gara, baina hala ere gutxi». Sokatirak, dena den, nahiz puntaren puntan ibili, ez die batere sosik ematen Nuarbetarrei: «Hemen dominak eta kitto, baina poltsikorik ez behintzat».



Javier Pastor—ezkerretara—, munduko txapelduna da «Abankarga» izeneko tiro klasean. Eskubian dagoen Fernando Gurmendik bi aldiz eskuratu du Europako Txapelketako zilarrezko domina.

Hurrengo urtean Europako Txapelketa jokatu dute. Iñaki Altuna baikor azaldu zaigu hurrengo

konpromezuaz hitz egitean: «Irabaztea baino gehiago kostatzen omen da mantentzea. Baina orain arteko

taldeari eusten baldin badiogu, aukera handia dugu».

Garaipen handiak tiraka ez baina tiroka lortu dituztenak baditugu Euskal Herrian. Horietako bi Javier Pastor eta Fernando Gurmendi donostiarak dira, tiro olimpiako federazioan sartuta dagoen «abankarga» modalitatean aritzen direnak. Javier Pastorek aurten irabazi berri du Munduko Txapelketa, Estatu batuetan. Fernando Gurmendik, berriz, Europako Txapelketan zilarrezko domina eskuratu du azken bi urteotan, eta aurtengo Mundukoan hirugarren geratu da taldekako sailkapenean. Biek ere, diana mugikorra izeneko modalitatean iharduten dute. Abankarga arma historikoekin egiten den tiro klasea da, 1600-1900 bitarteko suzko armekin egiten dena. Abankargako arma norberak sutautsez eta tututik kargatu behar da.

Javier Pastorek esan digunez, abankarga kirola baino gehiago da: «Ez dau-



Nagore Gabellanesek urrezko domina eskuratu zuen Olinpiadetan: «Orain leku guztietatik deika ari zaizkigu, baina beldur naiz ez ote diren gutaz aurki abaztuko».



Nuarbetarrak, nazioarte mailan, puntaren puntan dabilta. 1983an eta 1984ean Europako taldekako sailkapenean nagusitu ondoren, nazio mailako munduko txapelak eskuratu dute aurtan.

kagu zerikusirik ez gerra, ez ehiza ez horrelako deusekin; jendea tiroa esanda hori pentsatzen bait du. Iraganeko kultura gordezten saiatzen gara, XVI-XIX mende bitartekoa. Tiroaren artesauak gara nolabait. Tiro egiteko —jarraitu du Javierrek—, arma asko zaindu behar da. Bestalde, historia ikerketa lana ere

hor dago, arma zenbat eta gehiago ezagutu emaitza orduan eta hobeak izango dituzulako». Abankargan, EAE eta Nafarroan, 4.000 federatu daude; Estatu espainiarrean, berriz, 12.000ra igotzen da kopuru hori. Hego Euskal Herrian, beraz, harrobi indartsua dago: «Hemen armekin ibiltzeko ohitura handia dago, ehiza-

rako eskopetak etxe askotan daudelako. Baina berriro diot, guk ez daukagu ehizarekin zerikusirik». Munduko txapelketetan goren goren ibili arren, eskaintzen zaien arreta eskasaz kexatu zaigu Javier Pastor. Erreportaia honetako kirolariek behin eta berriz azaldu duten kexa: «Ez gara sekula lehenengo orrian

ateratzen. Zergatik? Interes komertzialarik ez dagoelako. Prentsan ia erabat abazturik gaude. Instituzio publikoei dagokienez beste bainbeste, ematen zaigun laguntza minimoa bait da. Afizio butsez aritzen gara. Zer erremedio!».

Itsasoan barrena ere, bada mundu mailako txapelketetan urrezko dominak irabazten ari den euskaldunik; Ibarrako Eneko eta Xabier Fernandez Gaztañaga anaiak horren lekuko. Bi anaia hauek gazte mailako Munduko Bela Txapelketa eskuratu berri dute Britainian, «Vauri» izeneko modalitatean. Maila absolutoan, berriz, laugarren geratu dira. Eneko lemazain modura aritzen da eta Xabier brankari. Lehenengoak 18 urte ditu, 15 bigarrenak. Xabierrek dioskunez, «80 federatu gutxi gaude. Gainera jende askok, nabiz eta basi, berehala uzten duen kirola da bonako baur».

Erretiratu berriaren pena

KIROL 'erregeen' itzailean, txapeldun apal asko geratu izan da bazterrean ahazturik; urteak joan, urteak etorri, egingdako lan neketsuak zer-baitetarako merezi izan ote duen galdezka aritzen dira orain horietako asko. Jon Idarretak aurtentz utzi du kirola; orain arte judoa, borroka libre eta samboa egiten ari da. Hiru kiroletan nazioartean urte askotan

puntan ibilia, modu ezin apalagoan esan dio agur kirolari. Txapeldun ohiak tristura pixka bat sentitu du. Arrazoi osoz.

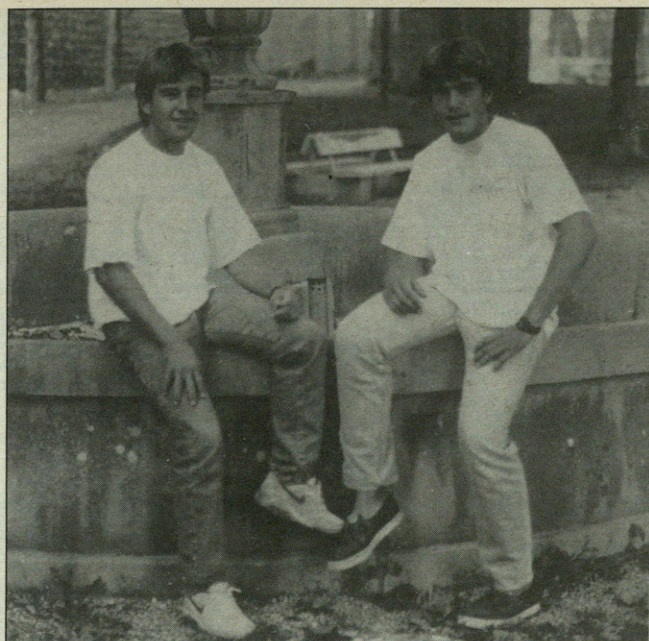
Edozein kirol ezezagun egiten aritzen denari, Jonen ustez, egingdako lana aitortu behar zaio gutxienez: «Edozein kirolarik domina bat lortzen duenean, lan handia egin duela esan nahi du horrek. Lan borren ordaina —ez ekonomi-

koa baizik eta morala—, ez da askotan inondik ikusten.

Alde horretatik nabiko triste geratu naiz kirola utzi eta gero». Alderdi onak ere badira hala ere: «Sanbon mundu mailan Euskadi nazio bezala onartua dago. Euskaldun bezala besteen kontra aritu abal izana poza handia izan da neretzat». Txapeldun ohiaren hitzak dira.

Enekoren ustez, «kirol mi-moritarioa gara, ez dago dudarik. Ez zaigu kaso handiegirik egiten, baina hori guri ez zaigu batere axola. Hori bala da eta kirola. Igoal bemendik urte batzuetara gauza aldatzen da baina...». Eneko eta Xabier, dena den, jo ta su ari dira aspaldian; udaberrian Europako Txapelketara joango dira, eta Atlantant izatekoak diren Joko Olinpikoetarako egin den Bela taldeko aurreselekzioan aukeratuak izan dira.

Eneko eta Xabierrek aitoritu digutenez Atlantako Joko Olinpikoetan egotea ez da gauza erraza izango: «Gu gogotik saiatuko gara». Hala ere, «Vauri» klasea utzi eta «470» izeneko modalitatean hastekoak dira aurki. Seguru orain arte bezain indartsu segituko dutela. Emakumezko txapeldunak ere badugu, eta horra



Eneko eta Xabier Fernandez anaiak munduko Bela txapeldunak dira «Vauri» izeneko modalitatean. Udaberrian Europako Txapelketa jokatuko dute.

bestela Bartzelonako Joko Olinpikoetan hockeyan urrezko domina irabazi zuten lau gazteak, Nagore Gabellanes, Maider Telleria eta Teresa Motos donostiarrak,

eta Silvia Manrique laudio-tarra. Nagore Gabellanesek esan digunez, «kirol bonek ez du bizitzeko adina ematen. Olinpiadetan dieta batzuk izan ditugu, baina

ordura arte ezer ere ez. Diru gehiago galdu dugu irabazi baino». Joko Olinpikoetan lortutako garaipenaren ondoren, hala ere, ospetsu bihurtu dira neska gazte hauek: «Azken bolada honetan leku guztietatik deika ari zaizkigu, baina beldur naiz ez ote den izango biru hilabetetako boom bat baino. Gure garaipenak hockeya pixka bat bulizatzeke balio izan du, baina unean uneko gauza da hori». Izan ere, Estatu espainiarrean, 500 baino ez dira hockeyan federatuta dauden emakumezkoak. Alemanian eta Australian 500.000tik gora federatu daudela kontuan harturik, konparazioak soberan dauden. Gure artean bigarren mailako txapeldunak dira, baina, txapeldunen artean txapeldun.

Alberto Irazu

Harpidedunek

EUSKAL KULTURAREN URTEKARIA merkeago eta etxean

ARGIA astekarian harpidedun zaren horri, Urtekaria zure etxean jasotzeko aukera ematen dizugu, eta gainera askoz ere merkeago. Jakinik astekariaren harpidedun gehienek eskuratzen duzuela ARGIA Egunarekin batera argitaratzen dugun Euskal Kulturaren Urtekaria, alboan dagoen harpidetza txartela betetzea nahikoa izango da, hemendik aurrera urtez urte zuen etxeetan jaso ahal izateko. Harpidetza txartel hau bidaltzen digutenei aurtengo Urtekaria 92 aparte kobratuko diegu, baina datorren urtetik aurrera astekariaren harpidetza-sariarekin batera.

ARGIA: Industrialdea 1 eta 2 pabilioiak. 20160 Lasarte-Oria

IZEN DEITURAK

HELBIDEA

Tfnoa

HERRIA

Kp

HERRIALDEA

BANKUA/AURREZKI KUTXA

SUKURTSALA

Sukurtsalaren zka

KONTUAREN ZENBAKIA

HARPIDE ZENBAKIA

Harpidetza sariak (BEZ barne)

Hego Euskal Herrian: 1.250 pzta.
Ipar Euskal Herrian: 80 libera.
Estatu Espainiarrean: 1.250 pzta.
Gainontzeko Estatuetan: 1.600 pzta.
Airez: 3.200 pzta.

UTS



EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g
ASTEASU



EKO VILLALBA
San Juan Kalea, 9
EIBAR



EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA



AUTOSERVICIO GORA-BERA
Agerrebe Ibilbidea
DEBA



EKO EUOMAR
Nafarroa ibilbidea, 37
ZARAUZ



SUPER ANDONAEGUI; C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO - DONOSTIA



MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE



**SAN JUAN BAUTISTA
KOOPERATIBA**
Villas auzoa
HERNANI



EKO IRUN
Blas de Lezo, 22
IRUN



EKO LEZO
Avda. Jaizkibel, 1
LEZO



EKONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz-Kalea, 1
ZUMARRAGA



SUPER RENTERIA
Vicente Eliceagi kalea, 5
ERRETERIA



EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, z/g
BERAUN - ERRETERIA



EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUZ



EKO LEGAZPIA
Urola s/n
LEGAZPIA



SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ARABARKA ibilbidearen aldean)
HONDARRIBIA



BETI MERKEK
Loiola kalea, 12
DONOSTIA



EKO ALTZA
Larraxo Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA



EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR

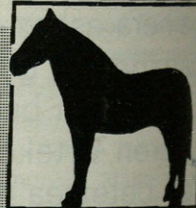


EKO AIETE
Etxaidi Saila
AIETE - DONOSTIA



BASTIDA
Erdiko kalea, 32
MUTRIKU

ZURE ETXE ONDOAN



EKO



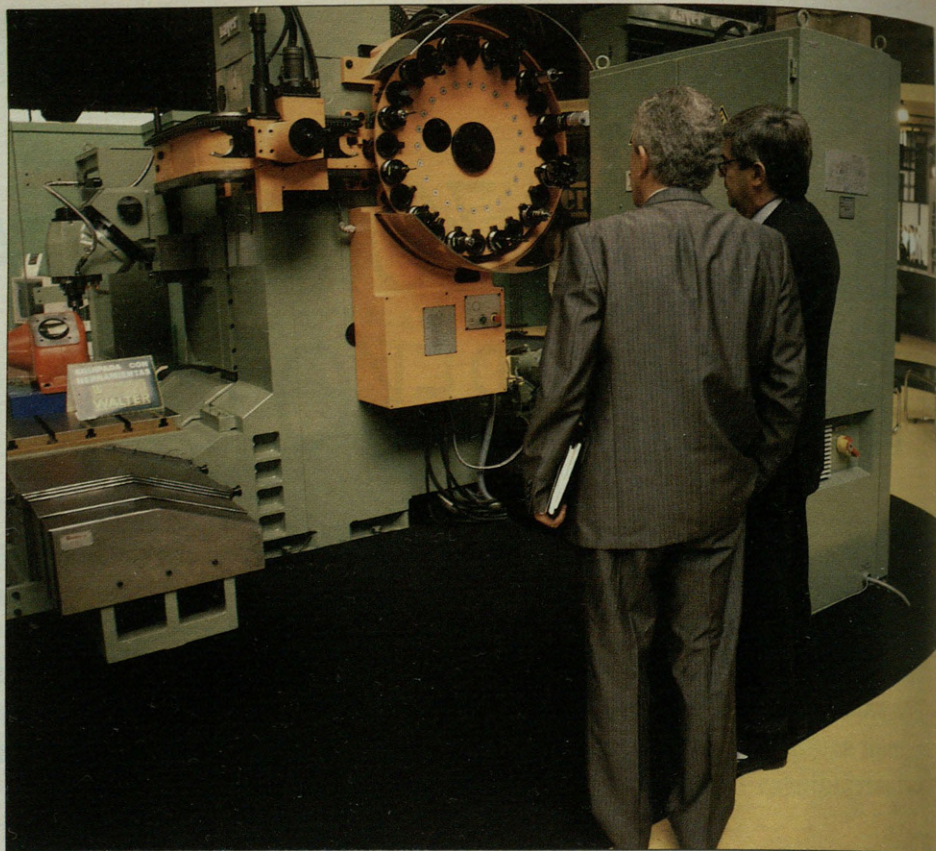
SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

BILBOKO AZOKAREN ATZEAN ETENIK GABEKO GAINBEHERA

Urriaren 21etik 28ra Bilbon egingo den Erreminta Makinaren Biurtekoa, teknologia mailako azken berrikuntzen erakusleihu eta enpresarien arteko bilgune zabala izateko helburuei eutsiko die aurtun ere. Sektore honek bizi duen errealitateak krisiaren alarma gorria biztua du, hala ere, azken hiru urteotan. Orain arteko Europako merkatu oparoan ezagutu den salmenten beherakada nabarmenaren ondorioz hainbat enpresa egoera larrian daude, tunel zuloan sarturik. Guzti honetaz arituko gara, Euskal Herrian indar bereziz sustraitu den industriagintza honen errepaso historikotik abiatuta.



Erreminta makinak mende bateko historia du Euskal Herrian. Gora behera anitz ezagutu ditu tarte honetan, bi ezaugarri nagusitan sustraitua egonik: bertako enpresariak bultzaturiko lantegi txiki moduan, hain zuzen.



ERREMINTA makinaren fabrikazioak XIX. mendearen amaieran eman zituen estreineko urratsak Gipuzkoan. Cruz Ochoak, 1895ean, Eibarren irekitako tailerrean, zerra sinpleak nahiz tornu txikiak egin ohi zituen. Eulogio Estarta mekaniko jakituna 1913an hasi zen zulagailuak egiten. 1926an, Sorluzeko Sacia enpresak, Otto Holke industriari alemaniarrekin batera, limadorak egin zituen. Otto Holkek berak, urte batzuk beranduago, Zumaian ezarri zuen enpresak fresadora unibertsalen arloari ekin zion.

Bizkaian, Candido Etxeandiak, sasoi honetan, polea bakarreko tornu paraleloak ekarri zituen merkatura. Elgoibarko Arriola Elkartea, hainbat tresna berriren ekoizten hasi zen, batipat egurgintzara zuzenduak, hala nola zerra, eskuila eta beste, geroago mandrinateko makinaren

inguruan emanez aurrera-pausoak. Guztira, 30 enpresa sortu ziren 1940ra bitartean. 500 edo 600 langile bildu eta eite artsanaleko tresnak egiten zituzten en-karguz. Familia giroko industria da, bertakoa —gerora sustraituko diren bi ezaugarri nagusi—, makala oso Europako herrieekin alderatuz gero. Alemanian hain zuzen, 1939an, 600etik gora tailerretan 80.000 lan-

tuzten. Soberakinak saltzen zituzten gero. Eibarko Orbeak, arma eskaerak amaitu zirela, erremintagintzari eutsi zion. Victor Sarasketa eskopetagine eibartarra artezgailu zilindriko unibertsala egiteari lotu zitzaion. Bilboko Aurrerak, forjarien premiei erantzunez, mailu pneumatikoak aurkeztu zituen. Eibarko Alfak tresneria landu eta sakondu beharra zeukan josteko makine-

egitura zaharkitua bait zen. Aurrerapenak ez zuten arreta berezirik jasotzen Euskal Herrian, beraz, erreminta makinaren fabrikazioa urteak zeramatzaten langile espezialduen esku zegoen arte obra bilakatu. 31 enpresak ireki zituzten ateak hamarkada honetan. Horien artean arrakastatsuenak Billabonako Sacem dugu, Alemaniako teknologian oinarriturik hasi eta hainbat tresna sortzera jo zuena.

1950eko hamarkadarak kontrol numerikoa ekarri zuen alor honetara Estatu Batuen eskutik, hots, ordenagailu-programaren bidez dabilen erreminta makina. Ordura arte emandako hainbat materialen hobekuntzen ostean teknologia mailan gertaturiko aurrerapen funtsezkoa. Hemen, dena den, ez da hogeitau beranduago arte hedatu. Aurrerapausurik ere nabari zen, oso atzetik zebiltzan

Atzerriko aurrerapenak arreta gutxi jaso izan dute urtetan Euskal Herriko makina fabrikatzaileen artean

gile ari ziren. Gerra zibila eta gero —gerrara erabat jarritako makineria oso egoera larrian zegoen— erreminta makinan ari zirenentzat garai zailak etorri ziren. Inportatu ezinean, hainbat lantegik, beren beharrak asetzeko makinak egin zi-

kin jarraituko bazuen.

Denetarik falta zen, altzairua batipat. Sasoi hartan egindakoak makina akas-dunak ziren. Atzerriko herrietan ezartzen hasitako motore elektrikodun erremintek interes gutxi eragin zuten bestalde, industriaren

Carmelo Urdangarin, Danobat kooperatibako idazkari nagusia:

«Salmentak jaitsi direnetik gaizki baino okerrago gabiltza»

ARGIA. Zer nolako animoz doaz Bilboko Erraminta Makinaren Biurtekora Euskal Herriko enpresak?

C. URDANGARIN.

Enpresa batzuek ez dute azaltzerik izango. Egun bizi dugun egoera larriaren adierazgarri da. Bestela, Bilboko Erakustazokan jenderik azalduko da urtero legez; itxura ona erakutsiko du. Azkeneko diruak gastatu eta eskaera berriak biltzeko asmoz joango gara. Ezer jakin gabe hara hurbiltzen denak, «hemen dago indarra, argia eta kolorea» eta antzekoak esan ditzake baina azpian krisi itzela dago.

Ezin da ukatu. Biurteko honek hainbat gauza lotzeko balio duen arren ez da pentsatu behar, beraz, inongo soluziorik ekar dezakeenik.

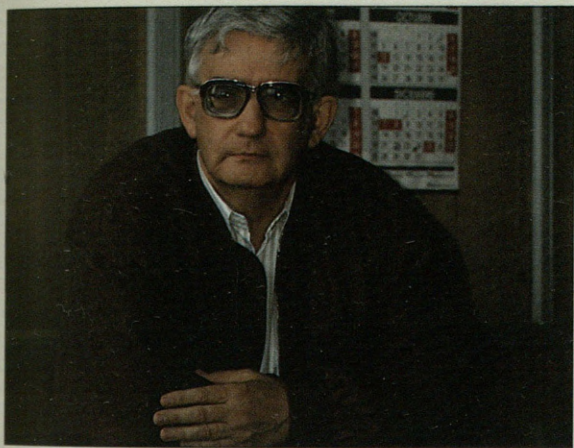
A. Egoera larritzat jo duzu, oraingoa. Horren arrazoiak emango al dizkiguzu?

C.U. Saltzen ez denean ez daiteke ekoiztu eta ekoizten ez bada enpresa galtzen hasten da, eta ondorioz enplegu-soldaten etendura gertatzen da. Leku guztietan antzera gabiltza, hemen, Frantzia edo Italian. Gurean hain zuzen ere, enpresa mordoa dago itxi beharrean

baina irauten, hainbestean. Azkenez hauek itxi egingo dute. Erreminta makinaren eskaera oso gutxitu den unetik gaizki baino okerrago gabiltza.

A. Etorkizunari begira nondik etor daiteke irtenbidea?

C.U. Irtenbidea argi dago: elkartu ala itxi. Aukeratu beharra dago. Denak batera itxiko ez diren arren etorkizun urria dugu hain enpresa txikiak izaki merkatua erabat ireki denean. Orain artean, bederen, elkartasun gutxi eza-gutu da sektore honetan, eta hori da kezka nagusienetarikoa. Etorkizuna beltza dago. Erreminta makinari loturiko industrigintza beti izan da gogorra baina, eta Euskal Herriko beste zenbait sektoreekin alderatuz gero haiek baino etorkizun hobea dugula esan dezakegu.



arren, euskal enpresarien artean. Tekniko anitz beren kontura hasiko dira, diru iturri murrizteaz tailerrak sortuz.

Eredu zaharrak berri-tzeari ekin zitzaion, material hobeak zituztela esku artean. Danobat, Etxe-tar, Berdin, Kondia, Izpe Eguzki, Lagun, Ona-Pres, Gozua, Anaia, Aitor... 63 lantegi edo estreinatu ziren, sektorearen hazkunde biziko garaian. Enpresa horien ar-

tean aurki ditzakegu gaurko indartsuenak ere. Geografikoki, egun ezagutzen dugun banaketa egituratu zen: Estatu espainiarrean erreminta makina sektorearen %75 Euskal Herrian bildu zen, batipat Elgoibar eta Deba Behean, Elgoibar jo daitekeela ekoizpen aldetik behartuz gero, gune nagusia —Katalunia dugu beste gune garrantzitsua—. Kooperatibak sortu ziren, etorkizunean eragin berezia

izango dutenak. Oro har, 1960an, eta Estatu espainiarreko datuei dagokionez, 8.500 langile biltzen zituen.

Datozen urteetan, eta 1965a bitartean, gorantz egiten du sektorearen ekimenak etengabe. Beste 38 lantegi irekitzen dira, garai bateko usadioari jarraikiz tamaina txikiak, egitura sendorik gabeak. Aurrerantzean baina, fabrikanteak gutxituko dira, hainbat enpresaren arteko batasunaz gain, tamaina handiko nahiz erdikoek osagarritzat zuten ekoizpenari uzten diotenean. 1960-75eko tartean emango da bestalde, enpresen espezializazioa. 1972an, ezagutu zen oku-

pazio tasa altuena, hots, 13.000 langiletakoa —ekoizpena kontuan hartuz, hamarkadaren hasierako 1.500 milioi pezetatik (75 milioi libera) 16.828 milioietara pasatzen da—.

Urte hauetan hasiko dira kanpora begira enpresariak. Colombia, Mexico, Argentina, Cuba eta Portugalera esportatzen den makineriak diru iturrien %15 suposatzen du, jada. Tornu eta fresasorak saltzen dira gehienbat. Europako merkatua, bereziki Alemania, erosle garrantzitsua bilakatzear dago.

Gainbeheraren lehen aztarnak

Krisiaren lehen aztarnak antzematear zegoen, baina, erreminta makinaren sektorea. Hazkunde azkarra ezagutu ondoren, egitura ahulez eta teknologia nahiz produkzioaren alorrean puntako herrien oso atzean jarraitzen zuen, eskariaren arabera gora eta behera eginez. Hain zuzen ere, 1966-68 eta 1970-71 urteetan, barne merkatuaren, hots, Estatu espainiarrekoaren, gainbehera latza gertatu zenean —ekonomia mailako porrotaren ondorioz makinari ez zen saltzen—, diru arazo larriak pairatzen hasi ziren enpresak. 1975ean, 10.000 langile baino ez ziren geratzen, hainbat enpresari itxi beharra egokitu zitzaielarik.

Amerikako merkatuak garrantzia galdu eta Europari begira jarri ziren bertara

zuzendutako esportazioa produkzioari eusteko irtenbide bakarra zelakoan. Aurrierantzean, Alemania, Frantzia eta Ingalaterra bilakatuko ziren erosle preziatuenak, Sobiet Batasuna barne. Gauzak honela, 1981ean, 19.000 milioi pezeta (950 milioi libera) saldu ziren kanpoan —ekoizpenaren %50—, inoiz ezaguturiko zifrarik altuena. Baikortasunerako lekurik bazen, beraz, barne merka-

tuaren termometroak oso hotz jarraitzen zuen arren kanpokoan urrats handiak eman zirelako. 1990era artean iraungo zuen ilusio faltua baino ez zen, ordea. Europako salmentetara erabat lotua zegoen sektoreari kanpoko atea ixten hasi zaizkionean krisiaren mamua nagusitu bait da.

Koordenada hauek nagusitu dira 1992ra bitartean, barne merkatuaren etengabeko beherakada esportazioei esker gainditu da, gero eta etekin laburragoz, gero

eta konpetentzia handiagoz eta estabilitaterik gabean alarma gorriak biztu diren artean. Europako mugak ezabatu ondoren, arantzelak medio zaintzen zen merkatua defentsarik gabe geratu da honez gero. Guzti honi ekonomiak, orohar, bizi duen egoera larria gehitzen badiogu erraz jabetu gaitezke koktel mikatz honen zaporeaz.

Gauzak honela, Bilboko Erreminta Makinaren Biurteko Erakustazokak dardarez harrapatu ditu euskal

enpresariak. Urriaren 21etik 28ra bitarteko astean, arropa dotoreez aurkeztuko dira teknologia mailako azken berrikuntzak jaso dituzten hamaika makina handi eta txiki. Gaiaren jakitun ez denak ez die erreparatuko hutsuneei: joan den edizioan baino 100 erakusle gutxiago aurkeztuko dira aurten. Euskal Herriko enpresen ahotan bestalde, ez azaltzearen aldeko jarrerarik ere entzun dugu, gerrikoa estutzea dagokien honetan arnasestuka dabiltzala, ez

Jose Rejo, Elgoibarko Erreminta Makina Institutoko zuzendaria:

«Krisiune hauek dira berrantolaketarako egokienak»

ARGIA. *Iaz eratu zenuten Erreminta Makina Institutoa. Nola gauzatu zenuten egitasmoa eta zeintzuk dira helburu nagusienak?*

J. REJO. Erabakia atzetik dator, hots, Elgoibarko Lanbide Heziketa Institutotik. Eskolak, inguruko erreminta makinekin zituen harremanak estutu behar zituela deliberratu ondoren proiektu berria burutu genuen, AFM eta ADEGI (Gipuzkoako Enpresarien Elkarte) enpresa elkartearen lankidetzaz. Hain zuzen, 200 milioi pezeta dirutan eta beste 210 milioi pezeta makinerian luzatu dizkigute.

Helburuei dagokionez bost azpimarratuko nizkizuke: hasierako lanbide heziketa gaurkotzea; lan-

gabetuen eta enpresetako profesionalen birziklaiari erantzutea; enpresei zerbitzu bat eskaintzea; atzerriko beste zentruetako irakasle nahiz ikasleen arteko harremanak bultzatzea, nazioarteko esparru teknologikoarekiko lotura eraginkorra izan dadin; eta azkenez, sektorearen garapena, formazio eta kalitateari dagozkionez, azkenera eramatea.

A. *Ez ote dago sektorearen errotak hauei erantzuteko baldintzatuegia?*

J.R. Krisiune hauek dira berran-

tolaketarako egokienak, kontraesana badirudi ere. Gauzak honela, plantilak gaztetu eta inbestigazioa bultzatzeko garaia dela esan ohi diegu enpresariei.

Institutoak berriz, profesionalak sortuko ditu. Sektoreko enpresa hobereenen pareko ekipamenduaz prestatutakoak —bi urtean behin, makina guz-

tiak aldatzeko asmoa dugu—. Hona ikastera datorenari lanposturik ematen ez bazaio gure lana hutsen geratzen da, ordea. Gauzak honela, nahiz eta egoera larria izan, erreminta makinan diharduten langileen adina ikusita, lauzpabots urtetan edo, 2.000 lanpostu sortuko direla uste dugu.



Erreminta Makina Institutoko zuzendaria eta harreman publikoetarako arduraduna: Jose Rejo, eskuinean, eta Carlos Fernandez.

ERREMINTA

MAKINA

Kooperatibako idazkari nagusiak: «Jendeak ez duenean etorkizunean sinesten

■ Gehien esportatzen den makina konbentzionalen arloa ukitu du gogorren krisiak ●

dirua beldurtu egiten da eta inbertsioak jaitzi. Hori gertatu da azken bi urteotan. Ez gara gaizki gabiltzan bakarrak ordea, egoera berean bait daude gurekin barreman zuzena duten Europako herriak ere. Eskaria asko gutxitu da eta

Teknologiadun makinaren esparrua jorratzera jo dute hainbat enpresarik.

berrik eskaintzeko ez eta saltzeko esperantzarik galdu dutelako. Hutsune nabarmenik iragarri da, porrotetik hurbil dauden en-

presen zerrenda luzatzen ari den sasoian.

Inbertsioarekin harreman zuzena duen sektorea dugu erreminta makinarena eta

berdin nozitzen ditu ekonomia-aren estualdiak hemen, Frantzian edo Alemanian, kasu. Hala dio Carmelo Urdangarinek, Danobat

gaur
express

mensajeros • mezulariak

- Hiri barruko zerbitzuak
- Nazionala 10 ordu
- Nazioarteko zerbitzuak
- 1000 kg arteko furgonetak

Donostia: 47 24 38 — Tolosa: 65 19 96 — Beasain: 88 89 38



Bilboko Erakustazokara animo kaskarrez aurkeztuko dira aurten Euskal Herriko enpresak.

ondorioz, produkzioak %20 edo %25 jaitsi dira. Estatu espainiarrean 103.000 milioi pezetako (5.000 milioi libera) salmentak egin ziren duela bi urte. 78.000 milioi iaz. Aurten, 60.000 milioi-tara nekez iritsiko dira. Azken bi urteetan beraz, %40ko jaitsiera pairatu da. «Ez dago sektorerik haldakoak pasatu ondoren berdin jarraituko duenik. Horrek egundoko eragina dauka enpresen egoeran, eta ondorioz, enpleguan».

Erreminta makinari loturiko 100 enpresa inguru bizi dira egun Euskal Herrian. Batez beste, 50 langiletik beherakoak. Diru aldetik ahulduak. 7.000 langile geratzen ziren, orohar, duela urte t'erdi. Denbora honetan 1.000 lanpostutik gora galdu dira, nahiz eta datu hauek sekrelopean gordetzen diren sektorearen irudi publikoa ez dadin gehiegi itsusitu. Dosier honetarako datu bilketarik burutzen

saiatu garen arren ezezkoak jaso ditugu maiz, hots, «diru zorren kitatzeko bankuekin dituzten negoziazioen aurrean ez delako horrelakorik komeni», esan zaigu. Enplegu eta soldaten etendura eguneroko ogia bilakatu da sektorearen baitan. Inor gutxik boza dezake harria, «zezenak ez nau harrapatu» aldarrikatuz. Lege barruan egiten diren enplegu eta soldaten etendurez gain, hainbat enpresatan ezagutzera ematen ez den arren, langileak soldatak eskuratu ezinean edo lanean bai baina asteen bi edo hiru egunez ari dira.

Krisiaren arrazoi nagusiak sakontzera, joz gero, lehen aipaturiko merkaturaren gainbehera orokorrak gain, gureari dagokionez, lehen Sobiet Batasuna osatzen zuten EIK-ko nazioek utzitako hutsunea azpimarratu beharko litzateke. Erreminta makina asko saltzetik, bertako herrien la-

rrialdi ekonomikoa dela medio, batere ez saltzera egin bait du egoerak. Merkatu hori bestalde, Alemania, Italia edo estatubatuarren eskuetara pasatu da; beraiek erosi dituzte hango enpresak, aurrerantzean hemengoen konpetentzia zuzena bihur daitezkeenak.

Etorkizuna aterbe bakarra

Gerra garaian armagintzara bezala distentsio garaian autoen munduari oso lotu zaion sektore honek, azken bi urteetan merkatu horren geldiune latza eza gutu du, bestalde. «Lehen, Estatu espainiarrean 100 pezeta (5 libera) kontsumitzen baziren, 60 Euskal Herriko industriak salduko zituen», ari zaigu Carmelo Ur-dangarin. «Merkatu hori ere, ia guretzat bakarrik ge-

nuena, galtzen ari garen kanpokoak ari zaizkigu eta tartaren zatiak jaten. Lehen bezala orain ere, irtenbidea esportatzea da».

Barne mailako salmenten gainbeherari kanpokoak gehitu zaionean itxi dira esperantzaren leihoak. Ekizpenaren %50 esportatzen duen sektorea izaki, atzerrian gehien saldu duten enpresak ditugu, momentu honetan, okerrean dabilzatenak, makineria konbentzionalari loturikoak hain zuzen. Prezioagatik saltzen diren produktuetan, konpetentzia latza egiten dute Taiwan eta Brasileko enpresek, zenbait kasutan %40 merkeagoak diren makinak eskainiz. Egun, Euskal Herrian, enpresa anitz makina konbentzionalaren arloa uztera kondenaturik dago.

Beste maila batean daude teknologiaren erronkari eutsi diotenak —kontrol numerikoa nahiz teknologia aurreratueta hurbildu di-

Sindikatuaren ahotan lanpostuen kezka nagusi

SINDIKATUEK aho batez aipatu digute erreminta makinak bidean gal ditzakeen lanpostuez duten kezka. Urte t'erdian 1.000 lanpostu zuzen galdu dira jada, eta horietaz gain, azpikontratuak ari diren enpresei dagozkien beste hainbeste. Ovidio Campillo, CCOOeko Gipuzkoako arduraduna dioenez, «beldur horrekin gabiltza. Enpresa nagusienak, enpleguen nabiz soldaten etenduraz egin diote aurre egoerari; orobar, nola bala jarraitu nabian dabilta, eta horrek, orain edo gero, bere ordaina izango du». Administrazioari buruz, «egoera boni erantzuteko ez duela ezer egin» esan digu.

Paco Aranburu LABeko ordezkariak, «berandu baino lehen erantzun beharrean gaude. Negar eta negar egiten dugu; zezenari adarretatik beltzeko borondaterik ez da ikusten ordea, erantzukizun nagusia duten Administrazio eta bankuen artean. Erreminta makinaren zama jasangaitza larritu baino ez dute egiten, bestalde» adierazi du.

Moises Aranzeta ELAko ordezkariak «lanpostuen murrizpenaren aurrean alternatibak martxan jarri behar direla» aldarrikatu eta etorkizuneko lefroak tajutzeari ekin dio, «sektorearen ordenamendua burutu eta atzerriko herriei konkpetitzeko prestaketari zintzoki hel-



tzen ez badiogu jai bait dugu». Egungo lantegien ereduak (tamaina txikiak, munduan zeharreko merkatuari erantzuteko baliagarriak gertatzen ez direnak) aldatu eta enpresen arteko «fusioak» bultzatu behar direla argitu digute Aranzeta eta Campillok. «Formula egoiak aurkitzea da kontua,

orain artean enpresen artean egondako gehiegizko lehia eta mesfidantzak alboratuz». Aranbururen aburuz, hitzen gainean baino programa zehatzetan finkatu behar da aldaketa, enpresen batasunaren eskutik etor daitekeen konponbidearen prezioa zehatz mehatz zein den argituz.

renak—. Erreminta makinaren bilakaera oso azkarra da; elektrizitate, mekanika, hidraulika, pneumatika... eta beste alorretan sortutako berrikuntza oro zuzenean aplikatzen dituen industria dinamikoak. Horretarako, teknologiararen garapenaren gainean egon beharra dago, eta ez dirudi, oraingoz, saio handiegirik egin denik arlo honetan. Are gehiago, duela gutxi arte, patenteen eta jabe go industrialari buruzko legeak egoera berria ezarri du, kanpoan egiten zena kopiaatzeko hemengo enpresari aurreko legeak ematen zizkion abantailak kenduz.

Orain, ikerketara zuzen-

du dira, halabeharrez, hainbat ekimen. Aurrera pausorik antzeman daiteke, batipat inbestigazio zentruen eskutik egindako saioetan—Tekniker, Fatronik eta bestek puntako lanetan dihardute buru belarri—. Erreminta makina aurreratuenetan ordea, aban-

dira argien, nahiz eta alor honetan ere konkpetentzia gero eta gogorragoa den. Ezin da ahaztu, baina, erreminta makinaren munduko 10. ekoizleak garelako gaur egun.

Bilboko erakusleihoaren atzeko irudi kezkagarriak buruan dituen galderei

■ Ekoizpenaren %50 esportatzen duen sektorea izaki, atzerrian gehien saltzen duten enpresak dira egun kaltetuenak ●

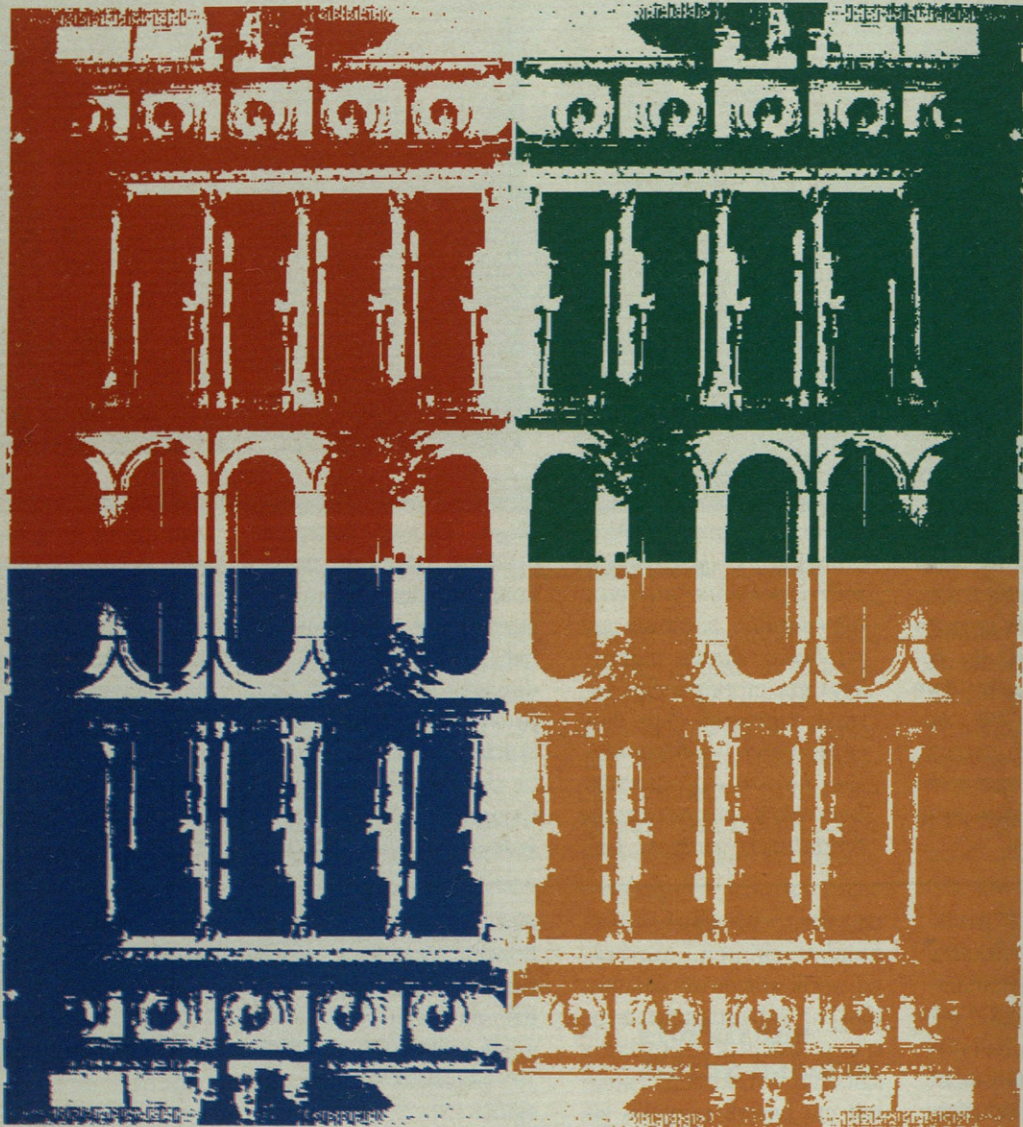
taila handia damaigute Alemania eta Japonen, adibidez. Erdi mailakoetan borrokatzeko aukerak ikusten

erantzuten zaila bada ere, etorkizunak aterbe bakarria duen erreminta makinaren alorrean garai bateko inda-

rrak berreskuratzeko itxaropenik geratzen denik, ezin ukatu. Urratsen nondik norakoa asmatzea du erronkarik nagusia. Egungo enpresa txikiak nola erantzungo diote erabat ireki den merkatuari? Esportazioari begirako gestioan zeintzuk dira lehen-tasunak? Zein da bankuen nahiz Administrazioaren lana? Carmelo Urdangarinek jarriko du azken hitza: «Eusko Jaurlaritzak biru eratako dirulaguntzak eman ditu: nagusienak, bilda dagoen gorpuari lurra ondo ematera zuzenduak».

J.J. Petrikorena

KULTURAREN ZERBITZUA



TXAKEL & ASOCIADOS

EUSKARAREN SUSTAPENERAKO EGITARAUAREN BARNEAN:

- Euskarazko literatur sorkuntzarako eta doktoradutza tesietarako bekak.
- Komunikabideetarako dirulaguntzak.



Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura eta Turismo Departamentua

Bizkaiko Labe Garaietako langileek Madrilera heldu asmoz martxan

BURDINEZKO ZAINDARIAK



Bilbotik 500 gizon atera dira, Bizkaiko Labe Garaietako 500 langile. Makilak, mendiko botak eta galtza lodi eta luzeak, Bizkaiko Labe Garaietako kamisetak eta biserak. Lagunak, emazteak, seme-alabak, lehenengo etapa indartsuan Ugaoraino lagundu diete. Errepideak Hemen gelditzen direnak 'burdinezko zaindariak' ditugu.

EGUN euritsua atera da. Badirudi, euskal sirimiriak ere agurtu nahi dituela. Ez da bakarra. Langileen lagunak, emazteak eta elkartasuna adierazten dietenak Bilboko udaletxeko enparantzara abiatu dira. 'Burdi-

500 langile atera ziren Bilboko Udaletxetik 'Burdinezko Guantanamo' erritmoan.



Emazteek, lagunak,
seme-alabek... Ugaoraino
lagundu zieten.

nezko Guantanamera' errit-
mopean hasi dute 418 ki-
lometrotako ibilaldia, eta
Arrigorriagako sarreran,
oraindik ere abesti kubatar

ezagunarekin jarraitzen zu-
ten.

Basaurin langileen ibilal-
dia pasatzeko gelditutako
autoek elkartasuna adie-
razten dute turuta jotzen
«aupa mutilak!». Jendea
leiohetara ateratzen da «bur-
dinezko martxa» izena jaso
duen hau ikusteko. Leku
batzuetan txaloak entzuten
dira eta beste batzuetan isil-
tasuna. *«Gezurra dirudi*
—komentatzen du Arrigo-
rriagako taxista zahar ba-
tek—. *Oraindik ezin dut*
sinetsi gertatzen ari dena.
Labe Garaietako langileak
Madrilera atera behar dira
euren lanpostua defendat-
zeko, eta lehen lana sobe-
ran zegoen, nahi zutenen-
tzat. Ez dakit zer gehiago
ikusi beharko dudan etor-
kizunean». Gero, Arrigo-
rriaga inguruan itxi diren
enpresen zerrenda azaldu
zidan.

Egun horretan eurekin
atera dira emakumeak, la-
gunak... Ugaoraino lagundu

diete. Bertan bazkaldu eta
Laudion martxaren lehe-
nengo gaua pasatu dute.
Hurrengo egunean, Lesa-
kako Labe Garaietatik ate-
ratako beste 30 langilerekin
bilduko ziren. Dagoeneko
Asturiaseko Ensidesa en-
presatik beste 250 langile
atereak ziren, baina Madi-
letik hurbil egon arte ez dira
Labe Garaietakoekin elkar-
tuko.

Zain andre eta laguna

Bitartean, Euskal Herrian
gelditu direnek, buruari
bueltak eman eta Gaztela
eta Leonetik telefono deiak
itxarotea besterik ez dute.
Martxa honen 'burdinezko
zaindaria' bilakatu dira.

Marisa eta Juantxo ez-
kondu zirenetik, 27 urte,
hau elkarrengandik bana-
tzen diren lehendabiziko
aldia da. Marisak uniberts-
itatean egiten du lan eta os-

tiral eurtsu honetan lanean baimena eskatu du Juantxo agurtzeko. «Baina esan diot nagusiari, negargurea badut ez naizela lanera joango. 27 urte eta gero lanera joan begi gorrituekin? Ez Jauna!». Ez zaie beste irtenbiderik gelditzen. Madrilerak joan behar izan dute lanpostua defendatzera, nahiz eta, Marisaren ustez, «ezer gutxi ateratzen da. Baina Madrilen pentsatzen dugula eta existitzen garela obar daitezen borrelako gauzak egin behar dira. Ez daukagu ezer. Eusko Jaurlaritzatik ez dugu laguntzarik jaso». Labe Garaietatik soldata jasotzen duten familiek ez dituzte gauzak oso alai ikusten, baina martxan irten direnek Madrilen zerbait egiteko asmoa dute, presioa besterik ez bada ere. Juantxok 50 urte ditu eta Marisa benetan kezkatuta dago: «Ez dakit nola helduko den».

Martxa aurreko egunean, Labe Garaietako langile eta emazteen artean tentsioa antzeman zitekeen. Sestaoko lantegietan, sindikatuetako lokalen aurrean, kamioi handi bat martxisten motxilen zain dago. Kamioi barruan egokitutako apaletan langileek euren poltsak uzten dituzte; lokalaren pasiloetatik garraisiak, martxarako galtzerdiak, kamisetak eta biserak banatzen dira. 26an Madrilerantz aterako diren autobusen zerrendak antolatzen dituzte.

—«Nondik aterako zara?».

—«Barakaldotik».

«300 autobus eta 50.000 pertsona mugitzeko asmoa dugu», esan dit Robertok, Enpresa Komitekoa eta CCOOko sindikatukideak. Patxi, LABeko sindikatukoa, ero moduan ibili da deiak egiten. «Ba al dago ELAko

inor hemendik?», galdetu dio bere bidean aurkitu duen UGTko beste bati. «Irailean soldataren % 50 kobratu dugu eta hurrengo bilean ez dugula ezer kobratuko esan digute».

Etxeetan angustia. Marisak Juantxoren soldaduzka

gogoratzen du, eta M^a Eugenia, Robertoren emaztea, negarrez hasten da egunkaria irakurtzen duen baikoitzean: «Oso gogorra da guzti hau. Goi mailetan dagoen jendeak ez du pertsonengan pentsatzen. Robertok lana galtzen badu, du-

gun guztia galtzen dugu. Orain arte, poltsiko estuaz ibili gara baina, nola konponduko gara hemendik aurrera? Ez dugu zulotik ateratzeko aukerarik». M^a Eugeniak eta Robertok 16 urteko alaba dute: «Berarekin hitz egin dugu eta, egoera ulertu arren, oso arraroa egiten zaio».

Kilometro asko guztira, eta batez beste, 25 km eguneroko. Etapa laburrenak 18 kilometro eta luzeenak 38. Josunek, Josebaren emazteak, sutan dagoela esan di-

■ «Emakumeok martxa barrutik daramagu, zerbait baldin badugu, hori sufrimendu ahalmena da; eurekin gaude» ●

EMILIA



«Oso gogorra egiten zait guzti hau» esan digu M^a Eugeniak, Robertoren emazteak.

«Madrilen 300
autobus eta
50.000
pertsone
biltzea espero
dugu» esan digu
Robertok,
Enpresa
Komitekoa eta
CCOO
sindikatu
kidea.



gu: «PSE-PSOE eta EAJk Labe Garaiak saldu dituzte, EAJk orain hauteskundeei begira beste jarrera bat erakutsi arren. Langileak ez dira hortik pasatuko». Emakumeek ezin izan dute ibilaldian parte hartu, Enpresa Komitearen erabakiaren arabera. Josune Labe Garaietako langilea ez izan arren, emakume langilea da, eta esan didanez, «barkatu duten erabakia matxista eta atzerakoia da. Labe Garaietan lan egiten duten

emakumeek ez diete euren lanpostua defendatzen utzi eta hau egiteko ez dute eskubiderik ezta aitzakiarik ere. 26an Madrilerara joango gara, baina emakumeak eta seme-alabak martxako konpartsak bihurtu gara».

Emilia, nahiko baikorra izan arren, aurreko egunak tentsio handikoak izan zirela esan dit, «espero dut ezer ez gertatzea eta gauzak ondo ateratzea. Madrilerara joanda zerbait lortuko dugu baina ez agintariek

erabakita dutena baino gehiago, orain arte gorde duten karta, ez gehiago». Senarra etxean agurtu du, eta etxean bakarrik ondo moldatzen dela dio: «Normalki egoten garen bezala jarraituko dugu, baina gizonak ez doaz hoteletara, eta eurentzat gogorragoa izango da». Telefono deiak espero dituzte, euren senar eta lagunak berri izateko, non dauden eta nola moldatzen diren jakiteko. «Emakumeak martxan ez joatea

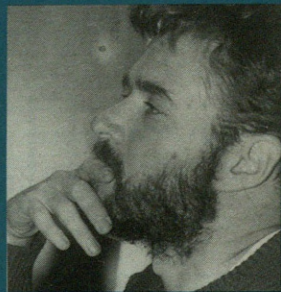
normala iruditzen zait, esan dit Emilia, «ez daukagulako, orokorrean, indar fisiko nabikorik. Gizonak gu baino indartsuagoak dira, dudarik gabe. Ez garelako eurekin joan? Lasai, modu batera ala bestera eurekin gaude, martxa berrutik daramagu. Emakumeok zerbait baldin badugu, hori sufrimendu abailmena da. Eurekin gaude».

Myriam Gartzia

MARIAREN MENDEA



PABLO
SASTRE



idazlearen azkeneko liburuak
bi narrazio luze biltzen ditu:
«Mariaren mendea» eta
«Hautsi du negua»
(130 orrialde)

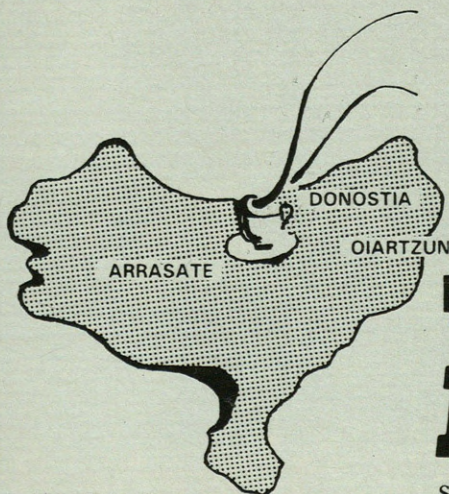
*

Susa

LITERATURA

☎ (943) 37 07 38

Zure etxeko kafea.
Zaporea, lurrina,... bereziena...
kolombiarra ehunetik ehun.
Kolombiako kafearen agiria duen
Euskal Herriko etxe bakarra.



LA CASA DEL CAFE

San Martzial, 19. DONOSTIA Tel: 42 45 12—35 49 14

Hitz dotoreen gurpilean

MANDATARIEN mezu eta hitzaldietan arakutzen dihardugun kazetari-roi zaila gertatzen zaigu, gehienetan, ezer berririk aurkitzen. Ezkutuko esaldi, doinu aldaketa eta antzekoei erreparatzen diegu orduan, «*bau esan du, beste horren aztarnak utzi ditu agerian, baina*» moduko balorazioei indar emanez. Komunikabide bakoitzak, gero, azpimarragarritzat jotzen duena titularretan aurkezten du. Badakigu, alde zuretik, Buesak Eskola Publikoaren Legeaz kontsentsua gogoratuko duela. Edo Ardanazak unibertsitateari gizartearen normalizazio eta garapenerako tresna izan dadin eskatuko diola. Edo Arregik EITBren ereduaren egokitasuna aldarrikatuko duela oposizioaren aurrean.

Gure mandatarien mintzoak ardatz baten inguruan biraka egiten duen gurpilaren izaera hartzen du beraz,

errepikapenaren poderioz egia ofiziala bihurtzen diren mezuen sortzaile dena. Ardatz horren engranaia kraskatzen denean sortu ohi dira zalapartak. Hitz dotoreen gurpilak ohituak ez gauzkan arrastoen atzetik jartzen gaituenean. Izua eta harridurak bat egiten dute bapatean, agintarien ahotan hainbatetan entzundakoen zentzua aldatu dela ikusi eta begietako lausoa garbitu beharrean aurkitzen garenean. Ipar Euskal Herrian, François Bayrouk, Pirineo Atlantiar Departamenduko Kontseilu Nagusiko deklarazioek kasu, ez-tanda egin dute bertako kultur munduan. Ezpainetatik ihes egiten ez duten hitz handietan adierazi duenez Departamenduko kultur aurrekontua %25 gehituko da; eskola mota guztiak berdin tratatuko dira, Seaska barne;

Euskaltzaindiari ofizialtasuna onartuko zaio; ETBren hedapena bultzatuko da, eta bide seinaleak elebidunduko dira. Abertzaleok asetzeko moduko menua, hauxe. Urtetan goseak egon denaren lilura biztea bilatzen duena.

EZ du, ordea, inor itsutu Bayrouren eskaintzak. Lilura faltsuek amesgaiztoen pareko egonezina dakartela ondo dakite, lehendik ere. Alderdi abertzale nahiz kultur taldeek hurrengo baterako gorde dituzte, errezeluz, konfidantza botoak. Oraingoz. Ez da harritzekoa. Aurrerapausorik onartzen zaie, noski, adierazpenei. Arago, urrats garrantzitsutzat jo daitezke orain artean euskal munduarekiko entzungor aritu direnen jarrerak aldatetarako bidea har dezakeela nabaritzen bait da. Aro berri baten hasieraz

Alfabetatze Euskalduntze Koordinakundeak 5. AEKeguna Lezon antolatu du, urriaren 25ean.

«Euskaraz oraintxe» lemapean egingo den edizio berri honetako ekitaldi nagusiak egun horretan izango badira ere, jaien egitaraua ostiraletik hasiko dela azpimarratu zuten antolatzaileek. Euskaltzaleen bilgune izateko xedeari eutsiko dio, aurten ere, AEKegunak.

Koordinakundearen errealitatea plazaratzeko baliatuko dute, bestalde, ekimena; urtean zeharreko lanen berri emateaz gain Administrazioaren eskutik jasotzen duten tratu diskriminatzailea jendaurrera eramateko, bertako arduradunek adierazitakoaren arabera. (Argazkia: A. Gillenea).



TERMINOLOGIA

Pasibo. *Burutzerakoan, parte hartu gabe, egintza baten ondorioak jasaten dituenena. Jasankorra, pairakorra.*

Bernardo Atxagak euskaldun pasiboaren lekua aldarrikatu du euskal gizartean, hizkuntzaren jakitun izan gabe ulertzeko gai izan eta euskaldun hitzunak erdarara jar daitezen behartuko ez dituenena. Nik bederen, ez dakit non eta nola uztartzen den teoria hau euskalduntze munduan, urtetan, egin diren lanekin bezala. Txepetx-en teoria nagusiekin. Ez dakit, bestalde, hizkuntza bat ulertzetik mintzatzeraz dagoen tarte horretan nola finkatu daitekeen erdi-euskaldun-erdaldun izango den gizakia. Horrelakoetan, baina, errealitatea dugu maisurik jakintsuena: erdaldun pasiborik ez dago.

hitz egiteko azkarregi den arren, hitz dotoreen gurpilean irekitako arrastoek akordioen eremura jo behar lukete zuzen-zuzen. Egiazko intentzioak frogatuko dituen eremura, hain zuzen.

Hego Euskal Herriari dagokionez, Gasteizko Legebiltzarreko EITBri buruzko eztabaidak eta Euskal Eskola Publikoaren gainean EAEko Gobernuak hartu duen erabakiak, hots, proiektua onartzearenak, jantzi dituzte komunikabideetako orrialdeak. Zaharrak berri. Oraingoan, bederen, Ilkastolen Elkartek isileko bideari eutsi dio Buesaren akordioa eta kontsentsuaren aldeko hitz «apalen» aurrean. Ez dira zaunkaka aritzeko garaiak. Berba gozoaz komentzitu behar gaituzte euskaldun buru sinesgogorrok. Hala bedi!

J.J. Petrikorena

Sexu borroka

KLASE borroka ez dago modan. Zer iraulia falta ez den arren iraultzaileak burumakur dabilta eta hemengo gatazkari ere, bere istilu eta guzti, nazio askapena deitzen zaio. Etiketaren garrantzia, marketinaren indarra.

Ez dakit nik estetika edo etika den gehiago, baina bagara matxinoekiko jaiara sentitzen dugunak, eta kirola gustatzen ez bazaigu beste lehiaren batean jarri behar begiak. Okela gehiegi maite dugu eta bizikleta gutxiegi, ekologiaren ezeren ardatz egiteko (barka Lurraldekoek). Munduko gosetiena bai dela lazgarri eta asaldagarria, baina urrun samar izateaz gainera, guri gaiztoen alderdia egokitu zaigu, nahi ala ez. Jokaleku hurbila eta etorkizun polita duen dema proposatzen dizuet beraz: sexu borroka.

BELDUR pixka bat ere badu batek, egia esan, halabeharrez gizonetzko jaio ezkerro objetiboki aurkari bihurtzen baita gutxienez joko honestan; askotan etsai, eta zure on asmoek bultzatuta zapalduen alde egin nahi duzunean, ez dakizu oso ondo zer edo zenbateraino egin. Bere klaseari traizioa egiten zioten burgesen jokamolde eta irudia aski finkatu eta arautua zegoen; bere sexuari «traizio» egiten dion gizonarena, ordea, korapilatsuagoa da, eta beti biziko da Patziku Perurenaren geziek erasoko dioten ikaraz.

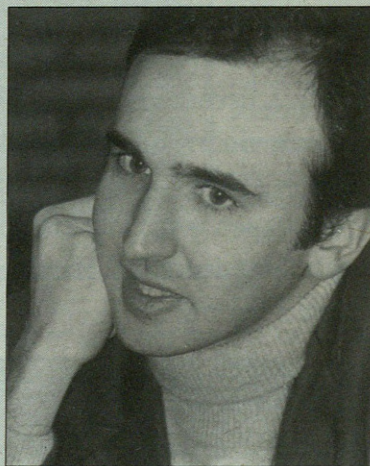
Zertarako sartu naiz ni orduan ur handi hauetan? Modaz pasatakoak edo iritsi gabekoak ez bezala, sexu borroka emankorra delako kulturen, ideologietan. Utz ditzagun liburuak, inori ez zaizkio axola eta. Hitz egin dezagun filmeez, Hollywoodekoek, horiexek ikusten baititugu denok ere. Filme batzuk feministak direla entzuten da, beste guztiek ohizko rol sexistak dituztela aitortu gabe. Baina ni azken aldiko matxismo modu batek ikaratu nau.

Haurrentzako filme xarmant txotxolo bat: «Beethoven»: txakur handi jatorra eta familia. Inozokeria tipikoa? Umerik ez dutenak gaizto agertzeaz batera, bada bigarren mailako hari bat: senarrak emaztea konbentzitu nahi du etxetik kanpoko lana egiteko; gogoz kontra baina emazteak baietz; zer gertatuko eta haurzainarekin lehen egunean haur txikia ia ia ito egiten dela. Ondorioa: andrea etxean askoz ere gustorago. Beste bat: «Sehaskari eragiten dion eskua». Hemen umezaina gaizto maltzurra, familiaren hondatzailea.

TXIRIPA ote? Ez dut uste filme hauekin inongo emakumerik bultzatuko dutenik kanpoko lana utzi eta etxean gelditzera. Bai ordea, lanik lortu ezin dutenak nolabait goxatuko, gutxienez behar bezalako ama on eta familiaren euskarri direlakoan. Hori izan ohi da ideologiaren funtzioa: irudi faltsuak sortzea, goikoen estatusaren indargarri eta azpikoen kontsolagarri.

Ni ez naiz politologo, ez teoriko baina uste dut argi dagoela feminismoaren kontrako eraso horrek klase borrokarekin duen lotura zuzena. Zorioneko beraz, borroka ezberdinak uztartu nahi dituztenak.

Tipo matxista nazkanteak akabatzen dituzteneko pelikulez ere jardun nahi nuen nik baina tokirik ez.



XABIER MENDIGUREN

Maskarada antzerki taldeak urriaren 31n aurkeztuko du obra berria

Ekilibristaren kontuak oholza gainean

Antzezlan berria eskainiko du Maskarada taldeak Bernardo Atxagak idatzirikoko ipuin batean oinarriturik. «Logalea zeukan ekilibristaren kasua» dauka izenburutzat eta zehaztapen gehiago jakiteko asmoz bertako partaidea den Mikel Martinez-ekin mintzatu gara.



Karlos Paneraren zuzendaritzapean, hiru aktorek parte hartzen dute: Maite Arrese, Aitor Argote eta Iñaki Agirre.

AURKEZTU behar duen obra berria, Maskarada antzerki taldeak orain dela hamaika urte taularatu zuen lehengo antzezlan bera da, baina zertxobait egokitua. Urriaren 31n, Gernikako antzerki ihardunaldiei hasiera emanez, herri honetako institutuko aretoan arratsaldeko 8.30etan izango da bertsio berriaren estreinaldia. Izan ere, «Logalea zeukan ekilibristaren kasua», Bernardo Atxagak idatzitako ipuina, antzerkira moldatu du Karlos Panerak zuzentzen duen taldeak.

Ideia bera desaroilatua

Obra hau Maskarada taldeak berriz taularatzeko asmoz galdetu diogunean, bertako taldeko partaidea den Mikel Martinez-ek adierazi digunez, «*lehenengo izan zelako eta eskainia izan zen moduagatik, arantza txiki bat sartua genuen, eta aurreneko aukera aprobetxatu nahi izan dugu ordukoa hobetzeko*». Garai horretan muntaia txikia izan zuen, emanaldi gutxi... eta ordukoa oinarri harturik, ideia bera garatu

eta aldaketa batzuk egin dizkiote. «*Antzezteko modua ere landuagoa egin dugu, eta aktoreek antzezteko eran, jantzieta, makilajea eta estetika orohar, bobetu nahi izan dugu, eszena geiago sartuz*».

Karlos Panera zuzendararen gidaritzapean, hiru dira antzezlan berrian parte hartzen duten aktoreak: Maite Arrese, Aitor Argote eta Iñaki Agirre. Gaiari dagokionez, antzezlanaren izenburuak dioen bezala, ekilibrista ospetsu baten jirari dator obra osoa. Izan ere, dituen trebetasun eta abileziarengatik da hain ospetsua, baina, hala ere, egun batean oso gauza bitxia gertatuko zaio; ametsetan motozale bat sartuko zaio, eta ordutik aurrera lorik ezingo du egin... nahiz eta duen arazoa, era bitxi batez bada ere, bukaeran konponduko den.

Zuzenduta dagoen ikusleei buruz, bestalde, kontatzen den istorioa oso sinplea denez, haurrentzako modukoa dela esan daiteke, nahiz eta Mikel Martinez-ek zehaztu digunez, «*kontatzeko eragatik helduentzako ere badela esan daiteke. Samurra izanagatik ere*».



Maskarada taldeko partaide den Mikel Martinezek adierazi digunez: «Gure lehenengo obra izan zelako eta eskainia izan zen moduagatik, arantza txiki bat sartua genuen, eta aurreneko aukera aprobetxatu nahi izan dugu ordukoa hobetzeko».

borrek ez du esan nahi errazegia denik». Ordubete inguruko iraupena dauka, eta egindako aldaketa eta

hobekuntzen artean, argitzalekin egiten den erabilera nabarmendu daiteke.

Euskal Herri osoan zehar

antzezlan berriaren emanaldi asko eskaintzeko asmoa dute, eta jendeari asko gustatu eta antzerkiaz gozatuko duen itxaropena ez dute galdu nahi. Ikusleei antzerkiaz gozatu eta zaletzeko aukera eskaini nahi diote, eta honen harian, aurrerago ere lan gehiago eta berriak taularatzeko asmo sendoa agertu digute. Besteak beste, eta urtea bukatu baino lehen, «Robinson tropikala» izeneko antzezlan berria ere eskaini asmo lukete.

Euskal antzerkiaren egoeraz ere galdetzeko aukera aprobetxatu dugu, eta gaur egungo egoera kaskarra dela onartuta ere, baikor azaldu zaigu Mikel Martinez bertako partaidea: «Egoera hobean egon gintezke, jakina! Aurrekontu murrizketak direla eta, ez zaigu laguntza handirik iristen. Hala ere, egoera hau noizbait aldatuko den itxaropena ez dugu galdu; sentsibiltate handiagoa behar da erakundeen aldetik, orohar, eta laguntza argi

batekin kontatzea guretzat funtsezkoa dela esan nahi nuke. Baina guk obrak taularatzeko jarraitzeko asmoa daukagu, eta publikoaren laguntzaz aurrera egingo dugula ez dugu dudarik egiten».

Alderdi musikarekin lotuta, bestalde, Juan Carlos

■ Bertsio berri honetan, aldaketak daude antzezteko moduan, jantzietan eta estetikan, orohar ●

Perez, Itoiz taldeko partaide ohiak konposatutako musika dauka urriaren 31n aurkeztuko duten obrak, eta lehenengo bertsioaren aldean aldaketa batzuk eginak dituzte. Logalea zeukan ekilibristarentzako modukoa..., laster taularatua ikusteko aukera izango duguna!

Patxi Sarriegi



ZINKUNEGI
O P T I K A



HERNANI, 4

Telf. 42 06 24

20004 DONOSTIA

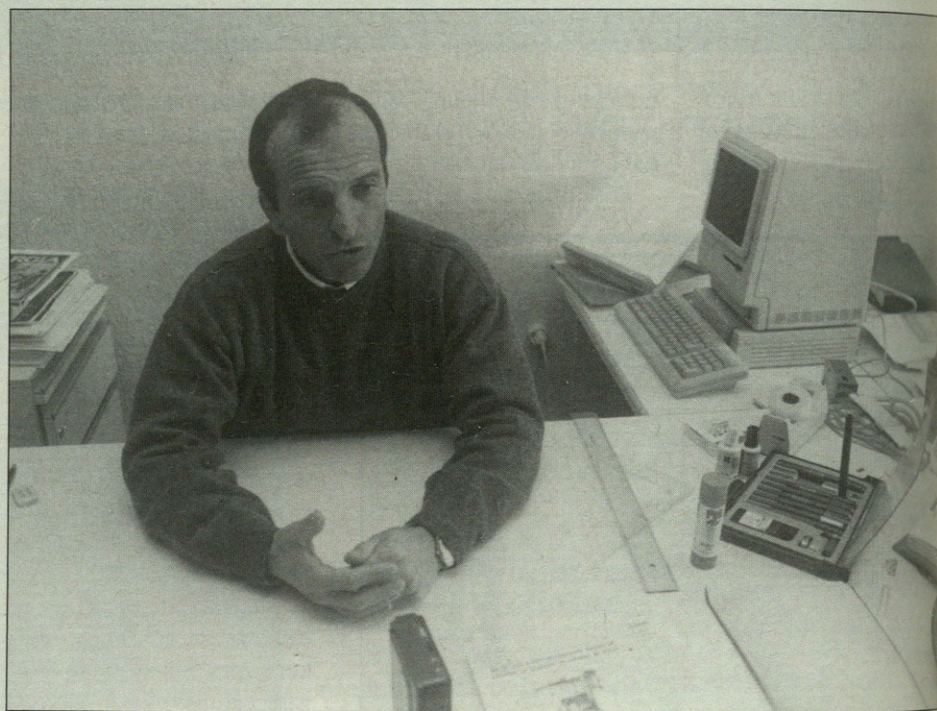
Jose Ramon Etxebarriak, EHUko irakasleak, bere bulegotik:

«Irakasleon arazoaren atzean Euskal Herriko aldarrikapen nazionala dago»

Badira hiru aste Jose Ramon Etxebarria, EHUko fisika irakaslea, bere bulegoan entzerratu zela, Unibertsitateak bizi duen egoera salatzeko.

ARGIA. Azken 2 urteotan oso entzuna izan da Eskal Herriko Unibertsitatean irakasleak izan dituen arazoak, baina, zein izan da jatorria?

J.R. ETXEBARRIA. Orain 9 urte, Estatu espainiarreko legebiltzarrak LRU (Unibertsitatearen Erreformatarako Legea) onartu zuten kokatu behar da. Lege politikoa izan zen hura, helburu politiko argia bait zuen: Estatu espainiarrean dauden unibertsitate guztiak uniformizatzea, funtzionarizatzea eta azken honen bitartez, funtzionarioen talde estatal baten bidez unibertsitate guztiak espainolizatzea.



Funtzionaritza hutsezko unibertsitatea kaltegarria dela uste dugu, gainera erabat espainiarra da.

A. Zein jarrera bartu zenuen LRUren aurrean?

J.R.E. Autonomia politiko eta unibertsitarioaren bidea erabili behar genuela ikusi genuen, Euskal Herriak behar duen unibertsitatea sortuz joateko. Gure ustez, unibertsitatearen egitura eta edozein irakas-

kuntza sistemaren egitura-tan funtsezkoa da irakasleen egitura eta ereduak nolakoak diren aztertzea. Funtzionaritza hutsezko sistema kaltegarria dela uste dugu eta gure kasuan larriagoa, erabat espainiarra zelako. Euskal Herriak problematika berezia daukanez gero, uni-

bertsitate egokia behar du. Beraz, irakasle egitura autonomo berri baten beharraz jabetu ginen.

A. Nola lor zitekeen irakasle mota berri hori gauzatzeko?

J.R.E. Unibertsitatearen estatutuetan sartzen saiatu ginen, baina hemengo aber-

tzale deitu askok, LRuren izenean, boikoteatu egin zuten.

A. Zein izan da, bitartean, irakasle kontratadunen egoera?

J.R.E. Urte guzti hauetan kontratu administratiboa k sinatzen aritu gara eta funtzionari izan nahi gabe, nahi izanez gero aspaldi izan bait genuen horretarako aukera. Izan ere, gutariko hainbatek bazion kontzientzi objezio garbia funtzionari izateari. Gauzak horrela, 1987an, berriro ere beste kontratu administratibo tenporala sinarazi ziguten, hiru urterako. Gu, ordea, Estatu espainiarreko legeriaren barruan ere ez zela legezkoa

■ Gutariko hainbat irakaslek bazion kontzientzi objezio garbia funtzionari izateari, Estatuaren zerbitzari izatea delako ●

ohartu ginen eta prozedura judicial bati ekin genion; gure kontratua administratiboa bazen ere, laborala zen benetan. Epaileek arrazoiak eman ziguten.

A. Unibertsitateko buruek ez zuten amore eman.

J.R.E. Ez, unibertsitateko botere faktikoek epaia errekurritu egin zuten. 1990eko irailean, egungo arazoa bere gordintasunean azaltzen da: guk, kontratu laborala daukagunez gero, ez dugula ezer ere sinatu behar pentsatzen dugu, eta kontratua mugagabea dela; baina errektoreak beste kontratua —oraingoa lega-

la, gobernuak dekretu berezia atera bait zuen gurea bezalako kontratuak administratibo bihurtzeko— sinatzen genuela edo kalera gindoazela.

A. Zenbat irakasle zeuden egoera horretan?

J.R.E. 580 irakasleri eskaini ziguten, baina 97k ez genuen hori onartu eta bota egin gintuzten. Despidoaren deuseztasuna salatze

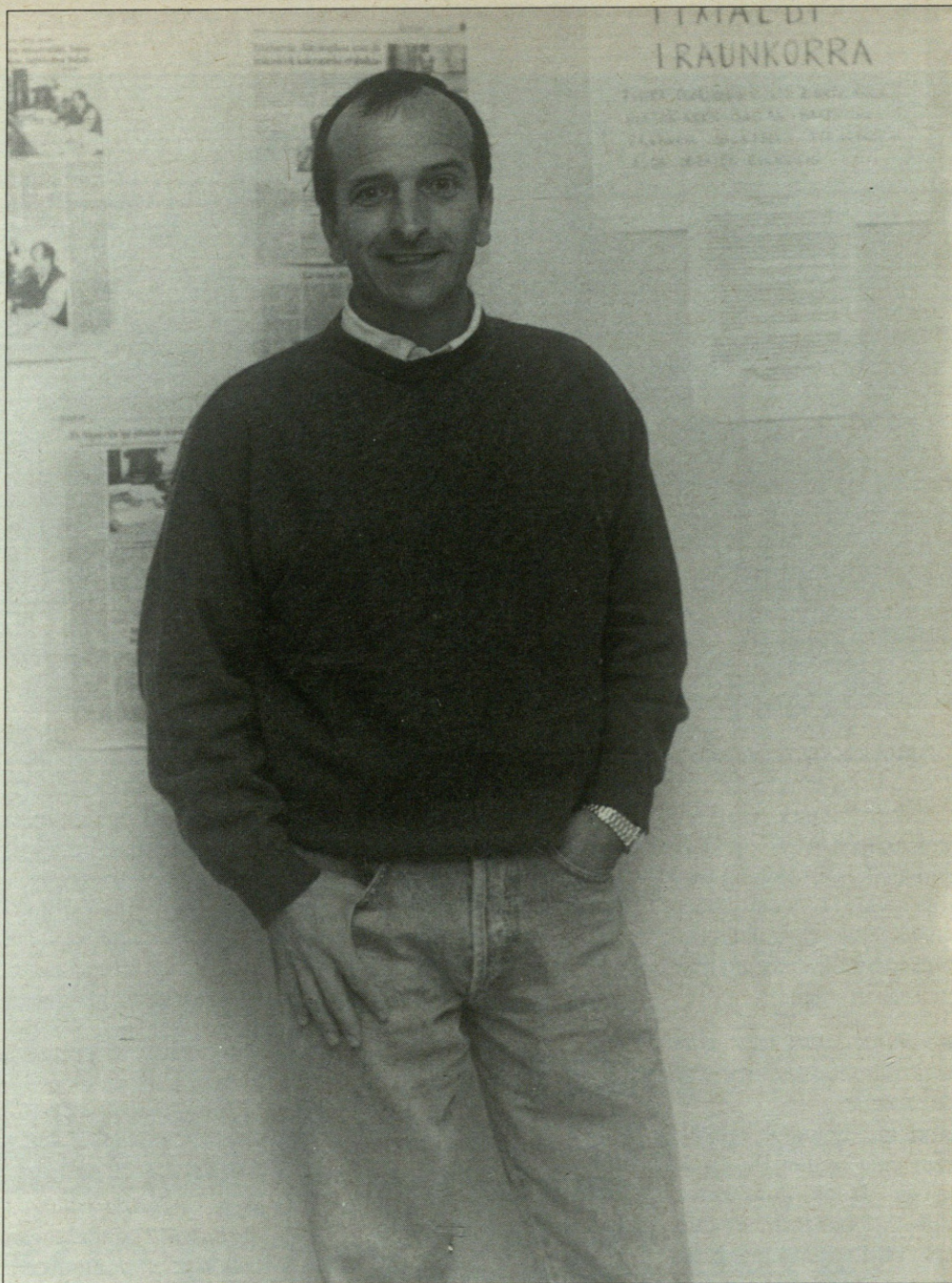
ko epaiketa berriari ekin genion. 1991ko udaberrian, Donostian eta Bilbon arrazoiak eman ziguten 91ri eta berronartuak izan behar genuela, baina Gasteizen sei irakasleri ez zieten arrazoirik eman eta boteak izan ziren.

Unibertsitateko agintariak eta politikariak —hauek ere gure aurka— ez zuten epaia onartu eta errekurritu egin zuten. EAeko Auzitegi Na-

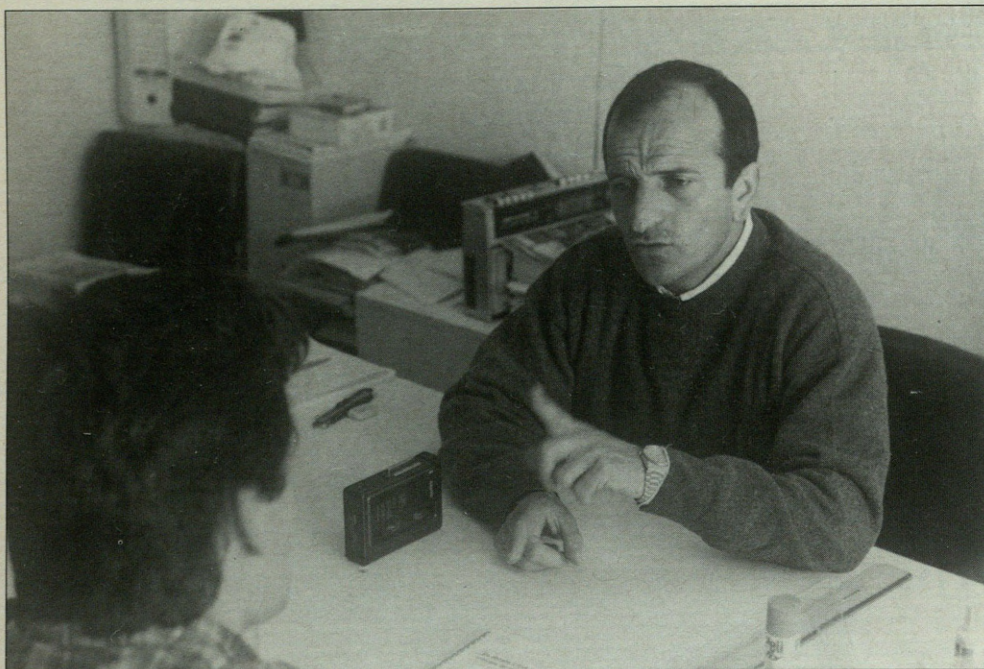
gusian aurkeztu egin zuten eta 1992ko otsailean atera zen sententziak beraiei eman zien arrazoiak.

A. Epaia horiek, ordea, ez zenituzten onartu.

J.R.E. Guri sententzia horiek politikoak, hau da, injustuak iruditu zitzaizkigun. Auzitegi Gorenera jo genuen. Martxoan, berriro ere, kontratu administratiboa sinatzeko agindu zigu-



Azken finean, nere helburua Euskal Unibertsitatea sortzea da, bere izaera propioa eta bere irakaslego berezia izango dituen, euskarazkoa.



LRUren bidez, Estatu espainiarreko unibertsitateak uniformizatu eta funtzionarizatu nahi izan dute.

ten kaleratuak izateko mehatxupean. 91 irakasle horietatik 80k izenpetu egin zuten eta 11 geratu ginen sinatu gabe. 2k unibertsitatea asperturik utzi egin dute eta 9 geratu gara.

A. Funtzionari izan gabe kontratu mugagaberik izan dezakezue?

J.R.E. Egungo egoeran ezin dela esaten du errektoreak, baina gure ustez, legeak debekatzen ez duenez, posible da mugagabeko lan-kontratua izatea.

Errektoreak kontratu administratiboa sinatzeko exigitzen digu, baina hori egitekotan funtzionari bihurtuko ginakeke. Kontzientzi objektiboa adierazi dugu, funtzionari izatea Estatuaren zerbitzaria izatea delako eta haren politika eta legea bete behar duelako. Estatuarekin eta agintariek esaten dutenarekin ados ez gaudenez gero, ez gaude prest jerarkia funtzionariala onartzeko.

A. Hori da, beraz, unibertsitate publikoan mugagabeko lan-kontratudun ira-

kasleak izan eta funtzionari izatearen arteko ezberdintasuna.

J.R.E. Berek funtzionari izatea eskaini digute eta guk, kalitatea kontrolatuz, mugagabeko kontratu laboralaren bidea eskaini dugu. Lanpostura iristeko bidea ere meritu (lanak argitaratuz, euskaraz eginez...)

■ Arazoa ez da laborala bakarrik, hori ere bai, baina bere muina Euskal Herrirako irakaskuntza sistema motan datza ●

bidezkoa izan daiteke, ez oposizio bidezkoa bakarrik. Guk idatziz aurkeztu dugu proiektua, baita irakasleen kontrataziorako baldintzak ere. Baina ez digute erantzun. Bestalde, unibertsitatea publikoa dela uste dugu herritar guztiek finantzia-

tzen dutelako eta herriari zerbitzu publikoa eskaintzen zaiolako. Irakasle garen aldetik, zerbitzu publiko ona eskaini nahi dugu eta herriaren zerbitzura egon, baina ez aldioro boterean dagoen ideologiaren zerbitzuan egotea.

A. Nola eman daitezke 21 urte leku berean lanean bertako plaza lortu gabe?

J.R.E. Injustizia izugarria iruditzen zait 21 urtez lanean aritzea eta espedienterik gabe eta lana ondo beterik mugagabeko kontraturik ez onartzea. Hala ere, fisika eta irakaskuntza maite ditut eta ilusio handiz eman ditut urte guzti hauek. Kontratu administratiboa irakaslearen aurka Estatuak garatzen duen abusua dela iruditzen zait. Gure arazoa ez da laborala bakarrik, hori ere bai, baina bere muina Euskal Herrirako irakaskuntza sistema motan datza. Eta lotuta dago irakaskuntzaren beste mailekin.

A. Orokorrean, zein da azken helburua?

J.R.E. Azken finean, nere helburua Euskal Unibertsitatea sortzea da, eta ez dut esaten UPV/EHU dena, izana duen euskal unibertsitatea baizik, bere izaera propioa eta bere irakaslego berezia izango dituen, euskarazkoa.

A. 'Despediturik' bazaudere, eskolak ematen dituzun notak ezarri, aktak bete...

J.R.E. Neure irakasle izaera aldarrikatzen dudalako ematen ditut eskolak. Ikasleek badute neure egoeraren berri eta beren borondatez datoz denak neure eskoletara. Beren portaera txalogarria da. Eta beraiei zor diedan errespetuagatik ere jarraitzen dut lanean.

A. Zergatik borren oposizio gogorra errektorearen alde-tik?

J.R.E. Politikoki, gure arazoaren atzean Euskal Herriko aldarrikapen nazionala dagoela ikusten dute eta horregatik jokutzen dute gure irakaskuntza sistemaren proiektuaren aurka. Arazoa laborala baino gehiago dela dakite. Gainera, egungo errektoreak eta lehenagokoek beldurra diote autonomia unibertsitariora erabiltzeari.

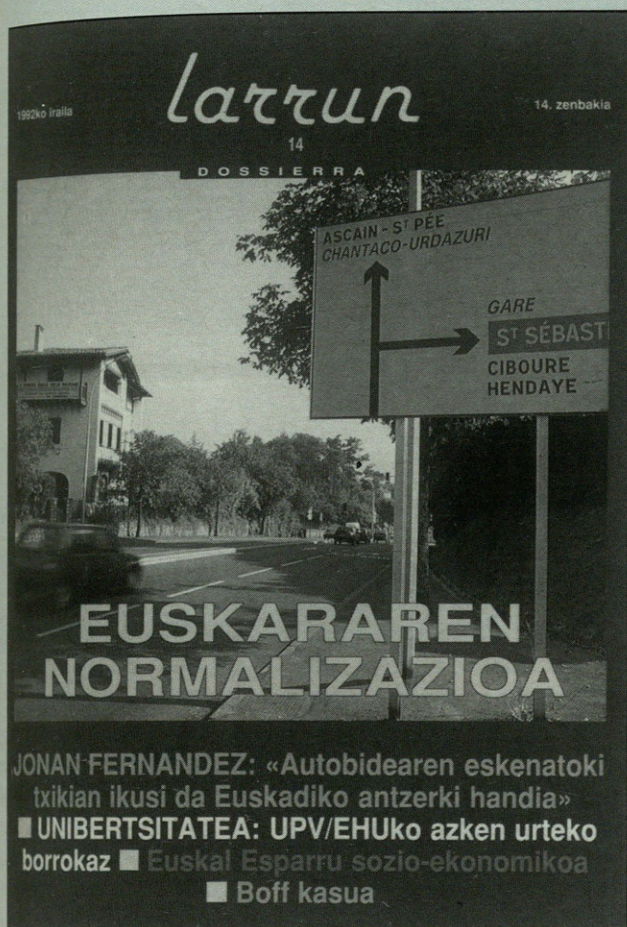
A. Noiz eta nola amaituko da itxialdia?

J.R.E. Negoziaketaren bidez, errektoreak gure eskaera legalak onartzen dituenean, borondate politiko minimoa izanez gero. Behin behineko irtenbidea eskatzen dugu, gauzak finkoki argitu arte. Gainera, hemendik aurrera gure egokorran egongo diren lan-kontratudunak gehiago izango dira eta arazoa larriagotu egingo da.

Ritxi L izartza

Larrun

14. zenbakia
kalean



DOSSIERRA

Euskararen normalizazioa

JONAN FERNANDEZ

«Autobidearen eskenatoki txikian ikusi da Euskadiko antzerki handia»

UNIBERTSITATEA

UPV/EHUko azken urteko borrokaz

ERLIJIOA

Askapen Teologiaren ezbaian, Boff kasua

LANGILERIA

Askatasunerako elkartasun berriak

Euskal nazio proiektu bati buruz

Jaso ezazu LARRUN etxean

IZEN-ABIZENAK

HELBIDEA

HERRIA K.P.

HERRIALDEA

BANKU EDO AURREZKI KUTXA

SUKURTSALA

KONTUAREN ZENBAKIA

(Urtean lau ale. Hego Euskal Herria: 2.800 pezeta. Ipar Euskal Herria: 182 libera).

LARRUN: Industrialdea, 1 eta 2 pabilioiak, 20.160 LASARTE-ORIA

Duela gutxi argitaratu da Beti Mugan taldearen LP txikia

Hondarribiko talde baten betiko mugetatik sortu den diskoa

Sei kanta agertzen dira Beti Mugan taldeak kaleratu duen LP txikian. Orain dela bi urte sortu zen Hondarribiko zazpikote hau, eta «Mugan» euren estreinuko diskoa, taldea bera eta Basati Diskak etxearen arteko ekoizpen lana izan da.

MAKETA bat kaleratu asmoz, Donostiako Amadeus estudioan grabatu zituen Hondarribiko talde honek sei kanta. Paco Flores grabaketa estudioko arduradunaren aholkuz, Basati Diskak etxekoengana joan

ziren hitz egitera, eta azkenik, LP txiki moduan argitaratu da lana.

Orain dela bi urte inguru sortu zen Martxel (baxua), Ramon (bateria), Javi (gitarra eta ahotsa), Koldo (gitarra eta ahotsa), Xabi (gitarra), Natalia (ahotsa) eta Nagorek (ahotsa) osatzen duten taldea. Natalia eta Nagorek bi kantetan bakarrak parte hartu dute diskoaren grabaketan. «Taldea hasi eta hurrengo egunean estudioan geunden jadamik. Gu etorri ginenean beste bostak aspalditik zeuden taldean. Kasualitatez hasi ginen», esan digu Nagorek.



Martxel, Ramon, Nagore eta Xabi dira, Javi, Koldo eta Nataliarekin batera, taldeko partaideak.

Estilo zehatzik ez

Grabaketan ahots batzuk sartzeko asmoa besterik ez, eta azkenik bi pieza kantatu zituzten: «A fishing town» eta «Eroaldia». «Lehenengo erraza da eta egun batean prestatu genuen. Bigarrena, berriz, estudioan sortu genuen. Esperimentu gisa izan zen». Hala ere, taldea



«Eguneroko harremanetan eta pentsamenduetan, mugan bertan gaude beti; ez bakarrik muga fisikoa, beste muga asko ere».

sortu zenetik betidanik egon dira bi kantariak bere inguruan.

Beti Muganen kanta zaharrenak daude diskoan. Baina zuzeneko emanaldietan berri gehienetan ari izaten dira Nagore eta Natalia kantatzen edo koroak egiten. Zuzenean ere, Jane's Addiction taldearen bertsio bat egiten dute.

Taldeari Beti Mugan izena jartzeko garaian, Hondarribian, betidanik mugan daudela edo bizi direla adierazi nahi izan zuten. «Bide batez, eguneroko harremanetan eta pentsamenduetan ere beti mugan bertan gaudela esateko. Hori da gure ikuspuntua. Beti bemen gaude baina bor egon nabiko genuke, bora gaudenean bemen egon nabi dugu... —komentatu digute taldekideek—. Hori

azaldu nabi genuen. Ez bakarrik muga fisikoa, beste muga asko ere». «Mugan», diskoaren izena eta azalean nahiz kontrazalean agertzen diren Mikel euren lagunaren marrazkiak ere guzti honekin erlazionaturik daude.

■ «Mugan» diskoko piezak buruan hartzeko eta kantatu ahal izateko egokiak izan daitezen saiatu dira taldeko partaideak ●

LP txiki honetan gitarrak eta bateriaren erritmoak indartsuak dira. Hauetan, kantatzeko modu ezberdinak nahasten saiatu dira: Nagore eta Nataliaren ahotzak alde batetik, eta Javi eta Koldorenak bestetik. Taldekoen ustez kanta guztiak ezberdinak dira. «Ez da bi-

dea definitua daukaten beste talde asko bezala. Kantak sortzen eta jotzen ari izan zaren neurrian ezaugarri batzuk agertzen dira konturatu gabe. Hori ezin duzu ukatu». Hala ere, ez dute uste estilo zehatzik

lantzen dutenik.

Sei kanta hauetan nabarmentzen da melodiak landu dituztela, eta garrantzia handia ematen dietela leloei. Horrela, piezak buruan geratzeko eta kantatu ahal izateko egokiak izan daitezten saiatu dira.

Ahotsa erabiltzen dute

kantetako zenbait zati indartzeko. Esate baterako, «Homo homini lupus» piezan agertzen den «zaborrak eta odola» esaldia, indarrez, modu bereziz kantatzen du Koldok. Martxelek egin ditu hitzak, eta hauetan eguneroko bizitzaz aritzeaz gain, «arnasa hartzea al da bizi-rik egotea?» bezalako esaldi gogorak agertzen dira.

Bi kantatan («A fishing town» eta «Eroaldia») ingelesera erabiltzen dute. Martxelek azaldu digunez: «Kasualitatea izan zen. Nik lau urte igaro nituen atzerrian eta ingelesekin menperatzen nintzen. Nabiz eta euskarara erabili, musikarekin bezala, hitzekin ere gustatzen zaigu probatzea. Gustora egiten baduzu, zergatik ez?».

Joxi Goikoetxea

Vigo-ko 5. Fotobienala

Latinoamerika: argazkilaria nortasunaren bila

Urriaren 29an inauguratuko da Vigon 5. Argazkigintza Biurtekoa, Fotobienala, eta aurten Latinoamerikako argazkilaria izango dira erakusketaren ardatza. Galiziako lanak ere ikusi ahal izango dira, bereziki «Klasiko Galegoak» sailak Luis Ksadori eskainitako monografikoan.



Claudia Gordillo nikaraguarren «Milicias populares», 1983.

EGUNGO argazkigintzako joerak aurkeztu eta Galiziako eta munduko beste tokietako argazkilarien arteko hurbilketa bultzatzea da, duela 10 urte hasitako argazkigintza erakusketa honen xedea. Saio horretan

kokatzen da, esaterako «Vigovisións» saila, hamar egunetan atzerriko nahiz Galiziako hainbat argazkilarik hirian egindako lanen aukeraketa. Edizio honetan Allan Sekula eta Larry Fink iparamerikarrak, John Da-

vies ingelesa, Graciela Iturbide mexikarra eta Xulio Correa galegoa izan dira aukeratua Vigoren ikuspegi emateko.

Galiziako irudi gehiago ere plazaratuko dira Fotobienalean, batzuk egun-

goak —antolatzaileen emandako bi bekari esker landutako «A Vila des Pontes» eta «Castelos Galegos» proiektuak—, eta besteak iraganekoak, Luis Ksadori-
nak. Ksadori «Estampas de Galiza» deitu proiektuan la-



Puerto Ricoko mila aurpegi jaso ditu Delanok.

nean ari zen 36ko gerrak dena eten zuenean, eta orduko argazki horiek dira orain erakutsi eta katalogoan argitaratuko direnak.

Baina Erakusketaren parterik nagusia Latinoamerikara begira dago, eta erreportaia etnografikoez gain, bertako argazkilariek bertako errealitateari buruz duten irudia jaso nahi izan da bereziki. Berrogei urtetan zehar kameraren atzetik Puerto Rico-ko bilakaera jaso duen Jack Delano-ren lanekin batera Salvadorreko FMNLko argazki-artxiboe-tako instantaneak ikusi ahal izango dira. Hala nola Peruko indioek beraiek egin-dakoak edo Magnum agentzia ezaguneko Susan Meiselas-ek Txileri buruz koordinatutako lana.

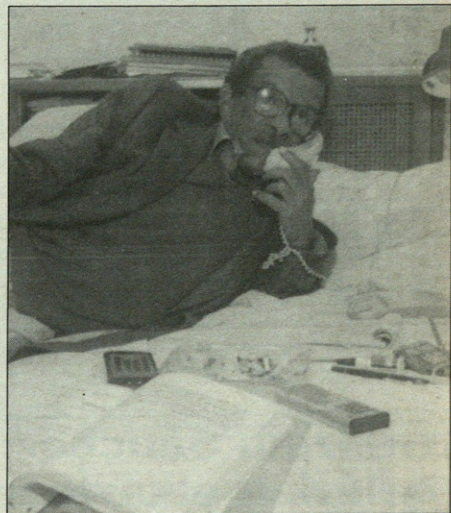
Erakusketa azoraren 29ra bitartean egongo da zabalik, Vigoko areto desberdinetan.

J.M. Heritz.

Derek Walcott poetak jaso du aurtengo Nobel saria

Karibeko Santa Luzia irlan jaio eta egun Trinidaden bizi den Derek Walcott poeta eta antzerkigile antillarrak eskuratu du 1992ko Literaturako Nobel Saria. Walcott oso gazterik hasi zen idazten, batez ere poesia, eta orain arteko azken poesia lana 90an argitaraturiko

«Omeros» epopeia karibearra izan da. Sariaren berri izatean harridura agertu duen poetak, hiru euskarri edo funtsezko leialtasun dituela aitortu du: Karibea, hizkuntza ingelesa eta jatorri afrikarra.



M. Aurèlia Capmany-ren omenezko ekintzak

Hilaren bian bete da M. Aurèlia Capmany idazle katalandarraren heriotzaren urteurrena eta egunotan ekintza ugari antolatu dira Bartzelonan haren omenez. Guztietan azpimarragarrienak, Capmany-ren «Preguntes i respostes sobre la vida i la mort de Francesc Layret, advocat dels obrers de Catalunya» antzerki lanaren taularatzea eta idazleak hil aurretik bideratutako «Mirall d'aigua» liburu ilustratuaren argitalpena. Liburua lan kolektiboa da eta Bartzelonako portuari buruzko testu eta irudiak biltzen ditu.

URRIAK

17

■ I HARDUNALDI IBEROAMERIKARRAK IRUNEN

HILABETE osoan, Irungo Amaia Kultur Zentroan burutzen ari diren Ihardunaldi Iberoamerikarren barruan, **Los Calchakis** Argentinako taldeak joko du. 24ean, **Tatro Estudio de Cuba** taldeak «Concierto barroco» ikuskaria aurkeztuko du; eta urriaren 30 eta 31n Argentinako seikote klasiko bat eta Panamako **Cometa Internacional** taldea arituko dira. Gainera, Bolivia, Peru, Panama eta beste herri askotako artisten obrak eta jantzi tradizionalak ere izango dira ikusgai.

URRIAK

17

■ «BETIZU» OBRA BARAKALDO ANTZOKIAN

BARAKALDO Antzokiako ekitaldien artean dantza emanaldi bat izango da urriaren 17an.

Urriaren 23, 24 eta 25ean, Ignacio Amestoi-
k idatziriko «Betizu» obra ikusteko aukera izango da. Barakaldo Antzokia, Gasteiz Antzerkia eta hiri honetako Joera Eszeniko Berrien Zentro Nazionalaren arteko ekoizpen lan honetan, **Patxi Biskert, Jon Gabella eta Izaskun Asua** dira aktoreak. 23an euskarazko bertsioa, eta beste bi egunetan gaztelarazkoa aurkeztuko da.

Gonzalo Sánchez: «Gizarteak arte galerien elkarteari buruz duen informazioa hobetu nahi dugu»

ARGIA. *Iragan astean hasi zen arte galerien denboraldi berria.*

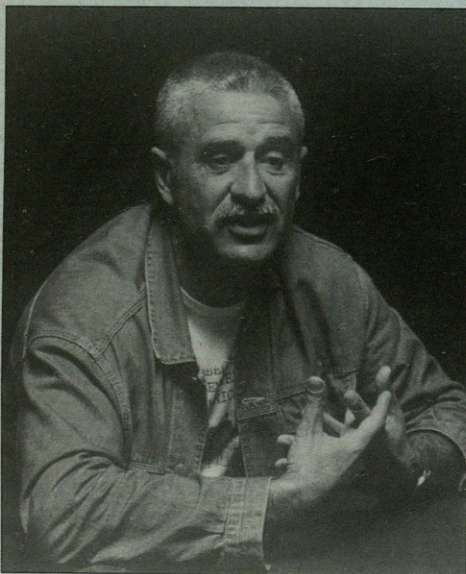
GONZALO SANCHEZ. Orain dela urtebete inguru, arte garaikidea lantzen dugun galeriak elkartu eta sortu genuen AGACE (Euskadiko Arte Garaikideko Galerien Elkarte). Sei galeriak sortu genuen talde hau, eta orain zortzi gaude guztira: Bilboko lau, Iruñeko bat, Gasteizko beste bat, eta Donostiako bi. Elkartzeko garaian, gizartearekiko dugun komunikazioa ho-

betu nahi genuen. Gure lana ezagunagoa izateaz gain, arte garaikideaz kezkatzen den gutxiengo ondo informatua egon dadin, gutxiengo hau gero eta handiagoa izatea lortu asmoz.

Denon artean burutuko diren programak egin nahi ditugu. Joan den astean eman genion hasiera lehenengoari. «Euskadi garaikidea» lemapean, hiru ekitaldi izango dira guztira. Urriaren 6an, elkarteko galeria guztiek batera inauguratu zuten denboraldia.

Bestalde, gizarteak elkarteari buruz duen informazioa hobetu asmoz, erakusketa gida bat argitaratu dugu. Bertan, hurrengo hiru hilabeteetako elkarteko galerietako egitarauak, baita museo nahiz areto inportanteenatakoenak ere agertuko dira. Gida dohainik banatuko da turismo bulego, hotel, taberna, liburutegietan eta abar.

Azkenik, denon artean egingo den inaugurazioa dela eta, zenbait hitzaldi eta ekitaldi antolatuko dugu Hego Euskal Herriko hiriburu bakoitzean. Elkartekoa ez den edozein arte galeriak parte har dezake programa honetan.



URRIAK

18

■ GOIARGI ABESBATZA URRETXUKO ELIZAN

UDAZKENEKO 7. Musika Zikloaren barruan, Urretxu eta Zumarragako kantariez osaturiko Goiargi Abesbatza, **Marta Zabaleta** eta **Javier Busto** musikariak arituko dira Urretxuko San Martin de Tours Elizan arratsaldeko 7.30etan. Udazkeneko Musika Zikloan ere, urriaren 25ean, arratsaldeko 7.30etan, leku berean izango da Ordiziako **Oroith Abesbatza**.

■ MARGO LEHIAKETETAKO OBRAK ZARAUTZEN

ZARAUZKO Torre Luzea eraikuntzako erakusketa aretoan, urriaren 18a arte ikus ahal izango dira herri honetako **20 eta 22. Margo Lehiaketetan parte hartu zuten lanak**. Lehiaketa honetako bi edizio hauek kalean burutu ziren.

URRIAK
20

■ UDAZKENEKO KONTZERTUAK GETXON

GETXON burutuko den **Udazkeneko Kontzertuak** jaialdiko zazpigarren edizioa urriaren 20an hasi eta 23an bukatuko da. Lehenengo egunean, **Victoria de los Angeles** arituko da, eta jaialdian, **New York-eko Santa Cecilia Orkestrak** eta **Jean Pierre Rampal** musikariak ere parte hartuko dute, besteak beste. Getxoko kultur etxea da musika klasikoa jorratzen duen jaialdi honen antolatzailea.

■ 35 ORDUTAKO PINTURA IKASTAROA

URRIAREN 20an hasiko da **Manu Muniategiandikoetxearen** eskutik, Urretxuko kultur etxean izango den pintura ikastaroa. Asarte eta ostegunetan, arratsaldeko 7etatik gaueko 9etara, eta larunbatetan, goizeko 11etatik arratsaldeko 2etara, burutuko da 35 orduko iraupena duen ikastaro hau. Izenematea zabalik dago kultur etxean bertan.

URRIAK
21

■ ELISABETH OLLÉ-REN OLEOAK IRUNEN

ELISABETH Ollé artistak egindako oleoak ikusi ahal izango dira urriaren 21a arte Irunen. Herri honetako **Kokoschka arte galerian** dago zabalik Olléren obrez osaturiko erakusketa.



LES MECANICIENS taldeak parte hartuko du urriaren 15etik 20ra bitarte burutuko den **Baionako Antzerki Jaialdian**. 16an, gaueko 11.30etan izango da talde honen kontzertua bertako **Kapitolioan**. Jaialdi honen barruan, leku berean arituko dira **Amaia Zubiria** eta **Txomin Artola** urriaren 19an, gaueko 9etan. (Argazkia: Leire Arzuaga)



GOAZ antzerki taldeak urriaren 17an aurkeztuko du **Itsasondo-ko Herriko Frontoian**, gaueko 10etan, **Xabier Mendigurenek** idatziriko «**Pernando, bizirik hago oraindiko**» antzezlan. Urriaren 25ean obra bera antzeztuko du **Pernandoren herrian**, Amezketan, bertako frontoian arratsaldeko 7etan.

URRIAK
22

■ NICANOR ZABALETA LEHIAKETAKO KANPORAKETAK

NICANOR Zabaleta Nazioarteko 6. Lehiaketako kanporaketak urriaren 22, 23 eta 24ean izango dira **Donostiako Victoria Eugenia**n. **Hamabi finalistak** parte hartuko dute aipaturiko lehiaketarako kanporaketetan, irabazleak 1.500.000 pezetako (75.000 libera inguru) saria jasoko du eta bigarren eta hirugarrena 500.000 pezetakoa.

Parte hartu dutenak gehiago izan badira ere, **Jean-Paul Minali-Bella** biolajole frantziarra, **Mislava Mikelic** biolinjole kroaziarra, **Alberto Bocini** kontrabaxujole italiarra, **Barbara Switalska** biolontxelojole poloniarra, **Manuel Guillén Navarra** biolinjole espainiarra, **Nora Edit Alink-Konstilanyi** biolontxelojole hungariarra, **Niek de Groot** kontrabaxujole holandarra, **Kremena Gantxeva Kaikamdjiozova** biolinjole bulgariarra, **Lukasz Szyrner** biolontxelojole poloniarra, **Alina Komissarova** biolinjole ukrainiarra, **Emil Rovner** biolontxelojole erusiarra eta **Gleb Nikitin** biolinjole errusiarra dira finalistak, eta beraien artean arituko dira lehian hiru sari nagusi horietarako.

LIBURUA K

Asetzeko modukoa

MAMITSUA datorkigu, beti bezala. «Bertsolari» aldizkariaren azken alea; izan ere, aipamena merezi duten beste erreportaia asko badakartza ere, bertsozale askoren berriketa gaia bihurtu daitekena modu politean sakondu dute: etorkinen seme diren bertsolarien kasua.

Bertsotarako kritika.doc

etorria berezko gauza dela diote batzuk, familiaz datorrela beste askok. Jon Maia eta Xabier Silveira, nonbait, bi arrazoi horien nahasketa dira. Biak dute, eduki, bertolariren bat familian. Biei ere aitonengandik datorkie sena. Batenak gazteleraz kantatzen zuen, bestearenak oraindik ere, portugesez abesten du. Kontuak kontu, gustora irakurtzen dira Jon eta Xabierren familietako istorio hauek, eta erreportaia modu politean harrapatua dagoela deritzot. Teoriak teoria, usteak uste, hor dago bi gazteen adibidea.

Hurrengo erreportaian, Oreitia aldera garamatza «Bertsolari»k, Rikardo Gonzalez de Duranarengana. Arabako txapelduna den honena ere, ezin ukatu, kasu berezi samarra da. Bere kontuak ere azkar asko irakurtzen dira. Baita berak jarritako bertsoak ere. Lagun baten ezkontza dela medio jarritako bertsoak dira horietako ba-



BERTSOLARI.

6. ZENBAKIA. 79

Off.

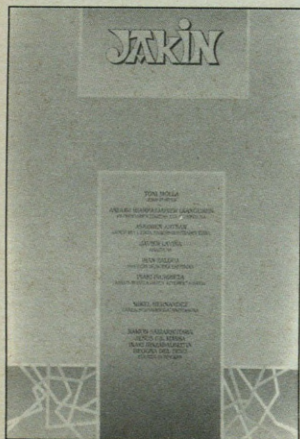
tzuk. Hurrengo erreportaiaren ataria non-
bait.

Hurrengo erreportaia, izan ere, Manuel Sudupe «Montte» dultzainero eta bertsolariaren soltero despedidaz ari zaigu. Han ikusi eta aditutakoen lekuko. Bertso umoretsuak aitzakia.

Pello Enalena lana dator ondoren, bertsoreak funtzioa eta formaz ari zaiguna. Bertsolari tipoak ere aztertzen ditu, zenbait teoria interesgarrien berri ematen digula. Bertsolari gaztetxoena da orain hitza.

Baina guzti hauetaz gain, badago zer irakurri ugari oraindik ere: Kaxianori egini-ko elkarrizketa, Argentinako Payadorean kontuak, bertso paperen saila, Zaldubiren ardurapean eginiko bertso bilduma... asetzeko moduan.

ALBERTO IRAZU



«JAKIN».

71. ZENBAKIA. 141 opp.

BIGARREN aldiko 71. zenbakia eta aurtengo laugarrena den zenbaki honetan, ez dago gai bateratzailerik. Artikulu soltez osaturik, hasieran Toni Mollá idazleak hilberri den Joan Fuster Valentziako idazle famatuari buruz egin duen lana agertzen da. Ondoren, Andoni Ibarra eta Iabier Oianguren



«ARRASATE PRESS»

161. ZENBAKIA. 36 Orr.

ERABERRITZE lanari ekin diote Euskal Herrian herri prentsaren aitzindaria izan den AEDko kideek beren aldizkarian. Laugarren urteurrena ospatzear dauden honetan 50 bat kolaboratzaileen artikuak jasotzen dituzte. Tirada, beriz, 6.300 aletara iritsi da ■

«ELHUYAR».

64. ZENBAKIA. 66 орт.

ZIENTZIA eta teknikaren berri euskaraz ematen duen aldizkari honen azken alean, besteak beste, honako artikulatuak aurki daitezke: Injenieritza Euskal Herriko garapen industrialaren eragile; Odola eta odolaren osagaiak; Merchandising produktu egokia toki egokian; Nola ulertu satelite-tako irudiak... eta osasuna, kimika, fotolitografia eta beste hainbat gairi buruzko artikulatuak ■

«MILITARREN

JAQUINDURIA.

ALFANDRO GOMABIETA.

TXALAPARTA.

GOMABIETA izenpean, egi-
leak ironiaz kritikutzen ditu

militarrak lan honetan. Kontrazalean liburu honi buruz munduko zenbait egunkari ezagunak agertzen dira; eta lehenengo orrialdeetan, idazlan honek etxe ezberdinen eskutik izan diren argitalpen guztiak. Hitzazurrean, bere lanaren edukinak hitz egiteko garaian, hauxe argitzen du egileak: «Hau da beraieengandik ikasi nuen guztia» ■

**«IBILALDIA
BIANAN BARNA». FÉLIX
CARIÑANOS. IKASTOLEN
ELKARTEA. BIANAKO EREN-
TZUN IKASTOLA.**

IGANDEAN izan zen Nafarroa Oinezen aurkeztu zen Félix Cariñanos historialari eta filologoak idatzi duen liburu hau. Bertan, Bianaren historia azaltzen du oraingo errealitatea ere adieraziz. Herriko alde zaharreko zenbait toki aipatzen dira: harresiak, jauregiak, Santa María Eliza... Izenburuak dioten bezala, ibilaldi bat ere proposatzen du Bianan barrena herria hobe ezagutzeko asmoz; eta bertako jaiei buruzko kapitulu bat ere egin du. Juan Cruz Alli lehendakariak idatzi du sarrera, eta Luis Marino Barraganek egin ditu liburuan agertzen diren argazkiak ■

**«ESTATU BATUETAKO
MENDEBALDE URRUTIKO
EUSKAL JAIK». KEPA FDEZ.
DE LARRINOA. EUSKO JAUR-
LARITZAREN ARGITALPEN
ZERBITZU NAGUSIA. 174 orr.**

IDAZLAN hau, «Amerika eta euskaldunak» egitasmoaren helburu baten emaitza da: euskal-amerikar gertakaria zabaltzea. Estatu Batuetako mendebaldean aspaldi honetan burutzen diren euskal jaiak aztertzen ditu idazleak, eta informazio iturri ezber-

dinez baliatu da liburu osoatzeko garaian: gizarte urbanoetako jaien azterketa, Nevada-Reno-ko Unibertsitateko Basque Library Program-eko liburutegia... ■

**«IKASLEAREN LIBURUA,
1. URRATSA». BAKARTXO
URRIZOLA ARRATIBEL, MAR-
GA ILLARAMENDI IRURE.
ARDATZ KULTUR ELKARTEA.**

270 orr.

LAN taldea bultzetzeko sortu den liburu honen helburu nagusia komunikazioa lortzea da. Bertan, euskara



ikasteko bidea ariketak egitea aukeratu dute egileek. Azken orrialdeetan, ariketen ebazpideak agertzen dira eta hiztegi txiki bat ■

B I D E O A K

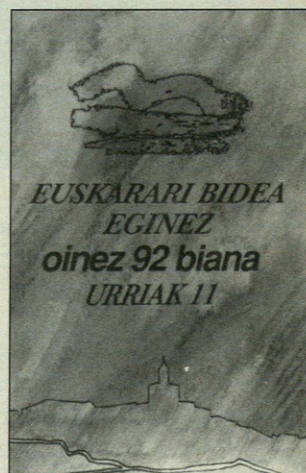
**«OINEZ 92 BIANA».
IKASTOLEN ELKARTEA,
BIANAKO ERENTZUN
IKASTOLA.**

AURTENGO Nafarroa Oinez dela eta kaleratu da, Biana-ko Erentzun Ikastola eta Ikastolen Elkartearen eskutik, ITP enpresak egin duen bideo hau. Irudietan, Biana agertzen da, Nafarroako herrialde honen nortasuna eta ezaugarriak islatu asmoz, «Arraroa noski» pieza-

ren egilea den Xabi Mugu-ruza; eta protagonistak: kantari gisa parte hartu duten Bianako ikastolako haurrak, Suzuko Tamura japoniarra, Peter Doyle ingelesa, Yusef Rahmani arabiarra, Ludger Mess germaniarra, Vishnu Priya sry lan- karra eta Fernando, Esperanza nahiz Lurdes Sengo angolarrak. Azken zortzi pertsona hauek Euskal Herrian bizitzeaz gain euskal- dunak dira ■

**«CURRICULUM
GARAPENERAKO DEKRE-
TUA». EUSKO JAURLARITZA.**

DOKUKENTU hau, EAEko Haur Hezkuntzarako egin behar diren lanak adierazten duen agindua da. Bertsio hau Dekretuaren testu lite- rala da, eta egin diren alda- keta bakarrak itxurazkoak izan dira. Irakaskuntza ar- loko profesional guztiek kontsultatzeko egokia den idazlana, eskola programa- ketarako tresna da. Hez- kuntz tarte honi dagozkion zenbait gai finkatzen ditu ■

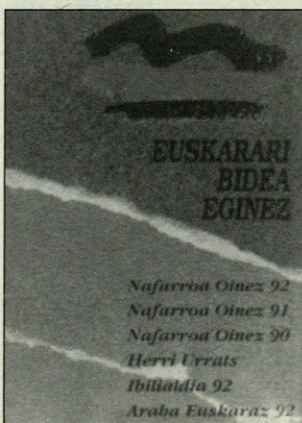


D I S K O A K

**«OINEZ 92 BIANA».
IKASTOLEN ELKARTEA,
BIANAKO ERENTZUN
IKASTOLA.**

KASET honetan, aurtengo Nafarroa Oinezeko kanta den «Arraroa noski», nahiz 1990 eta 1991eko edizioe- tako kantak, «Ibilaldia 92», «Araba euskaraz 92», «Kilo- metroak 92» eta Minxoriak taldeak sorturiko «Herri urrats» ere agertzen dira.

«Arraroa noski» Xabi Mugu-ruzak konposatu du eta hi- tzak Bernardo Atxagak egin ditu. Txabi Abrego (gitarra), Txema Garces (baxua) eta Mixel Longaron (bateria) musikariak parte hartu dute grabaketan; eta Biana-ko Erentzun Ikastolako haurrak nahiz euskaldunak diren Japonia, Ingalaterra, Arabia, Alemania, Sry Lanka eta An- golako zenbait pertsona izan dira kantariak ■



T E I L A K



■ BARAKALDON SASIBURU ELKARTEA SORTU DA

EUSKARAREN erabilpena bultzatu eta sustatzeko xedez sortu berri da Barakaldon Sasiburu elkarteak. Bost hilabete-tako eztabaiden ondorioz kaleratu den egitasmo honek zabal, ireki eta autonomotzat jotzen du bere burua, eta bazkide edo laguntzaileen bitartez ekingo dio «euskaraz ibardun duten bizitza esparruak garatu eta zabalteari».

■ PROPOSAMEN PARLAMENTARIOA EURONEWS-I

EAJ, PSE-PSOE, EA, EUE, PP eta EEren aldeko boto eta UA alderdiaren abstentzioaz, Gasteizko Legebiltzarrak ez legezko proposamena luzatu dio EAE-ko Gobernuari, 1993tik aurrerantzean emititzen hasiko den Euronews telebista katea europarrak Euskal Herriko esparruan burutuko dituen saioetan euskara erabil dezala eskatuz.

■ SOZIOLINGUISTIKA IKASTAROA DONOSTIAN

Urriaren 13tik aurrera bi hilabete iraungo duen soziolinguistika ikastaroa antolatu du Bagera elkarteak Donostian. Euskararen lehena, oraina eta geroa gaitzat harturik, mintegi eta mahai inguruak izango dira bertan, alor honetan adituak diren irakasle eta ikertzaileen eskutik (guztira, 15 hizlari eta sei elkartetako ordezkariak arituko dira).

■ EUSKARAREN 3. MARATHOIA LASARTE-ORIAN

LASARTE-ORIAN Euskararen 3. Marathoia egingo da azaroaren 7an. Ttakin Kultur elkarteak bultzaturik eta Udalaren Euskara Zerbitzuaren lankidetzaz, 40 ordu iraungo du, elkarte, pertsona nahiz artisten parte hartzea medio, «berria asteburu oso batean euskara hutsez etenik gabe funtzionatzeko gai dela» frogatu eta guztien arteko lokarri sendoa osatuz.

E R R A N A K E R R A N



«Euskal kultur eta ondarearen inguruan errekonozimendua lortu dugu».

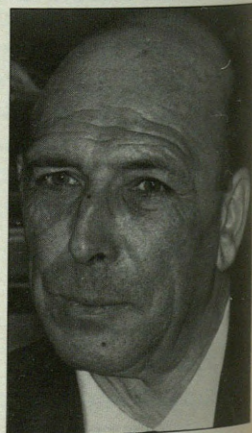
Txomin Hegi, Euskal Kultur Erakundeko zuzendaria. Egunkaria, 92-X-3.

«Pinturan beste arte alorretan baino okerrago kontsideratuak gaude emakumeak».

Mentxu Gal, pintorea. El Diario Vasco, 92-X-8.

«Euskara da bil gaitzakeen gauza bakarra; horretan datza bere garrantzia».

Eli Galdos, Gipuzkoako Diputatu Nagusia. Deia, 92-X-5.



T X U T X U - M U T X U K A

«EUSKALDUNON EGUNKARIA»REN EGUNA ABENDUAREN 20AN

«Euskaldunon Egunkaria»ren eguna abenduaren 20an izango da aurten. Donostiako belodromoan egingo den jaialdiko ekitaldi nagusiaz gain, azaroa eta abenduan Euskal Herria zeharkatu duen trena dugu aipagarri. Lemari dago-kionez, «Hor dago Egunkaria» dioena zabalduko da, bi hatz jasota dituen irudiarekin batera. Bigarren urtebetetzea azpimarratu nahi izan dute honela. EAEko Gobernu nahiz zenbait instituziotatik ukatutako dirulaguntzen gogoratzeraz dator mezu hau, bidenabar.

«Hizkuntz terrorismoa da euskararen aurka UAk esandakoa».

Txomin Aurrekoetxea,
EAJko ordezkaria
Gasteizko Parlamentuan.
El Mundo, 92-X-3.

«Guggenheim Troiakoaren antzeko zaldia dugu: gure berriko diru denak obostuko dituen armada atenastarra (barkatu, amerikarra) barnean daraman zaldia».

Joseba Gabilondo,
kazetaria.
Deia, 92-X-4.

«Estatu espainiarreko komunikabide zenbaitek Donostiako Zinemaldiaren aurka esandakoek Festibala Madrilera eramateko interesei erantzuten diote».

Odon Elorza, Donostiako alkatea.
El Diario Vasco, 92-X-7.

«Ez dago kritikarik gure obrak erritmo egokiarekin idatzita dauden edo nola eginda dauden esaten duenik. Horrela ez dakigu bide egokirik gabiltzan ala ez».

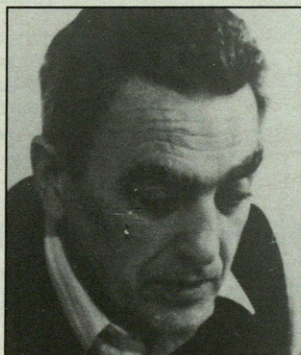
Yolanda Arrieta, idazlea.
Egunkaria, 92-X-7.

N O R - N O R I - N O R K



M. LANDA

«Hizkuntza Txikien eta beren Literaturen Jaialdia» izenpean Luxemburgen egindako ihardunaldietan egon da. Bertan, hizkuntza minorizatuetakoa idazleen loturak estutuko dituen Vox Europae izeneko talde eragilea sortzea deliberatu da, zeinak elkarlaguntza eta informazio trukaketa indartzea xede duen ●



I. LARRAÑAGARI

ospakizunen tenorea iritsi zaio oraingoan. Bera lehendakari duen Siadeco Elkarteak hogeitabost urte bete ditu aurten, hain zuzen. Sozio-ekonomi ikerketa lanetara jarria, Siadeco aitzindaria dugu euskararen egoeraren berri eman duten soziolinguistika azterketak —hainbat urrats emateko premiazkoak— burutzen ●



A. URANGAK

«Lilura urdinak» izeneko euskarazko lehen diskoa plazaratu du Elkar argitaletxearen eskutik. Kantu herrikoi, tradizionalak nahiz berriak biltzen dituen lanean Oskorriko Natxo de Felipe eta Fran Lasuen-en laguntza jaso du. Mucedades taldeko kantari izandakoak «aspaldiko asmoa bete duela» aipatu du ●



URRIAK 18, USO FESTA SARAN

✕ **10,30-ETAN:** Meza Nagusia. Sarako kantarietako parte hartuko dute.

✕ **11,30-ETAN:** Hamaiketako. Une hau Ezpeletako txarangak alaituko du.

✕ **EGUERTIAN:** Bazkaria. Uso jatea Sarako ostatueta.

✕ **ARRATSALDEKO 3,30-ETAN FRONTOIAN:**

• **Desafioa:** Sunbillaiko Santiago Inda eta Juan Indakoetxea amaiurako Jose Mari Mujika eta Jose Mari Iñarbereren kontra.

• **Triathloia (Harrik altxatzen, aizkoran, txingan).** Ostolaza, Izeta, Teletxea eta Oxandarena norgegiagoka.

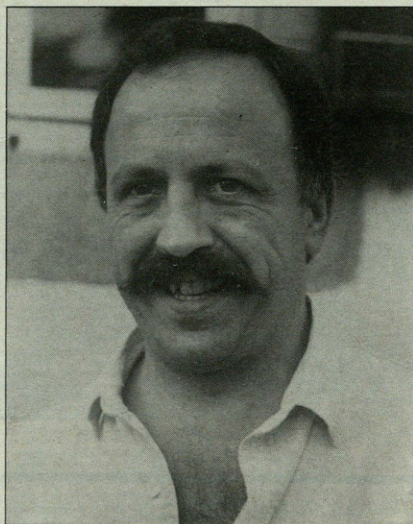
✕ **BEZPERAN (URRIAK 17, LARUNBATA):** Anje Duhaldek kantaldia eskainiko du.

• Gaueko hamarretan dantzaldia Xinaurri Gorriak taldearen eskutik.

Martin Goienetxe: «Besta desberdina eskaintzen diegu bertako biztanleei»

ARGIA - Ixabel Etxeberria: *Nola sortu da Uso besta berpizteko ideia?*

MARTIN GOIENETXE. Iaztik hasi ginen festetatik kanpo beste zerbait eskaintzeko gogoz. Bereziki saratarrei eskaini



Martin Goienetxe Sarako besten komiteko lehendakaria da. Esan digunez, Uso bestarako Herriko Etxeak ez du dirurik jartzen, eta horregatik, haien gustoko festa ospatzen dute.

nahi diegu ezer berezi hori, eta beste lekuetan egiten ez diren saioekin hasi gara. Iaz behor baten kontrako sokatira egin genuen, inguruko herrietatik jende ugari hurbildu zen, bertara, festa honen ezagutzera.

ARGIA. *Beraz, saratarrak hunkitu nahi dituzue bereziki.*

MARTIN GOIENETXE. Hemengo jendea hunkitu nahi dugu: Sarakoa, Ezpeletakoa, Senperekoa... inguruan ditugun herri guztietako jendea.

ARGIA. *Zer nolako antolaketa duzue?*

MARTIN GOIENETXE. 60ren bat gazte ditugu besta komitean eta gure artean antolatzen dugu dena. Herriko etxetik ez dugu laguntzarik, ez bada garbiketant. Eta horrela, guk biltzen dugun diruarekin moldatzen gara musika taldeak eta abar ekartzeko. Modu honetan, gure gustoko bestak antolatzen ditugu, ez dugu inoren zama jasan behar. Saratarren etxeetan eskera egiten dugu besten aintzinateko, eta gogo onez ematen digute diru laguntza bat. Horretatik besta desberdina eskaintzen diegu bertako biztanleei ■

Jean Mixel Garat: «Uso ehizaren giroa maite dudanez, tradizioa mantendu nahi dut»

ARGIA - Ixabel Etxeberria: *Zergatik uso ehiza?*

JEAN MIXEL GARAT. Nerezat segida bat da, nere aitaxirekin jadanik ibiltzen nintzen. Uso ehizaren giroa maite dudanez, tradizioa mantendu nahi dut.

ARGIA. *Zein da aipatzen duzun giro hori?*

JEAN MIXEL GARAT. Goizeko bostetan jeikitzen gara, postak goizero hartu behar bait dira. Sei terdiak aldera, Xokobian izaten gara. Hiru ehiztarik ekipoa osatzen

dugu. Hortik landa, jatekoa eta edatekoa eramaten dugu. Oinez joan ohi gara postaraino.

Egun osoa iragaten dugu, eta bitarte horretan, izugarriko eleketak izan ohi ditugu usoei buruz, gai hori ez bait da inoiz bukatzen. Hamar bat oren pasatzen ditugu mendian.

ARGIA. *Posta aski al dago denentzat Saran?*

JEAN MIXEL GARAT. Ez da aski izaten. Askotan gertatzen da saratar batzuk posta

gabe gelditzen direla. Horiek bi aukera dituzte: zizparririk gabe postara igo edo jausi ibarrara ehiza egitera. Posta batzuk kapotarrentzat dira eta horrentzat zerbait ordaindu behar izaten dute.

Sareekin ere ehizatzen dira usoak. Hemen sare bat gelditzen da. Hogeiren bat partaide dira ehiza mota horren egiteko, baina uso gutti hiltzen dituzte eta biziki garesti ateratzen zaie.

Baina, hori nere ustez, beste ehiza mota bat da.



Jean Mixel Garat, medikua eta ehizaria.

ehiza pribatu bezala aipa daiteke. Ehiza nagusia herriko lurretan iragaten da ■

MOKO FINA

• MOKO FINA • MOKO FINA • MOKO FINA • MOKO FINA

HURA OTORDUA!

ARANTZAZU
LOIDI

Kazetaria



Etetik irten gabe

ORDENAGAILU aurrean eta jende anitzen artean egoteak etxezulorako bidea erakutsi dio nonbait aretxabaletar honi. Jan kontua aipatzen diote-nean behintzat bai. Horrela, amaren piper besteak dira bere jakirik preziatuena, bere gustora prestatzen dituelako beti, arrain goxoarekin. Eta jatorduari merezi duen amaiera emateko, sukaldaritza ikasten ari den anaia prestaturiko tartak. Dena etetik irten gabe. Senitartean. Ez omen du sukaldari finagorik aurkitu.

Baina bere lanagatik jatorduak sarritan kanpoan egin beharrak jate-txe vegetariano edo naturistei gustoa harrerazi dio. Hala ere, sabela familiar betetzen dela hobekien eta, amonarengana joaten omen da gustoen etetik kanpo jatea nahi duenean. Purrea jartzen ez dion bitartean. Jakina, familia asko maitatu arren, gustok norberarenak dira.

Japoniar erako jakiak Tokioko saria ospatzeko

GUZION ahotan dagoen zuzendari gazte bati menua egitea eskatu didate aste honetan. Egun hauetan komunikabide guztietan izan dugu bere berri, «Urtxintxa gorria» bere filme berria amaitzeaz dago eta Tokion saritua izan da. Tokioko Nazioarteko Zinemaldian zuzendari gazteen atalean Urrezko Sari Nagusia irabazi du «Behiak» filmearekin, eta diru kantitate polita ere irabazi du.

Filme berriaren errodaian Madrilenez ezin izan du Tokion egon, baina gaurko menua Japoniar-giroko jakiekin egingo dugu.

Hasteko, atun marinatua, ia gordinik eta olio eta ozpinarekin.

Ondoren, Japoniar askotan jaten

den ostra entsalada hotza.

Hirugarrenik, arroza txipiroiekin, berezko saltsa beltzaz.

Solomotxoa oportoz apur bat girtzeko.

Azkenburuko gisa, krema ingelesaren antzeko krema goxoa.

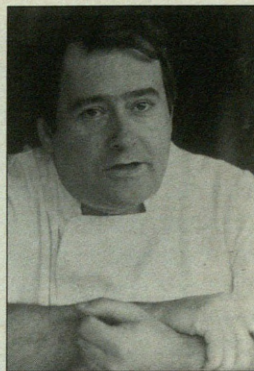
Edateko, berriz, ardo txuria afrutatu samarra.

Besterik gabe, menua gustoko izango duzulakoan, aldi berean lerro hauetatik zure bigarren filmeak arrakasta handia izan dezala opa dizut ■

BOST IZARRETIK GORA

HILARIO

ARBELAITZ



SABEL FINA

Bakailao zerrak ortuari saltsarekin

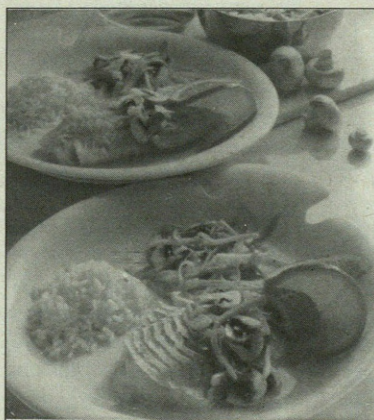
OSAGIAK

LAU LAGUNENTZAT

800 gr bakailao zerra ● 20 gr limoi zuku ● gatza ● ozpin pixkat ● 50 gr apio ● 125 gr azenario ● 100 gr porru ● 20 gr gurin ● erramu horri bat ● 3 ale piperrauts ● 2 orre baia ● 2 ale ingeles piperrauts ● 1/8 litro Madeira ardo ● 1/8 litro ardo zuri ● 125 gr zatitutako txanpinoi ● 10 gr irin ● azukrea eta baratxurizko gatz pixka bat ● 40 gr laranja zerra.

PRESTATZEKO MODUA

ARRAIN zerrak ur hotzetan garbitu, lehortu, 4 goilaratxokada limoi zukurekin busti eta gatzatu. Eltze txapal batean, hiru baso ur ira-



kiten jarri, gatza eta ozpinarekin. Arraina gehitu eta 10 minutu inguruz egosten utzi, su motelean. Saltsarako: apioa, azenarioak eta zatitutako porrua garbitu. Gurina lapiko batean urtu eta bertan goritu ortuariak. Erramu horria eta piperrauts aleak gehitu, Madeira ardoa eta ardo zuriarekin osatu, eta irakiten utzi denbora osoan eragiten. Su txikian eta lapikoa estalita, 10 minu-

tuz egosi. Txanpinoiak garbitu eta zerratan moztu. Ortuari gehitu eta beste bost minutuz egosi dena. Irina urarekin nahastu, pinportarik gabeko ore fin bat lortu arte, eta saltsari gehitu. Dena irakin. Gatza, limoi zukua eta ahitutako baratxuria bota. Beharrezkoa baltiz, arrain saldarekin osatu. Bakailao zerrak

aurrez aldetik berotutako platerretan jarri, laranja zati banarekin. Saltsa aparte mahairatzen da, baina zerbitu aurretik erramu orria eta ingeles piperrauts aleak kendu behar dira.

Ongi osatzen da: belar finekin prestaturiko lekekin, eta arrozarekin. Postre gisa: sagarrak kanela eta bainilarekin.

Denbora: 25 minutu inguru ■



Laukiaren izpi madarikatuak

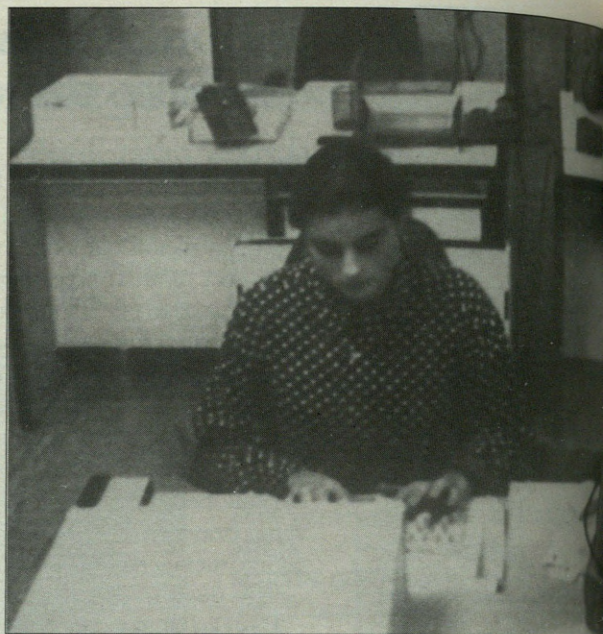
ORDENAGAILUA lan tresna arrunta bihurtu denetik, 'alkondara zuridun' langileen kexak ez dira gutxi, eta pantailaren aurrean egoteak ekarri ditzakeen ondorio ezkorak aztergai bihurtu dira ikertzaile askorentzat.

Pantailaren forma, teklatuaren kokapena, mahaia-aren altuera, argiztapena, ingurunearen temperatura edota zarata dira auratuta izan diren osasun eta segurtasunerako neurri minimo batzuk.

Badirudi, pantailaren aurrean orduak ematen dituztenek, zenbait arrisku jasan

dezaketela. Pantailen erradiazioa segurua izan arren, ikertzaileek diotenez, erradiazioa gutxitu behar da, esparru elektromagnetiko batzuek arazoak ekarri dituztelako, adibidez, abortoa eragin.

MEDIKUEK ematen dituzten gomendioen artean pantailatik 90 zentimetrotara gutxienez kokatzea da. Ordenagailuak eragin dezakeen beste arazo batzuk ikusmen problemak edota lausoak dira. Hauetatik batzuk karakterren tamainak eragiten ditu, esparru berdinean informazio gehiago sar dadin,



karakterren tamaina txikitu bait da azken urteetan. Baita ere, etenakako efektuak

edota lantokiaren argiztapena —argiak gelaren erdian egon behar du, errele-

BATA ZURIA ERANTZITA

IÑAKI IRAZABALBEITIA

Elhuyar-eko kidea



Uholdeak eta beste

ELHUYAR Zientzia eta Teknika aldizkariaren azken alean, Rikardo Alvarez Isasi Bilboko Injieneru-eskolako zuzendariak, injinieruak Euskal Herriaren garapen industrialaren

eragile izango direla dio. Aitzitik, nere lagun geologo batek ez du injinieruei buruzko hain eritzi positiborik eta zenbait azpiegitura diseinatzeko unean injinieruek azken hitza izateari kaltegarri deritzo.

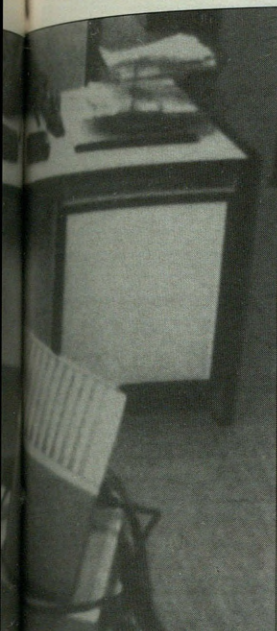
Egun hauetako eurite eta uholdeek bururatu didate nere lagunaren esana. Bere eritziz, uholdeak ekiditeko injinieruen ohizko moduak, ibaiak kanalizatzeak eta ura hormigoizko hesitan biltzeak hain justu, arazoa larriagotu eta okertu baino ez du egiten. Ibaia hazia datorrenean urak ihesbideak behar ditu indarra galtzeko eta posible den neurrian baretzeko. Ibai ondoko lur baxu eta abertaskak (uholdeak utzitako honadakinek aberastua alegia) ibaiaren gainezka bide dira hain zuzen ere. Bestetik, ibai ertzeko zuhaitz eta landareek galga moduan jokatzen dute eta horrela uraren indarra moteltzen. Ibaiak hormigoizko murrurtean bideratzeak, oztopo direlaren apukoan ertzean zuhaitzak mozteak eta antzeko lanek uholdearen eragina areagotzen omen dute. Urak

ez du iheserako biderik aurkitzen. Gero eta indar handiagoz isurtzen da hormigoizko ubide estuan zehar eta estutzen duen kortseta bukatzen denean indar inpirioz zabaltzen da bidean aurkitzen duen oro eramanez. Nere lagunak Eibar aipatzen du, ibaiak kontrolatzeko egin behar ez denaren adibide egokitzat. Izan ere, hormigoizko ura itotzen du. Berak injinieruen pentsamoldeari egozten dio horrelakoen erantzunkizuna.

Rugby-jokalaria naizenea sarritan aritu naiz, Hernanin, Urumea ertzean dagoen landare-toki izeneko zelaian jokatzen eta batzuetan jokatu ezinik gelditu naiz, hazia zertorren ibaiak gainezka egin eta zelaia urez estali duelako. Egia esan egun horietan amorru biziz jartzen naiz ezin jokatu izanagatik, baina hotzago pentsatu dudanean eta nere lagun geologoak esaten duenaz gogoratu naizenean, kalterako ez eta onerako dela konturatzen nintzen. Noizbehinkako uholdeek Landare-tokiko lurra izugarri aberastu dute (lura

beltz-beltza da), lurzorua lau-lau laga dute eta belarra sendo eta naharo hazi da, egun Hego Euskal Herriko zalairik onena delarik eta mantenu merkekoa gainera.

Beraz, Hernani aldean Urumea kanalizatu behar dutela entzun daduenan kezkatu egin naiz, zeren eta ura hormigoizko hesi artean hestutzeaz gain, ibaiari kurba kendu behar badio, antza. Lana bukatutakoan, urak ez du Landare-toki zelaia gehiago aberastuko eta belarrak akaso, indarra non galdurik ere ez du izango indar eta kemenez ibilguan behara isuriko da, hormigoizko paretzarrak bukatzen diren punturaino. Eta bertan, ehun desbriuen indarrez, leheritu egingo da aurrean topatuko duen oro hondatuz. Ibil zaitezte bada kontuz ergobiararak, astigarrararak eta martutenearrak orain arteko uholdeak txikiak izan abit daitezke etorkizunekoan parean. Nere lagun geologoak kasu egiten badiozue bederen eta nere senak kasu honetan jaramon egin behar zaitola agintzen dit.



Lanpara eta argi tresna ugari dugu etxean eta horiek erostean bere funtzio estetikoari begiratzeko diogu gehienetan, ez segurtasuna eta gaitasunei.

Zein eratako lanpara daukazu etxean?

Teklatua non jartzen den, mahaiaik zer altura duen, argitasunak edo zarata kontuan hartu beharrekoak dira, arazo askoren sortzaileak bait dira.

...u intentsoak ekiditzeko— dira ikusmen arazoak eragin dituzten beste bi arrazoi.

Baina, ordenagailuarekin lan egiten dituztenak daukaten arazo larriena tunel karpianoaren sindromea edo eskuturraren ligamentuen gizentzia da. Gaitz honen odol zirkulazio aldaketatik dator eta hotza eta bero gehiegi sentitzea edo eskuen hildura eragiten ditu. Bestetik oso normala da langile hauek giharre edo hezur minak izatea, aulki edo mahaiairen kokapen txarragatik. Baita ere, hainbeste ordu jarrera berdinean eserita egoteak, neke kronikoa eragin dezake. Neke kroniko horren ondorioz, buruko mina, logabezia, indigestioa edo gozegaltzea sortzen dira, besteak beste ■

ESAN iezadazu ikurra eta zein lanpara duzun esango dizut. Ez gabiltza horoskoopoz, lanpara eta argi puntuek daramatzaten ikurrez baizik. Baina guk esan beharrean, zure lanpara edo argi aparailuan aurkituko duzun ikurra esango dizu hori. Bere berri ematen duten kalitate sinboloak dira eta egileak nazioarteko arauak betetzen dituela adierazten dute. Bere funtzionamendua, instalakuntza, segurtasuna eta bere osagaien gaitasunen berri ematen dute normalean.

Lanpara eta argi tresneria lau motatan banatzen dira (0,I,II,III), baina azken biek bakarrik (II eta III) dituzte ikurra. 0 motakoak gaur egun ia ez dira erabiltzen eta I motakoak esan nahi du etxeko kable sare orokorrarekin konektatuta daigola.

□ II-koak kableek aisla-mentu bikoitza dutela esan nahi du. Bainu gelan

horrelakoak erabili behar dira.

◆ III-koak tentsio txikia erabiltzen dutela esan nahi du (24 voltiotatik behera).

Dena den, honakoak dira gehien erabiltzen diren ikurra:

⦿ Argizatzen duen objektua zein distantziatara egon behar duen adierazten du. Argi oso indartsuetan bakarrik erabiltzen da.

▽ Adi honekin! Argi tresnak erregai diren materialeak dituela esan nahi du.

Ondorengoek lanparak urarekiko duen babesa adierazte dute. Ikurraz gain, tresnak indikatzaile bat eraman dezake, 1etik 8rainoko eskala batean neurtzen da urarekiko bere erresistentzia (IPX1 erresistentzia txikikoa da, eta IPX8 handikoa). Indikatzaile hau, dena den, ez da beharrezkoa (ikurra bai) eta egileak nahi

izanez gero jartzen du.

● Goitik beherako uraren aurkako babesa.

◻ Euriaren aurkako babesa adierazten du.

△ Ur zipriztinen aurkako babesa.

△ △ Ur txorroren aurkako babesa.

● ● Urpean erabiltzeko moduko tresna da.

● ● — m Bi tanta eta aldamenean zifra batek, urpean ibili daitekeela adierazten dute, baina presio txikiarekin. Zifrak zein sakontasun har daitekeen azaltzen du.

Badaude hautsaren aurkako erresistentzia adierazten dutenak era:

◆ Lauki gabeko sarea agertzen denean hautsa sartzearen aurkako babesa duela esan nahi du.

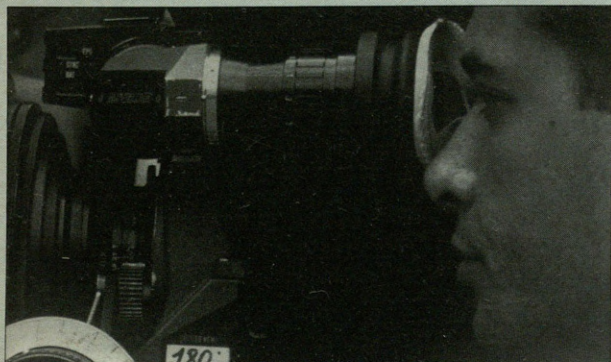
◆ Sare bera lauki baten barruan agertzen denean aurreko ikurra baina garrantzia handiagoa du: aparailuan ez da hauts fitsik ere sartuko ■

TELEBISTA-IRRATIA

● TELEBISTA-IRRATIA ● TELEBISTA-IRRATIA

BOTOIA SAKATU AURRETIK

IKUSI BAIETZ



«Egun Bete» saioan egun osoko segimendua egiten zaio gertakari bati, erreportari taldearen eskutik.

● **Datorren urriaren 20an, «Iratxo magikoa»** izeneko marrazki bizidunen sail berriari emango zaio hasiera: Ingalaterrako haur koadrila batek ahalmen magikoak dituen iratxoa ezagutuko du. **Asteartetik ostiralera bitartean, arratsaldeko 18.25etan.**

● Bean jauna beti egoera larrietan murgilduta dabil. Astelehenean duzue ikusgai produkzio original eta dibertigarri hau. Urriaren 19an, gaueko 21.05etan.

● **«Egun bete»:** erreportari taldeak 24 ordutan zehar gertakizun bati jarraitzen dio bertan gertatzen diren lekuko eta protagonisten hitzak eta irudiak bilduz.

Urriak 23, ostiralean, 22.00etan.

● **«Munduan zehar»** ETBko albistegi zerbitzuen barruko nazioarteko erreportaia garrantzitsuei buruzko saioa da. **«Terrorismo fenomeno»** gaitzat hartu eta arrazoi nahiz ondorioak aztertuko dira. **Urriaren 25ean, igandean, 23.00tan.**

● **Igandean, 15.55etan, zinea: «Rob Roy-en abenturak».** XVIII. mende hasieran, James II atzerri-ratuta zegoen errege katolikoaren aldeko eskoziarrak desjabetu zituen gobernu ingelesak. Rob Roy injustiziaz nazkatutik 'gaizkile' bihurtzen da.

TXORI BATEK ESAN DIGU

Urnietako herri telebista prest dago emititzen hasteko. UTB izeneko proiektu honetan aritu direnek —apirilean eman zituzten estreineko urratsak— elkarte baten buruzten dihardute, zeina urriaren azken aldera osatuko duten notarioaren aurrean. Horrekin batera emititzeari ekingo diote, asteen bi edo hiru egunez. Urnietan euskarak bizi duen egoerari arreta berezia eskaintzeko asmoa dutela baina erdarari ere bere lekua emanez, adierazi digute antolatzaileek. Jaio berri den ekimen honek izango du, ziur, jarraitzaileak, herri telebistaren munduak sendotzera jo duen garaiotan.

Munduko espioirik famatuena

OSTEGUNA 22, 21.05etan.

ZINE GAUA: «NO DOKTOREA».

ZUZENDARIA: TERENCE

YOUNG. ANTZEZLEAK: SEAN

CONNERY, URSULA ANDRESS,

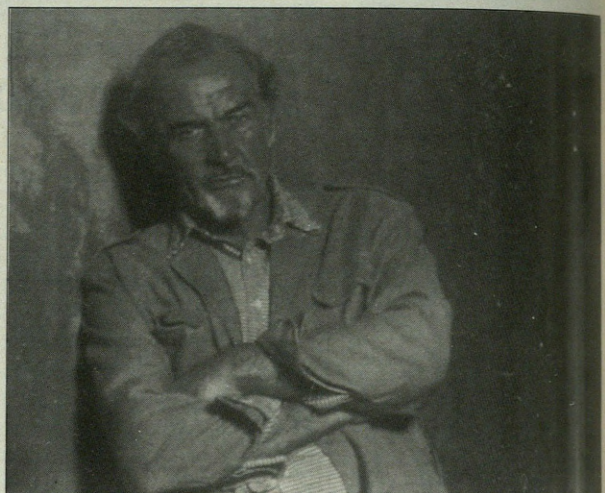
JOSEPH WISEMAN ETA KACK

LORD.

JAMAICAN agente britaniar bat erahil dute eta, James Bond 007 ajenteari, munduko espioirik famatuena deituko diote kasua argi dezan. Bond-ek badaki No

Doktorea Jamaikatik gertu-ko irlaren batean dabiltza esperimentu bereziak prestatzen. Haren atzetik jarri eta arrisku handiak gaindituz aurrera egingo du gaizkilearekin topo egin arte.

Sean Connery-ri ospe eta ohorea ekarri dion pertsonaiak ausardia paregabeaz liluratuko ditu emakumeak nahiz gaizkileak. Ez modu berean, baina. Pelikulak bestalde, ikuslearen arreta azkeneraino eramango du.



Abentura zailenak, arrisku handienak, gaizkile maltzur eta emakume lirainak... James Bond-ek ez du bakerik ezagutuko No Doktorea harrapatu arte.

● **URRIAK 17**

12.30ETAN, ZINEA:

«ODOLEZKO KORRIDOREAK».

ZUZENDARIA: ROBERT DAY.

ANTZEZLEAK: BORIS KARLOFF,

BETTA ST. JOHN, FINLAY

CURRIE ETA CRISTOPHER LEE.

XIX. mendeko mediku ingeles bat anestesikoekin hainbat esperimendu burutzen ari da. Horiek medio, drogen munduari lotzen zaio, zaletua bilakatuz. Hilobietan lapurretak egiten ditu, bestalde ■

● **URRIAK 17**

22.05ETAN, ABENTURA

ZINEA: «ARRANOEN

HEGOAK». **ZUZENDARIA: JOHN**

FORD. ANTZEZLEAK: JOHN

WAYNE, DAN DAILEY,

MAUREEN O'HARA.

FRANK Wead, Estatu Batuetako armadako pilotok sendiaren gainetik jartzen du bere afizioa: itsasmundua. Gaisorik dago gainera, lanak utzi beharrean. Itxaropenik gabe, sendiaz aldentuta eta baztertuta ikus-



Iñigo Zubizarreta
hainbat saio
aurkeztu ditu
ETBn eta
hauetatik asko
umeei
zuzendutakoak
izan dira.

Iñigo Zubizarreta: «Umeak bideojokoen munduan gero eta murgilduagoak daude»

ETBko neguko programazioarekin batera «Galakt-Hika» izeneko saio berri bat ikusteko aukera dute umeei. Saioa berria bada ere Iñigo Zubizarreta aurkezlea guztiok ezagutzen dugu. Sei urte daramatza ETBn lanean, eta umeen saioez gain beste hainbat saio egin ditu ETB1 eta baita ETB2n ere.

ARGIA. Nola sortu zen saio hau egiteko ideia eta zu nola sartu zinen?

IÑIGO ZUBIZARRETA.

Umeen saioekin jarraituz ni hasi nintzen hau aurkezten. Saioan aldaketa bat izan da baina itxura aldaketa. Edukia ere aldatu da, bideojokoak, musika eta antzekoekin beste irudi bat eman zaio. Proposamen hau aurkeztu zen eta aldaketak egin dira.

A. Umeak gero eta sartuagoak daude ordenagailu eta bideojokoen munduan. Oinuragarria iruditzen al zaizu?

I.Z. Guza guztiek dute bere neurria, baina argi dago umeak mundu horretan gero eta murgilduagoak daudela. Harrituta geratzen naiz umeek ordenagailu eta ma-

kinak nola erabiltzen dituzten ikustean. Bideojokoetan nik denbora dexente behar izaten dut helburua lortzeko, umeek ordea berehala lortzen dute. Askotan ez dut ulertzen duten jolasteko era, guk beste modu batera egiten genituen gauzak. Baina errealtatean ikusten da bideojokoak eta benetan atsegin dituztela.

A. Umeen nahia betetzen al du saio honek?

I.Z. Haurren nahia guztiz betetzen duela iruditzen zait neri. Eztabaidagarriagoa da beste zerbait eskaini behar ote genien, musika gehiago edo hezkuntza gehiago eta abar. Hala ere jende askok dio hezkuntzarako eskolak daudela eta familia giroa eskaintzeko familia bera, eta uste dut apustu bat egiten

dela eskaini beharrekoaren inguruan. Umeak azaltzen dutenez aldaketarekin oso gustora daude.

A. Zein da saioaren helburu nagusia?

I.Z. Inolako zalantzarik gabe, helburu nagusia entretenitzea da. Musikari eskaintzen diogun tartea oso egokia dela dirudi. Musikaz *play back* egitea asko atsegin zaie eta honen inguruan ikastoletan eta giroa sortzen ari dela dirudi.

A. Zer suposatzen du umeei saioa grabatzeak?

I.Z. Hainbat saio egin ditut telebistan eta umeekin lan egitea atsegina iruditzen zait. Askotan daukaten urdurasun eta azkartasuna, hasiera batean kontrakoa badirudi ere, umeek normalidadea ematen diote grabaketari. Umeak gurekin duten harremana guztiz erraza eta sinplea da. Umeak oso lasai sentitzen dira gure artean.

AITZIBER YARZA

IKUSITAKOAK

IKUSITA

TELE 5 «a la baska»

Hamar urte, bai, hamar urte pasa behar izan dira irailaren 29an estreinatu zuten programa barrira «Ganbaran bai»-ikusteko. Badirudi helburua jendea zirikatzea dela sexuaren eta txantxaren bidez: hau bakarrik izango balitz ez nuke komentariorik egingo ez bada, hain zuzen ere, produkzio hau sartu beharko nukeelako ETB azken aldian sortzen ari den mami gabeko produktu guzti horien artean (krisialdi ekonomikoa ETBri ere tokatu zaio jasatean).

Kasu honetan badi-ruki bilatu nahi izan dutela Tele-5 eta antzeko telebistetako programen kopia bat. Horregatik expektatiba guztiak zapuzten zaizkigu honakoa ikustera: txantxak txiste txar bihurtuak, lehiaketa sinpleak, umorezko programa arrunt batean espero genitzakeen txontxongiloak eta morbotasuna sortu nahian dabilztan presentatzaileak.

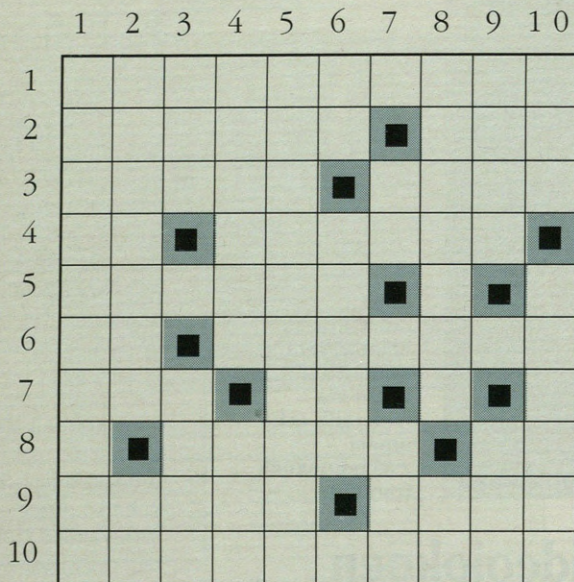
Egia esan, betetzen dira beste edozein ka-teak emango lukeen umorezko programa baten ezaugarriak, baina kasu honetan kopia baten antzera; horretan bukatzen zaigu azke-nean, sormen propiorik aurkitzen ez diogularik.

Hamar urte pasata eginiko programa berri hau lagunen artean ikusi genuen, eta batek definizio zehatzena eman zidan: «Honek Tele 5 'a la baska' ematen du».

FERNANDO VILLAR

Denborapasa

Gurutzegrama



EZKERESKUIN: 1.- Dirua gordetzen duten erakunde edo egoitzak. 2.- Buelta eman, erabat aldatu. Ugaritasuna adierazten duen atzizkia. 3.- Ebakidura sakona. Lo asko egiten duen pertsona. 4.- Iparretarrak. Ahuntzaren ar. 5.- Toka, badut. Potasioaren sinbolo kimikoa. Uranioaren sinbolo kimikoa. 6.- Idi, hitz elkartetan. Dokumentuak. 7.- Daukat. Pluralean. Nitrogenoaren sinbolo kimikoa. Lehenengoa. 8.- Bokala. Ikuiluak. Non atzizkia. 9.- Saila. Haurrentzako ore jangarria. 10.- Iparraldean, berritsuak.

GOITIK BEHERA: 1.- Ogibideak. 2.- Miatu. Jainko egiptiarra. 3.- Nauka. Bostehun. Gilleremo ..., Suitzako independentziako heroia. 4.- Adorea. Joan hadi. 5.- Jakiak. 6.- Titanioaren sinbolo kimikoa. Morala. Bokala. 7.- Hamar. Laurentzioaren sinbolo kimikoa. Kontsonantea. Ekarri aditzaren erroa. 8.- Kanpotik datorren langile. Haizen hori. 9.- Asto, hitz elkarketan. Bokala. Gipuzkoako herria. 10.- Akuri. Izanak.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Altzaria
Emakumea
Erizaina
Tabernak

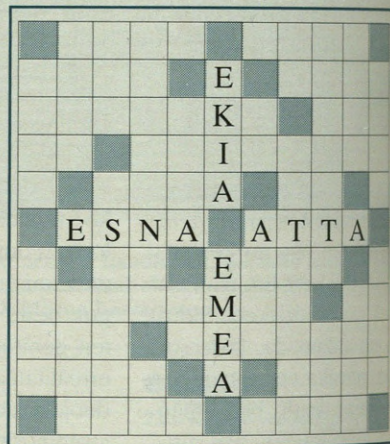
7 letra

Adabaki
Harizti
Herrena
Ostatua

4 letra

Area
Ater
Atta
Bada
Bahe
Bota
Ekia
Emea
Erak
Esna
Etzi
Ezin

Gazi
Iaia
Ikas
Irak
Irun
Laia
Lana
Mari
Orea
Unai
Zati
Zeri



2 letra

Ag
Ia
Iz
Lz
Ni
Ta
Uh
Ur

3 letra

Ert
Ona
Rat
Rik

A black and white portrait of a man with dark hair, a full beard, and a mustache. He is wearing a light-colored checkered shirt under a dark jacket. He is looking slightly to the right of the camera with a slight smile. The background is dark and out of focus.

1	2	3	4	5	6
7	8	9	10		

ni egiten	▼	Egile	▼	Arrantza-	▼	
lutenak		atzikia		gune		Beldurtia
Aldatzak		Zuen, niri		Greba		
▶		▼		▼		▼
Bi	▶		Gabarra	▶		
Ukatzeko		4	Utikan!			
▼		▼				
	7					
					Bokala	▶
					Fruitua	
Non	▶		Tente	▶	▼	
atzikia			Bokala			
Euskal						
fonema	▼	Bi egun	▶	▼		
	9	barru	▼			
		Kontso-		8		
▶		nantea				
			Junta-	▶		
			gailua			
			Erdi, hitz		10	2
			elkarketan			
Nitrogenoa	▶	Bokala	▶	▼	Lehenen-	▶
					goa	
Dago		Jainko		5	Urrea	Iparre-
		egyptiarra	▼	▼		tarrak
▼						Bat
						▶
						Anperioa
▶					▼	

Aurreko asteko soluzioak

MA	IT	E	
ID	IR	IN	

				●	E	●	I	●	O	●
				A	D	A	B	A	K	I
●	M	●	O	●	U	R	A	K	●	T
P	O	Z	G	A	R	R	I	A	●	●
●	Z	A	I	●	N	O	Z	I	T	U
E	K	I	●	O	E	●	A	L	A	K
●	O	Z	E	N	●	E	B	A	K	I
A	R	K	U	●	A	R	A	R	A	T
●	T	I	G	R	E	●	L	●	K	U
B	I	Z	I	A	●	D	●	S	●	●
●	A	U	●	T	X	A	L	O	A	●

Re. 10. AEK. Ka. Sor.

Hitz
Kateatuak

X	D	I	A	T	X	X	A	K	E	X
B	I	A	K	X	B	X	L	A	Z	O
I	T	Z	E	L	A	K	X	M	I	N
B	I	X	L	E	K	A	D	U	N	A
A	X	B	A	R	E	X	A	S	T	X
X	B	I	R	A	X	A	S	T	O	X
E	X	L	R	X	D	I	T	X	O	X
L	A	B	E	K	A	D	A	X	O	T
E	R	A	X	A	M	A	T	A	T	U
X	A	I	T	A	X	A	U	L	I	A
X	N	U	K	E	X	L	A	U	A	X

KAKU

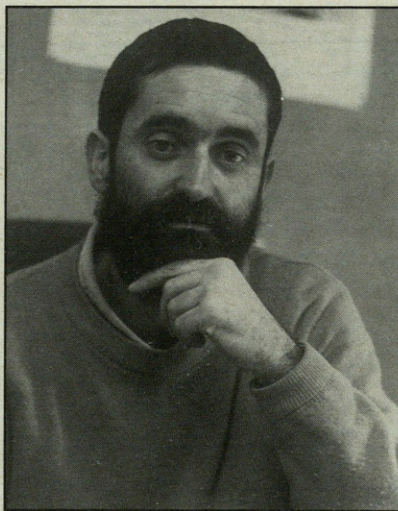


Urrengorarte, urok

U HOLDEEK beste behin ere egina dute Euskal Herritik bisita. Eta berriro lupetza zementoaren gainean nagusi nonnahi. Eta berriz entzun ditugu holako gertaeren ostean entzuten ohi direnak: aparteko auri-jasak, infrastrukturaren eskasia, erretorno-aldietako zenbaki antzuak... Batek esan duenez: usoak joan eta sarea heda. Egia esan, ere honetako uholdeak aldizka gertatzen dira gure lurretan. Baina aldizkatasun hori agintarien jarretan ere da ageri: euritea-urditasuna-aterraldi-axolagabekeria-eurite berria.

Administrazioen ohizko jarrera handinahiaren aurrean kritiko garenok aspalditik esaten ari garena holako gorabehera klimatikoak direnatan errepikatu behar dugu: zeruko arazoak baino askoz ere inportanteagoak lurrekoak direla. Ba da garaia, txotxolo moduan zeruari edo errekarri begira paratu orde zurraldean egiten dugun antolaketa seriozki begirtzeko.

U HOLDEEN kalteak gutxitzeko planetan argi eduki behar da ibaian gertatzen dena ondorioa dela, funtsezko kausak ubidetik kanpo bilatu behar direla. Hau ez badute konponbideetan sartzen nahiko antzuki dihardute. Azken urteotan hainbat proiektu aurkeztu dira, gehiegi beharbada, eta guztiotan onartzen da, teoriaren eremuan, ibai-arroa bera dela lurraldea antolatzeke funtsezko hesparua. Praktikan, oster, beste-lakoa da, oso, esanetik eginera lar jauzi handia dago eta.



IÑAKI ANTIGUEDAD

EHUko ikertzailea

Egunotan eztabaidan den «Plan Hidrológico»-an ibai-arroa «*marco idóneo para la planificación hidrológica*» bezala agertzen bada ere aurrekontuetan ikusten da norainoko egia den hori: «Obras de defensa contra las avenidas» atalera 43.000 milioi pezeta kanalizatzen diren artean «obras de recuperación de márgenes» atalera 101 milioi baino ez. Antzeko borondatea darie beste hainbat plangintzari. Hortaz garbi daukat plan estrukturalistetarako apostua egiten dutela, gehien bat, zementu egileen poltsikorako eskergarri.

Bestalde, egunotan arrapaladan eta azaletik aurkeztu duten «Plan de Prevención de Inundaciones» hori kanalizazioen estrukturalismoaren bidetik ez ote den joango beldur naiz, ingeniariaritzaren hutsaren bide hestuegitik hain zuzen, arazo tekniko, sozial, politiko, ekonomiko eta ingurunearen arteko orekarik egokiena bilatu gabe.

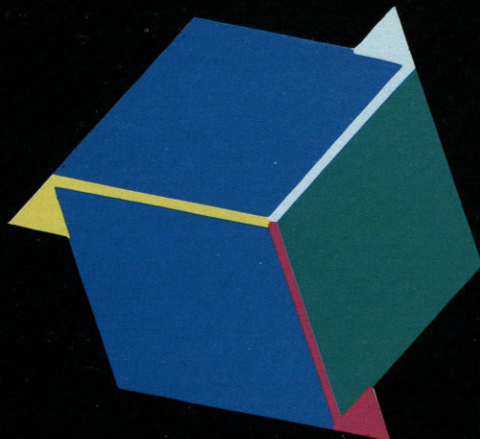
Eta ez nago ni zenbaiten lekutan kanalizazioak egitearen aurka, hiri batzu egun ezin baitira lekuz aldatu, baina hortik ibaiak zementoz jostera salto handiegia dago, batzuren onerako saltoa. Plan horren buruek egingo den inbertsioa «*va a dar la vuelta a la geografía de nuestros ríos*» esatean norainoko buelta den hori zailantzan geratu naiz, bueltarik egokiena berezko dinamika naturalekoa da eta.

IBAI-ARROAK arrazionalizazioak gaurko hankazgorako gizarte honen desantolaketa ofiziala gainditzea dakar, hots, errepide-planak, baso-politika, kontestu sozio-ekonomikoa, plan hidrológikoa, ingurugiroa parean jartzea, eta funtsekoena dena: parean jartzeko ahalmen politikoa eta ekonomikoa izatea. Baina hortarako beste administrazio-mota behar da, eta bakarra, gaitasuna (kausen jakitun) ezezik ahalmena (konpetentziadun) ere duena, eta edozein plangintza erabakiak hartzeko bide zabal bazala hartzen duena.

Eta ez diot arroak modu egokian antolaturik uholdeak desagertuko direnik, ez horixe, uholdeak beti izan dira eta izango ere, zorionez, baina bai kalteak behar den neurrian gutxitu. Ez da gaurtik biharrerako gauza baina denbora eginez behar da bete, ez hitzez. Zeruari begira ortzearen apetei aurre egin behar diegula esaten dutenei gaurko desantolaketa ofizialaren apetei egin behar diegula esan behar zaie. Argi eta garbi.

APIKA

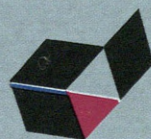
GURE INFORMATIKAZ BAI



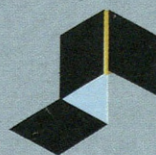
1. Aztertu



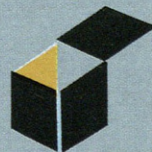
2. Instalatu



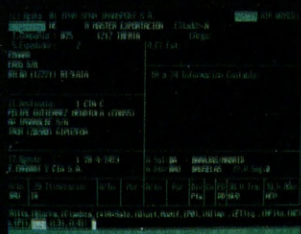
3. Irakatsi

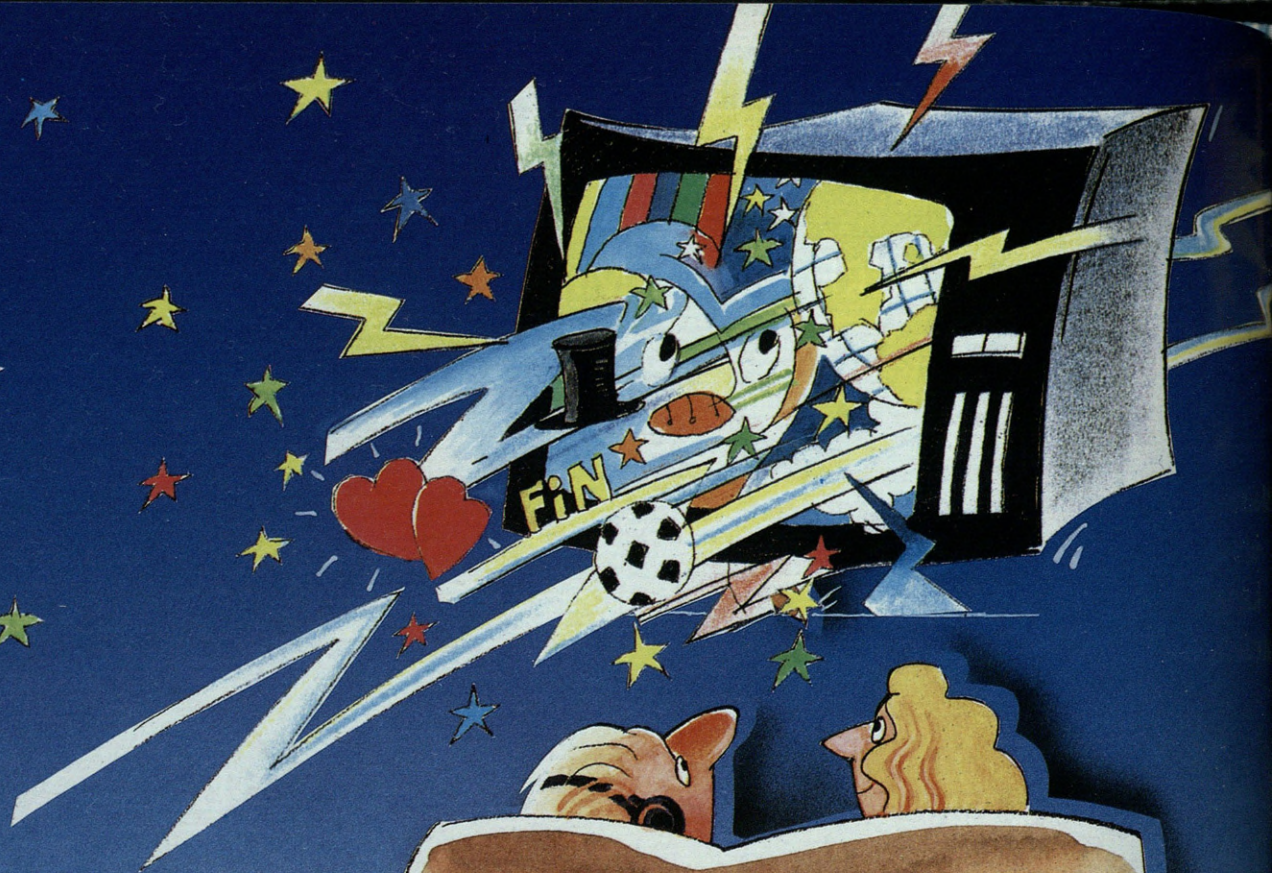


4. Sustatu



ETENGABE LANTZEN DITU APIKAK





EUSKARA IKUSGARRIA

400.000 pertsonak, zuk bezalaxe, egunero
Irratia eta Telebista euskaraz ikusi eta
entzuten dute.

Lasaitzeko, ondo pasatzeko,
informatzeko edo ikasteko. Euskara...
IKUSGARRIA delako.

ETB

1



EUSKADI
IRRATIA